



ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Φ. Αριστερός

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

Ἐκατὸ δράκοι φίγουσσι φυλάνε μαυροφόροι,
Ρήγησσος χρᾶ διάφανη, σὲ κάστρο ἔσημικό,
Και σκάφτοντον καὶ τῆς κουβαλούν γιὰ χάδια καὶ γιὰ δώρα,
Συντρίψαντα πάλιό της θησαυρό.

“Δέθελο τὰ συντρίψαμα ἐγώ· καταδαμένη ή δῶρα!
Ἀναθέμα σας, φάκοντες, ποὺ μὲ κρατεῖτε ἐδώ!
Τῇ Σοντανῇ ὄνειρεύομαι καὶ τὴν ἀκέραια χόδα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΛΑΛΑΜΑΣ

Αν ὅλιγοι ἀνέγνωσαν τὸ βιβλίον του, ἔφθασεν
ὅμως μέχρι πάντων ὁ θαυμαστὸς θρῦλος
τοῦ κ. Κ. Χρηστομάνου, τοῦ συγγραφέως τῆς
«Ἐλισάβετ τῆς Βαυαρίας, Αὐτοκρατείρας τῆς
Αὐστρίας»: — Σελίδες ἡμερολογίου, Ἐντυπώσεις,
Συνομιλίαι, Ἀναμνήσεις». Διότι πρόκειται πράγ-
ματι περὶ ἀληθινῆς légende, περὶ θρύλου πραγ-
ματικοῦ, ὃς θὰ τὸν συνέθετε διὰ τῶν ἴδιων
χειρῶν ὁ ποιητὴς τῶν «Ὀρφικῶν ποιημάτων»,
λυρικῶν ποιησεων εἰς τὸ γερμανικόν, καὶ τῆς
«Φαιδρᾶ Γυναικός», «διαλόγου ἐν τῷ λυκόφωτι»,
δραματικοῦ ποίημάτος εἰς τὸ γερμανικὸν ἐπίσης.
Εἰς Ἑλλην., δστις λαμβάνει ἐπιφανῆ θέσιν μεταξὺ
τῶν νεωτέρων ποιητῶν τῆς γερμανικῆς γλώσσης,
καὶ εἰς τὸν ὄποιον δίδεται τὸ προνόμιον νὰ σώσῃ
ἀπὸ τὸ βάραρθρον τῆς ληθῆς καὶ τῆς ἀγνοίας μίαν
τῶν ἡθικῶς ἀρτιωτέρων μορφῶν, τὰς ὄποιας ὁ λή-
ξις αἱών μᾶς ἔδωκε, μίαν μορφήν, τὴν ὄποιαν,
ἄνευ αὐτοῦ, τὸ παγερόν ἐγχειρίδιον τοῦ Λουκένη
θὰ ἐβύθιζεν εἰς τὸ αἰώνιον καὶ ἀδιαπέραστον σκό-
τος, διότι δὲν θὰ ἔμενεν ὅπισθεν τοῦ αἵμοφύρτου
σώματος ὁ φωτεινὸς ὄλχος, ὁ καταυγάσας μὲ
φῶς τόσον ἀπλετον τὸν ὄριζοντα τῆς σκέψεως
τοῦ αἰώνος μας— ὁ Ἑλλην αὐτὸς ἔχει κάτι τοῦ
ἡρωος ἀπολόγου ἡ παραμυθίου. Δὲν εἰξέρω, ἀν
τὴν πνευματικὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Εὐρώπης
διέτρεξε μὲ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Χρηστομάνου. τὸ
ῥῆγος, τὸ ὄποιον τὴν διέδραμε μὲ τὸ πρὸ δεκαετίας
ἐκδόθεν «Ἡμερολόγιον» τοῦ Ἐλθετοῦ Ἀμιέλ,
τὸ λεπτεπίλεπτον αὐτὸ εὐαγγέλιον τοῦ νεωτέρου

πεσιμισμοῦ καὶ τῆς συναισθήσεως τοῦ μηδενὸς
τῆς ζωῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν πικρὸν φόρον, ἀλλὰ
καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν σπανίων πνευμάτων καὶ
τῶν ἐπιλέκτων ψυχῶν. Ὁ πωσδήποτε ὑπάρχουν
σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χρηστομάνου—δηλαδὴ
πτυχαὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ
—τὰς ὄποιας φρίσσων ἐκ συγκινήσεως θὰ ἐμε-
λέτα ὁ Ἀμιέλ, ὁ γράψας τὴν ἀσυλλήπτως ἀβράν
καὶ βαθέως φιλοσοφικὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν: «Ἡ
ὄνειροπόλησις εἶνε ἡ Κυριακὴ τῆς ψυχῆς» ἢ τὴν
ἄλλην: «Ὑπάρχουν τοπία, ἀνταποκρινόμενα
πρὸς ώρισμένας ψυχικὰς καταστάσεις». Πρόκει-
ται περὶ πνευμάτων συγγενῶν, τῶν ὄποιων αἱ
affinités électives, περὶ ὅντων φύλων ὁ Γκαϊτε,
ἐκφραίνονται εἰς ἑκάστην σελίδα, περιληφθεῖσαν
εἰς τὸ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ γραφόμενον «Ἡμερο-
ρολόγιον» τοῦ Ἀμιέλ—εἰς τὰς ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ
καταστρωνομένας ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀναμνήσεις τοῦ
κ. Χρηστομάνου. Ως τὸν Ἀμιέλ, καὶ τὴν αὐτο-
κράτειραν εἴλην «ἡ ἀπειρος μελαγχολία, τὴν
ὄποιαν δὲν θὰ ἤθελε νὰ μὴ ἡσθάνετο» καὶ αὐτὴ
ώς ἐκεῖνος ἀφινε «τὴν καρδίαν τῆς νὰ ὄρμῃ πρὸς
τὸ ἀνέφικτον», «ν' ἀπολαμβάνῃ γλυκυπίκρως τὸ
φρούδον τῶν χιμαρίων καὶ νὰ βολιδοσκοπῇ τὸ
κενὸν τῆς ζωῆς». Τὸ ἐστεμμένον θῦμα τῆς λίμνης
τῆς Γενεύης καὶ ὁ ἀνεπίδεικτος καθηγητής, δστις
καὶ αὐτὸς παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης ἀνα-
παύεται καὶ πολλάκις ἡτένισε τὸ αὐτὸ διάτονον
τῶν γλαυκῶν ὑδάτων, πρὸ τοῦ ὄποιου ἐκλείσθη-
σαν διὰ τελευταίαν φορὰν οἱ ὄφθαλμοι τῆς αὐτο-

χρατείρικες, ήδύναντο νὰ ἐπαναλάθουν ως ρήτραι τῆς ζωῆς των, τὴν φράσιν τοῦ « Ἡμέρολογίου » : « Ἡσφυκτίων μέσα εἰς τὸν κόσμον· ήθελα νὰ ἔξορμήσω πρὸς τὸ ἀπειρον ». Καὶ ἵσως μὲν εἰπῆ τις δτὶ ή νόσος, ή ὄποια κατέβρωσε τὴν καρδίαν τοῦ Ἀμιέλ, δὲν ήτο μόνον νόσος αἰσθηματικὴ καὶ φιλοσοφική, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νόσος φιλολογική, διότι συνηθιστάνθη μετ' ὁδυνηρᾶς ὁζύτητος δχι μόνον τὴν κενότητα τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόστασιν, τὴν χωρίζουσαν πολλάκις τὴν ἔμπνευσιν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν, δὲν ήδυνθη δὲ νὰ ἐκράσῃ εἰς τέλειόν τι ἔργον δλην τὴν δυστύλληπτον λεπτότητα τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐντυπώσεών του· ἀλλὰ καὶ ή αὐτοκράτειρα ἀρά γε, ἀν ἀντὶ θρόνου αὐτοκρατορικοῦ ἐκάθητο ἐπὶ ἀπλοῦ ἐδωλίου πρὸ δρυίνου γραφείου δὲν θὰ ἡσθάνετο τὰς αὐτὰς ἐντυπώσεις; Πῶς δὲ νὰ μὴ ἐπαναλάθωμεν περὶ αὐτῆς τὸ λεχθὲν περὶ τοῦ Ἀμιέλ: « Ὑπῆρξεν ἐξ ἑκείνων, τοὺς ὄποιους ἔψυχε διὰ τῶν πτερύγων τοῦ ὅσγειρος τῶν ἀφράστων ὄραμάτων καὶ τῶν θείων μελαγχολιῶν »;

II

Τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου τῆς αὐτοκρατείρας ὁ Δ' Ἀννούντζιο εἰς μίαν σελίδα, τὴν ὄποιαν θέλω νὰ σώσω τῆς λήθης ἀπλοῦ φύλλου ἐφημερίδος, ἔγραψε περὶ αὐτῆς εἰς λυρικὴν ἔξαρσιν μᾶλλον η εἰς χαρακτηρισμόν :

Ο νεκρὸς τῆς Περιπλανωμένης Αὐτοκρατείρας κατέσθη εἰς τὴν σκοτεινήν καὶ ψυχρὰν κρύπτην διὰ παντός, ἀφοῦ η ἐπιστράτης τῆς ἔθιμοτυπίας περιστριγίζεν ἑκείνην, ητὶς ζώσα εἶπεν: « Ἡσυχα, ήσυχα πλέκου εἰς τὸν τάφον μου, κισσέ, πλέκου, μὲ τοὺς πρασίνους κλώνους σου. Οἱ κάλυκες τῶν ρόδων ἀς ἀνθοῦν ἐπ' αὐτοῦ· καὶ η εὔδοτρυς ἀμπελὸς ἀς τὸν περιβάλλῃ μὲ τὰς εὐκάμπτους περιπλοκάδας τῆς. » Επανέλθε τοὺς στίχους τοῦ ἐπιτυμβίου τοὺς ἐπανέλθεν ἐν τῇ προαισθήσει τοῦ θανάτου καὶ ἐφαντάσθη τὸ μνῆμα τῆς ἀπηρωρημένου ἐπὶ μυθικῶν νερῶν, κεκλιμένου πρὸ τοὺς ἀσπασμοὺς τῶν ἀναριθμητῶν τῆς θαλάσσης χειλέων.

Ἐντὸς τῆς τυφλῆς κατακόμβης ἀποσυντίθεται τὸ σῶμά της· ἀλλὰ τὸ ὄνειρόν της ὄρθοῦται λάμπον ἐπὶ τῶν Ἰονίων ἀκτῶν, εἰς τὴν Κέρκυραν, ἐκεῖ ὅπου αἱ συντετριμέναι ἐλπίδες τῆς καὶ η σκληρὰ ἀγωνία τῆς « ἔξωμοιοῦντο πρὸς τὰς τρυφερότητας ἐφεινῆς θαλάσσης. » Ο ρυθμός, ο ρυθμίζων τὴν μεγαλεπήρολον ψυχήν της, συγκινεῖται πρὸς τὴν μελωδίαν ἑκείνην τοῦ κόσμου, τὴν ὄποιαν ἥκουσεν ἐπὶ μακρόν, ἔξηπλωμένη ἐπὶ τῆς χλόης η τῆς ἄμμου, ὑπὸ τὸν ἥλιον καὶ ὑπὸ τοὺς ἀστέρας, αἰσθανομένη τὴν ἀπειρον θλῖψιν τῆς νὰ ἔξισώνεται πρὸς τοὺς ποταμοὺς τοὺς ρέοντας καὶ τοὺς ὠκεανοὺς τοὺς πλημμυροῦντας.

Ο τραγικὸς θάνατος τῆς Ἐλισάβετ τῆς Αὐστρίας ἐνέχει τελειότητα τινὰ ἔξοχον. « Πό το ταχὺ καὶ ἀκριβὲς κτύπημα, τὸ μυστικὸν κάλλος τῆς ἡγεμονικῆς αὐτῆς ζωῆς ἀπεκαλύψθη αἰφνιδίως εἰς ἡμέρας μετ' ἔκτα-

κτου διαυγείας ἔκτυπου, ως ὁ γαλκὸς τοῦ ἀθανάτου ἀγάλματος ἔκλαμπει αἰφνιδίως ἔκτος τοῦ τύπου, τὸν ὄποιον θράυει τὸ σκαιὸν τοῦ σφυρίου πλήγμα. Γνωρίζω καρδίας, αἵτινες ἐσκίρτησαν ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, μανθάνουσα λεπτομερείας τινὰς τοῦ αἰματηροῦ θανάτου. Μεταξὺ τόσων ἀνωφελῶν μομφῶν καὶ ἡλιθίων ἔξαφεων, μάνον ἀξιον τοῦ ὑψηλοῦ θύματος εἶνε τὸ μέγα αἴσθημα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸ ἐνισχύον τὰ πνεύματα, τὰ διιδόντα εἰς τὰς ἀλλοκότους τῆς τύχης συμπτώσεις, ἀγνήν γραμμήν ζωῆς ἀπολήγουσαν εἰς φοβεράν καμπύλην καὶ ἀνθρώπινον εἶδωλον θαυμασίως τελειούμενον διὰ τοῦ θανάτου.

« Ἐναρμόνιος θάνατος εἰς τὴν ἀρμόζουσαν ὥραν... » Η ὄδυνη καὶ τὸ ὄνειρόν της δὲν εἶχον ὠρμάσει ως οἱ σεπτεμβριανοὶ ἔκεινοι καρποί, τοὺς ὄποιους ἔτρωγε καθημένη ἐπὶ τοῦ πλειοκαίνου βράχου, βλέπουσα νὰ ὠχριώσῃ τὰ διαυγῆ νερὰ τῆς λίμνης. « Ἡ Εἰμαρμένη, ητὶς κατέλαμψε μὲ κεραυνούς τόσον φοβερούς τὰς κορυφὰς τῆς μονήρους ταύτης ψυχῆς, ἔφερεν ἐπ' αὐτῆς φαῖταν καὶ φολεγέραν τὴν χείρα, καὶ ἡ στιγμὴν ἔχρινεν, δτὶ ἐπέστη η ἀνάγκη νὰ ἔξαρῃ αὐτὴν ἐν πλήρει φωτὶ καὶ νὰ τὴν ἀπαθανατίσῃ εἰς τὴν μημηγη τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ τιναγμοῦ τοῦ ἀπρόσπου. Μυστικὴ τις εὐχὴ ἔφανη ἐκπληρουμένη. Δὲν εἶχεν ἐπιποθῆσει τὸ αἰφνιδίον τέλος, τὴν ἀρχαίαν εὐθανασίαν, τὴν ὄποιαν παρεῖχεν η Ἀρτεμίς, βάλλουσα τὸ βέλος τῆς κατὰ τοῦ στήθους, τοῦ ἐκλεχθέντος ὑπ', αὐτῆς; Δὲν εἶχεν ἐπικαλεσθῆ αἰφνιδίου θάνατον, ὑπὸ « τὴν αἴγλην τοῦ οὐρανοῦ »; Τοῦ πόθου τῆς τὴν ποίησιν ὑπερέβαλεν ἡ ὑπερτάτη στιλβηδὼν τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς. Τοῦ Γκαΐτε οἱ λόγοι: ἔξηργοντο σιωπηλῶς ἀπὸ τὸ αἰματοθάψες στόμα τῆς: « Οὕτω λοιπόν, Ἐπικλήρωσις, η περικαλλεστάτη κόρη τοῦ Σεπτοῦ Πατρός, κατέρχεσαι τέλος πρὸς με. » Ο σῖδηρος, ο χαράττων, καὶ τὸ αἷμα τὸ χρωματίζον εἰς τὴν ἐνθύμησαν τὰς εὐγενεστέρας ἀνθρωπίνους μορφάς, ο σῖδηρος καὶ τὸ αἷμα προσέδωκαν εἰς τὰς γραμμάς τοῦ προσώπου τῆς τὸν ιερὸν τοῦ χαρακτήρος τύπον, ἔξηργαν δὲ τῆς ἀφανοῦς ζωικῆς οὐσίας σημειον, τὸ ὄποιον οἱ ἀνθρώποι δὲν θ' ἀνεγνώριζον ίσως, ἀν δὲν προσέχουσιν βιαίως πρὸ τὴν νεκρὰν διὰ τοῦ οἴκτου καὶ τοῦ ἔλεου.

Μεταχειρισθεῖσα τὴν προαγματικότητα πάντοτε ως δούλην, η γυνὴ αὐτὴ ἄδυνθη νὰ στεφθῇ μὲ τὸ ἀδικτον τῆς ψυχῆς της κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου καὶ ἀληθῆς αὐτοκράτειρα, ἀπὸ διαδῆματος μέχρι ποδῶν, ἐνεφανίσθη ἐνώπιον ἡμῶν ὑπόδειγμα θαυμάσιον μοναξίας, δυνάμεως, ἐλευθερίας. « Ἡ αὐτοκράτειρα καὶ Βασίλισσα ἐν μόνον βασίλειον καὶ ἐν μόνον κράτος ἀνεγνώριζεν ἀξιον τῆς δυνάμεως τῆς: Τὴν ἔξωτερην ζωήν. Οὐδεὶς ἔδειξεν δτὶ καλλίτερον κατενόησε καὶ ἀπεδέχθη τοὺς λόγους τοῦ Δαβίντοι: « Δὲν ὑπάρχει μεγαλείτερον βασιλείον ἀπὸ τὸ βασιλείον τοῦ ἑαυτοῦ μας. »

Ἐκεὶ ἔβασιλευεν — ἔβασιλευεν αὐτὴ καὶ ὅχι ἄλλη. Πατρίδα δὲν εἶχεν ἄλλην ἀπὸ τὸν τόπον τῶν πόθων τῆς. Τὸ τάχος ητοῦ μέθη της. Ο ἵππος, ὁ τρέχων, καὶ τὸ ιστίον, τὸ ὄγκούμενον, ἔδιδον εἰς αὐτὴν τὴν ἰδέαν πτερύγων. Ή δρόσος τῶν λειμῶν τὴν ἐγνώριζε καὶ αἱ ἀμμώδεις παραλίαι καὶ ἀλμυραὶ καὶ τὰ θαλάσσια πλήθη καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ βράχοι καὶ οἱ ἀετοί καὶ οἱ αόρατοι δρόμοι καὶ οἱ κινδύνοι, οἱ γόντες. Ηγάπα νὰ βλέπῃ τὸν χαλινὸν τοῦ ἱππου η τὴν πρῷραν τοῦ

πλοίου καλυπτόμενα ἀπὸ ἀφρόν, ἐνῷ η ὄδυγή της ἀπέβαινεν ισχυρὰ ως η γῆ η φλοιογερὰ ως η θάλασσα.

Το η γῆ τῆς εὐέπεπλου Ναυσικάς, η θάλασσα τοῦ Ὄδυσσεως, τοῦ πολεμῆσαντος ἐννέα ἔτη διὰ τὴν λευκώλενον Ἐλένην, ην ἐγέννησε θεῖος πατήρος οις Λαερτιάδης, ἡ ἔκ Βορρᾶ ποσικυνήτρια « πολλῶν ἀνθρώπων εἰδεῖς ἀστεῖα καὶ νόσον ἔγνων » καὶ εὑρῆκε καταφύγιον εἰς ἔνα μυχὸν τῶν Ἰονικῶν ἀκτῶν. Οι ὄφθαλμοι, οἵτινες ἀλλοτε εἰς τὰς παραλίας τῆς Βαλτικῆς παρετήρουν, ὑπὸ τὸν θαυμὸν ἥλιον, τὴν φύσιν ὧσει περικλεισθεῖσαν ἐντὸς ἡλέκτρου, οἱ αὐτοὶ ὄφθαλμοι ἀνένυρον εἰς τὴν φλέγουσαν ἄμμον τὰ λείψανα ζωῆς θείας καὶ παρετήρησαν κυματομένον ἐπὶ τοῦ ἀρμονικοῦ κύματος τὴν ρίζαν τῶν ἐλληνηγούμενων. Οὕτω τὸ βλέμμα τῶν ὄφθαλμων τούτων μετουσιωθεῖ εἰς ὅρμα τοῦ διαφράξεως καὶ βαθύν. Μή δὲν ἐνόμισαν, δτὶ εἶδον τὴν αὐγὴν, ταχύτερον πτηνοῦ, κοίλον σκάφος φέρον ἄνδρα θεόπνευστον; Μή δὲν ἀνεγνώρισαν, θερινήν τινα ἐσπέραν, τὸ σῶμα τῆς Σαπφούς, ὡροτερον τοῦ ξηροῦ χόρτου, ἀπεξηραμένον ὑπὸ τοῦ πτύχου, πλέον ἐπὶ τοῦ θερμοῦ ἀλατος, τοῦ ἀφρίζοντος διὰ τὰν χειλέων τῆς θαλάσσης;

Λατίνος ποιητὴς πρέπει νὰ φύλη τὸ ἔγκωμιον τῆς Μαχρίνης Αὐτοκρατείρας, τῆς ήρωιδος τοῦ ὄνειρου. Επλάσει κόσμον ἴδιον καὶ ἔζησεν ἐν αὐτῷ μὲ τὰς δυνάμεις ψυχῆς ἐλευθέρας. Βίνε ἀξία πανηγυρισμοῦ. Θὰ ἔχαντο ίσως εἰς τῶν ἀνθρώπων τὴν λήθην, ἀν μή, χάρις εἰς τὸν σῖδηρον, η εἰκὼν τῆς δὲν ἀνεπήδητα ἐκ τῆς σκιᾶς ἐποφυρογενεῖ αἰγλή. Λατίνος ποιητὴς πρέπει νὰ φύλη τὸ βαρύτιμον αὐτὸ κόσμημα, ἐν μέσῳ τοῦ ὄποιού ἔγκατέσπειρε τοὺς πολυτίμους λίθους τοῦ οὐρού — τόσον πολυτελούς, ὡστε νὰ ἐνθυμίζῃ ἐνίστε τὴν φράσιν τοῦ κριτικοῦ τοῦ ζητοῦντος πράσινα δίοπτρα διὰ ν' ἀναγνώσῃ τὴν φράσιν τοῦ στόματός της, ὃπου ὁ χυμὸς τῶν καρπῶν συνεκίρνα τῶν δακρύων τὴν πικρίαν, καὶ τὴν ψυχήν της, τὴν μυστικήν, τὴν φέρουσαν εἰς τὸ κέντρον τὴν κεφαλήν τῆς Μεδόντης, δι' ης η Παλλὰς ἐκόσμησε τὴν χουστὴν αἰγλήν της.

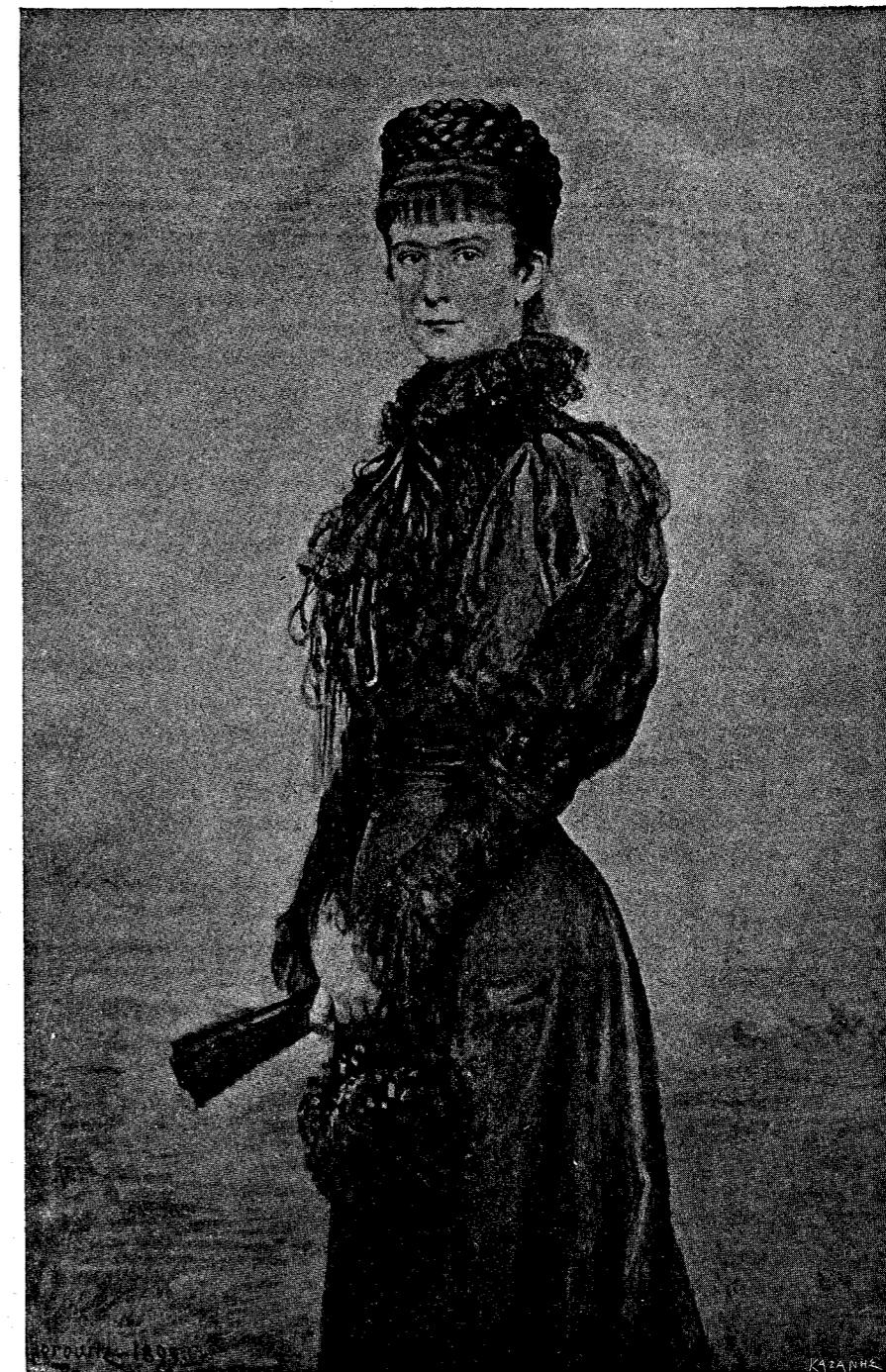
Γαβριὴλ δ' Ἀννούντσιο

Ο ποιητὴς διὰ τῆς μαντικῆς τῆς ἰδιοφύιας του ἀνεύρισκε τὰ κύρια τῶν γαρακτηριστικῶν τῆς αὐτοκράτειρας, ἀλλὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Χρηστομάνου ὑπῆρξεν η ἀληθῆς ἀποκάλυψις καὶ ἐπὶ τῆς βάσει αὐτοῦ οἱ Μαχρίκιοι Βαρρές διέγραψεν εἰκόνα τῆς Ελισάβετ, ητὶς ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ σύνθετην τοῦ περὶ αὐτῆς βιβλίου καὶ μᾶς δίδει εὐθὺς ἐξ αὐτῆς φύγαψε, κατὰ τὸν Βαρρές, πρὸ τοῦ ξενοδοχείου, ἄδυντο νὰ τὴν θαυματίου στέμματος περιέβαλε τὴν μαρτυρικὴν κεφαλὴν τῆς Ελισάβετ. « Οσοι ηύτυχησαν νὰ ίδουν εἰς μίαν τῶν σπανίων ἐν Αθήναις ἐμφανίσεων τῆς τὴν αὐτοκράτειραν, ἐνθυμοῦνται ίσως τὸ σπανίων την αὐτοκράτειραν, ἐνθυμοῦνται τὸν αὐτοκράτειραν στέμματος περιέβαλε τὴν μαρτυρικὴν κεφαλὴν τῆς Ελισάβετ. » Οσοι ηύτυχησαν νὰ ίδουν εἰς μίαν τῶν σπανίων ἐν Αθήναις ἐμφανίσεων τῆς τὴν αὐτοκράτειραν, ἐνθυμοῦνται τὸν αὐτοκράτειραν στέμματος περιέβαλε τὴν μαρτυρικὴν κεφαλὴν τῆς Ελισάβετ. Τοῦ πράσινα δίοπτρα διὰ ν' ἀναγνώσῃ τὴν φράσιν τοῦ στόματός της, ὃποιού περιέσπειρε τοὺς πολυτίμους λίθους τοῦ οὐρού — τόσον πολυτελούς, αὐτῆς αἱ ποιητικῆς φαντασίαν, δηλαδὴ σπανίων μέχρι τοῦ ἀλεξήλιον τῆς, ἀποκρύπτοντα τὴν φράσιν τοῦ πρώτου ποταμοῦ πρεποντοῦ, μᾶς δίδει τὴν ζωντανήν φυσιογνωμίαν τὴν περισωθεῖσαν εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν δυναμένων νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν ἀφατον ἄδυντην τῆς γλυκυπίκρου αὐτῆς φιλοσοφίας τῆς ζωῆς, τῆς ἀφινούσης εἰς τὴν πρῷην τὸν ἀνέκρωφαστον ἀπόλαυσιν ἀμφροσίας, τὰ κειλήν τὴν ἀνέκρωφαστον ἀπόλαυσιν πολλάκις μετέφερε καὶ εἰς τὸν ἡθικὸν της

βίον, όλγοι δ' ήσαν οι μεμυημένοι εἰς τὰς ιδέας καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς Έλισάβετ τῆς Αύστριας, ώς μᾶς ἀποκαλύπτει αὐτὰς τὸ βιβλίον τοῦ "Ἐλληνος ποιητοῦ. Τὸ ριπίδιον καὶ τὸ ἀλεξήλιον, τὸ σκιάσαν, ἐνόσφερόν την, μίαν τῶν ψυχολογικῶν μᾶλλον ἐνδιαφερουσῶν μορφῶν τοῦ αἰώνος μας, ὁ διδάσκαλός της, ὁ σύντροφος τῶν μονήρων περιπάτων της, ὁ εὐτυχής, δῖστις ἐνωτίσθη τινὰς τῶν ἐκμυστηρεύσεων τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς καὶ πολυχόρδου ψυχῆς, ἀπέσυρε χάριν ἡμῶν, χάριν τοῦ μεγάλου κοινοῦ, τὸ ὄποιον δὲν εἶχε συνειθίσει νὰ βλέπῃ ἐν τῇ αὐτοκρατείρᾳ ἡ ιδιότροπον ἡγεμονία, ἀφίνουσιν τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν ἀνεσιν τῆς αὐλῆς διὰ νὰ παραδίδεται εἰς τῆς μονώσεως τὰ αὐστηρὰ θέλγητρα." Εχει δίκαιον ὁ Βαρρές λέγων διτὶ ἡ τόλμη καὶ ἡ πικρὰ εἰρωνεία, ἡ ἀκατανίκητος ἀηδία τῶν πάντων, τὸ διαρκῶς ἐπανερχόμενον αἰσθήμα τοῦ θανάτου, αἱ αἰσθηματικαὶ ἀκόμη παιδιαὶ τῆς μελαγχόλου, τῆς ζητούσης τὴν διασκέδασιν τῆς μελαγχολίας της, καθιστῶσι τὸ βιβλίον, τὸ ἀποθησαρίζον αὐτάς, τὸ παραδοξότερον νιχιλιστικὸν ποίημα, τὸ ὄποιον ποτὲ ἀνθρωπίνη υπαρξίας ἔζησεν, ἀν δχι εἰς τὸν κόσμον, τούλαχιστον εἰς τὴν νοτιωτέραν Εὐρώπην, δῆπον αἱ ιδέαι ἐνὸς Τολστόν, ἐνὸς Ιψεν, ἐνὸς Μπγιέρνσον ζῶσι μᾶλλον ώς σπάνια ἀνθηθερμοκηπίου ἢ ώς αὐτοφυῆ βλαστήματα. Καὶ εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ διαφορὰ τῶν «'Ιδεῶν καὶ Ἐντυπώσεων» τῆς κόρης τῶν βαυαρικῶν "Αλπεων πρὸς τὸ «'Ημερολόγιον» τοῦ υἱοῦ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης· διτὶ ἡ ἀπαιτιοδοξία τοῦ Ἀμιέλ καὶ ἡ βαθεία ὁδύνη τῆς ἀπραξίας του ἔχουν κάτι τὸ ἀπαλῶς θλιβερόν, τὸ καρτερικῶς φίλομειδὲς καὶ τὸ πεπρωμένως ἀσθενικόν, ἐνῷ ἡ θλῖψις τῆς αὐτοκρατείρας ἐκρήγνυται ἐκάστοτε εἰς πικροχόλους παρατηρήσεις, σαρκαστικοὺς χλευασμούς, ὁδυνηρὰς παρατηρήσεις — ἡ ἐκδηλοῦται εἰς τὴν νευρικὴν ἐκείνην ἀνάγκην τῆς διαρκοῦς σωματικῆς κινήσεως, τῆς ἀδιακόπου φυσικῆς ἐνεργείας, τῆς μέχρις ὁδύνης καταπονήσεως, ἥτις ἔφειρεν ἐντὸς μηνῶν καὶ τοὺς ισχυροτέρους ὄργανισμοὺς τῶν ἀκολούθων της. Ο Βαρρές τὴν παραβάλλει πότε πρὸς τὸν "Ἀμλετ καὶ πότε πρὸς τὴν Ἀντιγόνην· τώρα τὴν ὄνομάζει ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως Λήρ καὶ τώρα τοῦ Χάινε. Ο Χρηστομάνος, διτὰν τὴν εἶδε μίαν φορὰν εἰς μίαν αἰθουσαν τοῦ Βούργ (τῶν Ἀνακτόρων τῆς Βιέννης) πλέουσαν εἰς τὴν ἐρυθροσκότεινον ἀνταύγειαν τῶν τοίχων, εἰς τὴν αἴγλην τῶν φλογῶν τῶν λειχουσῶν τὰ ὑπωχρα χρυσώματα καὶ βιθιζομένων, ώς ἐντὸς λιμνῶν, ἐντὸς τοῦ διαυγοῦς τῶν κρυσταλλίνων καθρεπτῶν, εἰς τὴν στιλβηδόνα τὴν κατερχομένην ἀπὸ τῶν

πρισμάτων τῶν πολυελαίων, ἐναερίων πολυτίμων λίθων, τὴν παρομοιάζει πρὸς τὴν Περσεφόνην. Καὶ χρείαζονται δλαι ἀληθῶς αἱ πολύπλοκοι αὐταὶ ἐντυπώσεις, ἡ σύνθεσις αὕτη τῶν ἀποχρώσεων, τὸ κράμα τῶν ιδεῶν διὰ νὰ μᾶς δώσουν τὴν φυσιογνωμίαν τῆς αὐτοκρατείρας.

Μήπως δύμας δὲν μᾶς τὴν δίδουν καὶ φράσεις τινὲς αὐτῆς μόνον; «Εἶδα (εἶπε κάποτε) μίαν χωρικὴν νὰ μοιράζῃ τὴν σοῦπαν εἰς τοὺς ὑπηρέτας. Δὲν ἡμπόρεσε νὰ γεμίσῃ τὸ δικό της πιάτο». Οἱ μὴ συλλαμβάνοντες δλον τὸν βαθὺν συμβολισμὸν τῆς φράσεως ταύτης θὰ εύρουν τις ὑπερβολικὸν μέχρι τοῦ γελοίου τὸν Βαρρές ἔξαιροντα «τὴν θαυμασίαν ταύτην εἰκόνα, μὲ τὴν ἔξοχως ἐντονον συνθετικότητα, τὴν βαρείαν καὶ σκοτεινήν τὴν κατοπτρίζουσαν τὰς βαθυτάτας σκέψεις μας». Αλλ' ὅταν ἀναλογισθῇ τοὺς ἐκ τοῦ περισσεύοντος τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς δίδοντας· ἐκείνους τοὺς ὄποιους ἀναλίσκει ἡ ιδία λάμψις· τὰς αὐτοφώτους διανοίας, ἐξ ὧν ἀρύνονται πᾶσαν λάμψιν οἱ ἄλλοι· οἱ ἑτερόφωτοι, δὲν θὰ εὕρῃ τὴν εἰκόνα τῆς αὐτοκρατείρας ὑποδεεστέραν τοῦ λυρικοῦ θαυμασμοῦ τοῦ Βαρρές. Καὶ ὅταν μὲ τόσην βαθύτητα ἡ αὐτοκράτειρα εἰσδύῃ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ τραγικοῦ πάθους, συνοψίζουσα σχεδὸν δλην τὴν μεγαλοπρεπῆ θεωρίαν τοῦ Νίτζε περὶ τῆς τραγῳδίας: «Νομίζω (ἔλεγε πρὸς τὸν Χρηστομάνον) διτὶ αἱ τραγικαὶ συγχρούσεις δὲν ἐπιδροῦν τόσον ἀρέατῶν παρ' δόσον διότι μᾶς θέτουν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ νομίζωμεν διτὶ πλησιάζομεν πρὸς τὸ ἀπροσδιόριστον ἐκεῖνο, τὸ ὄποιον πάντοτε προσδοκῶμεν εἰς τὴν ζωήν μας. Πάθη κοινὰ θέτουν ὑπὸ τὰς δψεις μας, ἀλλὰ τὰ ἀναγνωρίζομεν διαφορετικὰ ἀπὸ δ, τι παρουσιάζονται. Δὲν μᾶς κυριεύει τὸ τραγικὸν τοῦ θεάτρου· μᾶς κυριεύουν αἱ βαθύτεραι ιδέαι, τὰς ὄποιας τοῦτο ἔχεγείρει». Οταν ἡ αὐτοκράτειρα εὐδαιμονή νὰ τρέχῃ εἰς τὰ δάση ὑπὸ τὴν ἐκμανῆ θύελλαν, πῶς δικαιολογεῖ τὸ αἰσθήμα αὐτό, τὸ ὄποιον δὲν εἶνε ἡ συναίσθησις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν στοιχείων; «Αὐτὸς εἶνε ὁ ἀγαπημένος μου καιρὸς ἐμένα. Δὲν εἶνε διὰ τοὺς ἄλλους καὶ ἡμπορῶ νὰ τὸν ἀπολαύσω μόνη. Ο καιρὸς αὐτὸς εἶνε δι' ἐμένα, δ, τι τὰ θεατρικὰ ἔργα, τὰ ὄποια ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς Λουδοβίκος ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς διὰ μόνον τὸν ἔαυτόν του. Καὶ τὸ ὑπαιθρον εἶνε μεγαλοπρεπέστερον». Καὶ προσθέτει: «Ηθελα ἡ θύελλα νὰ εἶνε περισσότερον λυσσαλέα, διότι τότε αἰσθάνεται κανεὶς τὸν ἔαυτόν του τόσον πλησίον πρὸς δλα· τὰ πράγματα. Συνομίλει σχεδὸν μαζῆ των». Καὶ ἡ ἀνάλογος



Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΈΛΙΣΑΒΕΤ

αὐτῆς ἐντύπωσις ἐκ τῆς θαλάσσης: «Εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ἀναπνοή μου εἶναι εὔρυτέρα. Ρυθμίζεται μὲ τὸ ἀναιθοκαταίθασμα τῶν κυράτων. «Οταν τὰ κύματα γίνωνται μεγαλεῖτερα, ἀρχίζων ἡ ἀναπνέω βαθύτερα. Ἡ θάλασσα μᾶς λυτώνει ἀπὸ τὸν ἀνθρωπισμόν μας, μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ δ, τι ζωῶδες καὶ ἐπίγειον ἔχομεν. Μέσα εἰς τὴν τρικυμίαν νομίζω καὶ ἐγὼ καρμίαν φοράν, διτι γίνομαι ἀφρισμένον κῦμα». Ἐγώπιον τοιαύτης φύσεως εύνόητον εἶναι πᾶς ἐμφανίζεται ὁ θάνατος. «Ἡ ιδέα τοῦ θανάτου (εἰλεγέν) ἀποκαθαίρει καὶ κάμνει δ, τι ὁ κηπουρός, ὁ ξερίζων τὰ παράσιτα χόρτα εἰς τὸν κῆπόν του. Ἀλλ ὁ κηπουρός αὐτὸς εἶναι ιδιότροπος. Θέλει νὰ μένῃ μόνος καὶ θυμώνει σὺν περιέργοι τὸν κυττάζον ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν τοῖχον. Διὰ τοῦτο κρύπτω τὸ πρόσωπόν μου μὲ τὴν βεντάγιαν ἡ μὲ τὴν ὄμβρελλαν μου διὰ νὰ κηπεύῃ ἀνενόχλητος ὁ θάνατος μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου». Ἡ εἰκὼν φαίνεται σκοτεινή, ἀλλὰ ποιος, δταν ἔμαθε τὴν γαλήνην, μεθ' ἡς ἡ αὐτοκράτειρα ἑβάδισε μετὰ τὸ πλήγμα τοῦ δολοφόνου πρὸς τὸ ἐλαφρὸν σκάφος τῆς λίμνης καὶ μόλις ἐπ' αὐτοῦ ἔπεσεν ἔρωτῶσα «Τί εἶν; τί συμβαίνει;», ποιος δὲν ἔννοει δτι ὁ «ιδιότροπος κηπουρός» εἶχε κηπεύει εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ήρωίδος δλα τὰ παράσιτα φυτὰ τοῦ δέους, τοῦ φόβου, τοῦ ρίγους, τὰ ὄποια φύονται εἰς τὰς ἀκηπεύτους καὶ ταπεινὰς ψυχὰς καὶ τῶν ὄποιων τὴν πυκνὴν λόγχην ἀναδεύει τρομωδῶς τὸ μυστήριον τοῦ ἀγνώστου, τὸ ὄνομαζόμενον θάνατος;

III

Μία ἀπὸ τὰς ὑπερβολὰς τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χρηστομάνου — διότι εὑρισκόμεθα ἐνώπιον ἔργου λυρικοῦ — εἶναι δτι ἔξαιρει ἐπανειλημμένως καὶ μετὰ πάθους τὴν φυσικὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐτοκρατείρας. «Αν ἐξ ὅλου τοῦ βιβλίου δὲν ἀνδιδέτο τὸ ἄρωμα ὕμνου θαυμασμοῦ καὶ λατρείας πνευματικῆς πρὸς τὸ τέλειον πλάσμα, τοῦ ὄποιου τοὺς παλμοὺς ἐδόθη εἰς τὸν ποιητὴν ν ἀκούσῃ τόσον εἰδικάριτως, θὰ ἐνομίζαμεν δτι πρόκειται περὶ αἰσθήματος ἀνεπιγνώστου καὶ μετημοιεσμένου. Εἰς μίανσελίδα φάλλει τὸ ποίημα τῶν ἀνθέων, τὰ ὄποια μέσα εἰς τὸ πάρκον τοῦ Λαϊντζ βλέπουν τὴν Αὐτοκράτειραν «Ολα τὰ ἀνθη μοῦ ἐφαίνοντο συγκεκινημένα. Αλλα διὰ χρυσοῦ μειδιάματος ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὸ βλέμμα τῆς ἀλλα ἐκινοῦσαν γλυκὰ τὰ κωδωνάκια τῶν κεφαλῶν των ἡ ἥγοιγαν θαυμάσια φωτεινὰ μάτια. Τπηρχον ἀλλα ποῦ ἔτρεμαν ὄλοκληρα, χωρὶς αὔρα νὰ τὰ χαδεύῃ καρμία. Αὐτὰ ἦσαν τὰ περισσότερα λευκά, μὲ πέταλα

διαφανῆ ὡς ἀπὸ γάζαν μεταξίνην καὶ οἱ κάλυκες τῶν ύψωνοντο ἐπάνω εἰς ὠχροῦς καὶ λεπτοὺς μίσχους καὶ ἔκλιναν ἐλαφρὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἔκει. Καὶ ἐπειτα ἀμέτοπτα στομάτακια δροσερὰ καὶ δροσοσταγῆ, ὡσὰν κοπαδιοῦ παιδιῶν ποῦ νὰ ἔθαύμαζαν. Διὰ τὰ ρόδα δὲν ὄμιλω. Αὐτῶν ἡ πνοὴ τοῦ καθενὸς (ῷ μαργεία!) ἔσπευδε πρὸς ἡμᾶς πρὶν τὴν ἰδοῦμεν καὶ δτὰν μᾶς ἀπλησίαζεν ἔκαμψε τὴν ἐντύπωσιν χειλέων ποῦ δίδουν φιλιὰ ἀπαλά, μυστικά.» Επειτα ὑπῆρχαν ἀλλα μάτια, τὰ ὄποια δύσκολα ἐσήκωναν βαρειὰ κερένια βλέφαρα καὶ ἀπὸ κάτω, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ βάθος κορώνυχορρών ἐκύτταζαν θλιβερά. Ακόμη μακρύτερα ὑπῆρχαν λουλούδια ποῦ εἰς σπασμὸν λατρεύετον ἐκινοῦσαν πτέρα διαμαντόσπαρτα, πεταλοῦδες ποῦ ἀναδύονται. Καὶ οὐλα αὐτὰ τὰ θαύματα ἐγὼ τὰ ἀπέδιδα εἰς τὴν παρουσίαν της. Τὸ κατ' ἐμέ, ὀλίγα ἔρωτικά ποιήματα γνωρίζω περιπαθέστερα καὶ τὰ ἀνθη, τὰ ὄποια διευθύνουν οἱ ποιηταί ὡς στρατηγοί τοὺς στρατιώτας τῶν μόνον εἰς τὴν θέαν τῆς ἔρωμένης των, ἥμποροῦν νὰ ἐκτελοῦν τὴν πολυποικίλον αὐτὴν συμφωνίαν τῶν ρύθμων, τῶν χρωμάτων, τῶν πνοῶν, τὴν ἐνθυμίζουσαν στίχους τοῦ Σέλλευ καὶ τὰ σονέτα τοῦ Σαΐζπηρ.

Τὰ ἀνθη ὄμιλοῦν εὐγλωττα πρὸς τὸν κ. Χρηστομάνον διὰ τὴν Αὐτοκράτειραν, ἀλλὰ ταχέως ἀπὸ τῆς πολυχρώμου πανηγύρεως αὐτῶν ἐγείρει τὰ βλέμματα πρὸς τὴν μελανείμονα σιλουέτταν τῆς Αὐτοκρατείρας, ἡτίς ἐμφανίζεται ἐνώπιον του «μελανή καὶ εὐλύγιστος ὡς κυπαρισσος ὑψουμένη ὑπὲρ πᾶν ἀλλο, μαῦρος ἔμψυχος κρίνος, περιπατῶν εἰς κῆπον μάχευμένον». Ο κηπος εἶναι τόσον μαχευμένος, ώστε ὁ ποιητής, ἐγκαταλείπων αὐτὸν, αἰσθάνεται «σύννεφα νὰ πλακώνουν τὴν ψυχὴν του», «καταλαμβάνεται ἀπὸ αἰσθημα δέους, ὡσὰν ἀπεμακρύνετο ἀπὸ ἀσυλοῦν προστατεῦον αὐτὸν ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τῆς σκοτίου ζωῆς, διὰ νὰ τὸν ρίψῃ εἰς ἀγνώστους κινδύνους». Εἰς τὰς ὥρας ποῦ εἶναι παροῦσα ἡ Αὐτοκράτειρα προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ «ὅλας τὰς ἔξωτειρικὰς καὶ σωματικὰς λεπτομερείας, νὰ τὰς χαράξῃ εἰς τὴν μνήμην του. διὰ νὰ μὴ τὰς λημονήσῃ καὶ νὰ στερεώσῃ τὴν πίστιν του ἐπὶ ὄραμάτων πραγματικότητος». Καὶ ὁ ποιητής αἰσθάνεται ἀκόμη καὶ τὴν ὑπάτην αὐτὴν ἀπόλαυσιν. Δὲν ἐνθυμεῖται μόνον τι εἴπε μὲ τὴν Αὐτοκράτειραν. Ἀρχίζει νὰ ἀκούῃ καὶ «δ, τι ἐσιωπησε μαζῆ της». Εἰσέδυσεν οὕτως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς της. Κατεδύθη εἰς τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς νάματα, τὴν ἐμάντευσε μέχρι τοῦ ἀράτου τῶν μυχίων σκέψεων.

IV
Οι «Αἶνοι» (Laudes), οἱ ἐπόμενοι τῆς εἰσθολῆς ταύτης τοῦ θαυμασμοῦ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ, δὲν μᾶς ἐκπλήττουν. Τοὺς ἀπομνημονεύομεν μᾶλλον ὡς τὴν πιστότερον διὰ μέσου τῶν ὑπερβολῶν ἔξεικοντίζουσαν τὸ πρότυπον προσωπογραφίαν τῆς Αὐτοκρατείρας, ἡτίς δὲν ἥγαπα, ώς γνωστὸν, νὰ φωτογραφῆται.

«Ἡ κεφαλὴ τῆς ὑψώνεται ἐπάνω εἰς τοὺς ὥμους μὲ τὴν λεπτεπλεπτὸν χάριν τῶν μακροίσχων ἀνθέων. Περισσότερον ἡ ἀπὸ κάθε ἀλλον ἄνθρωπον λαμβάνει τις τὴν ἐντύπωσιν δτι ἡ κεφαλὴ τῆς σχηματίζει τὸ στέμμα καὶ τὴν τελείαν συμφωνίαν τῶν εὐμόσων καμπυλοτήτων τοῦ σώματος. Τὸ πρόσωπόν της κλίνει ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ἐμπόρους, ἐνῷ ὁ αὐγῆν, ἐπὶ τοῦ ὄποιον ἀναπαύεται τὸ διάδημα τῆς κόμης, κάμπτεται πρὸς τὰ ὄπισω, ώς διὰ νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω ἐπιφανείας τινάς. Καὶ εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, ώς ἐντὸς οὐσίας ὅμογενοῦς, αἱ γραμμαὶ τῆς κεφαλῆς ἀναλύονται εἰς φάσις διαυγές.

Εἰς τὰ μαλλιά τῆς ἡ Νύκτα ἐβυθίσθη καὶ ἀπὸ κατορύ εἰς καιρὸν μία λάμψις ἀναδύει, δπως ἡ αὐγὴ ἀναδύει ἀπὸ τὴν νύκτα. Ισως σκέψεις—σκέψεις τὰς ὄποιας δὲν ἔχφραζει καὶ αἱ ὄποιαι μαντεύουν τὸ μέλλον—εὐδαιμόζουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ ἀνθη. Εἶδα κάποτε εἰς τὸ παλάτι, ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι τοῦ Αὐτοκράτορος, μίαν εἰκόνα νὰ τὴν παριστάνῃ τυλιγμένην εἰς τὰ μαλλιά της ὥστε Ἀμαρδυάδα, Νύμφην ἡ Ὁφηλίαν... Άλλα συνήθως τὰ μαλλιά τῆς ἔχει δεμένα εἰς στέμμα διαδηματοῦχον, τοῦ ὄποιου ὁ κελαινὸς ὄγκος φαίνεται πολὺ βαρὺς διὰ τὸ φωταυγὲς μέτωπόν της.

Τὸ πρόσωπόν της εἶναι ἐντόνου ὡχρότητος, τὴν ὄποιαν δὲν ἡμίπορεσαν νὰ θαυμάσουν δλα αἱ αἰκτίνες τοῦ μεσημβρίους ἥλιους καὶ ἡτίς ἔξαιρει ἀκόμη περισσότερον, ὑπὸ τοὺς ὄφθαλμούς, τὰς ἀποκευσταλλωμένας ἐρυθρότητας κατὸν ἡρανθέντων δακρύων (Μεταφράζω κατὰ λέξιν). Εἰς τὴν λάμψιν αὐτῆς, αὐγὴν γλυκεῖαν, εἰς τὴν ὄπαταν ἔχφανται ἡ ἀντανάκλασις μυχίων πραγμάτων ποῦ ἔξησαν καὶ ἀπέθαναν, αὐγάζει σνονείρευτος ἡ ἀνθητικὴ τὸν λεπτογράμμων χειλέων, τῶν χειλέων τῶν βαθυπορφύρων ώς τὸ σχάσμα μυστικῶν καρπῶν ροδῆς. Καὶ τὰ χειλη καμπυλοῦνται εἰς τὸξον, τὸ ὄποιον κατέχει τὸ μυστήριον δλων τῶν πενθῶν καὶ ἐπὶ τῆς γεφύρας ταύτης, διὰ τῆς διηλθε πάσα δδύνη, ἡ αγωνία τῆς γνωσεως ἐτάξει ἀδιακόπως τὴν Ειμαρμένην.

Οι ὄφθαλμοι τῆς, οἱ διαυγεῖς καὶ ἔρευνητικοὶ ὄφθαλμοι πῶς ζοῦν ώς περικλειστοί εἰς τὸν σκιώδη κύκλον τῆς ἀνεξιτήλου ἀσυγκίας! Δὲν ὑπῆρχαν ποτὲ ὄφθαλμοι ίκανοι νὰ διαγνωστοῦν βαθύτερον τὴν μελαγχολίαν, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ αἰώνιον στοιχεῖον τῶν πραγμάτων. Τὰ βλέμματα τῆς συγχάνονται ώς ἡ ἀνθη ἐκστατικὰ πρὸς τὸ θαυμασμόν. Καὶ ἄλλοτε πάλιν ὁ πέπλος τῶν βλεφάρων πίπτει ἐπ' αὐτῶν ώς σύννεφον ἐπὶ λάμποντος ἀστρου.

Αἱ γειρές της εἶναι ισχναί, λεπταί, εὐθραυστοί καὶ ἀπολήγουν, ἔκπτευον εἰς τὰ κρίνα τῶν δακτύ-

λων. «Ομοιάζουν μὲ ἄνθη, τὰ ὄποια θὰ ἐκρύωναν. «Ἐγουν δὲν εἰσεύρω τι τὸ μυστηριώδες. «Οταν κρατοῦν κάτι, τὸ σφίγγουν τόσον δυνατά, ώστε νομίζει τις δτι μετουσιώθησαν εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτό.

«Ολη της ἡ μορφὴ ἡ ὑγρὰ στενάζει ώς ἡ κυπάρισσος πρὸς τὸν οὐράνον καὶ κυματίζει ὅπως τὰ νερά, δταν ἡρεμοῦν καὶ εἰσπνέουν.

«Τγρόδην καὶ βαθύ, δης ἡ θάλασσα εἶναι τὸ πνεῦμά της, ἀλλ ἡ ἀδειά της δημοιάζουν πρὸς τὸν κορυφάς τῶν βουνῶν, αἱ δηοῖαι τὸν υφοῦνται πρὸς τὸν κατεύρον, γαλήνηιοι ἐν τῇ σιωπῇ.

Αἱ στροφαὶ αὐταί, τῶν ὄποιων ἡ μετάφρασις ἀσθενῶς ἀποδίδει τὸ ρῆγος τῆς πρωτοτυπίας, τὰς ἀποχρώσεις τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὸν διάλεπτον συμβολισμὸν τοῦ ποιητοῦ, παρέχουν οὐχ ἡττον τὴν ιδέαν τοῦ υφους τοῦ βιβλίου. Τὸ υφος τοῦτο ἔχει δλας τὰς ἀντανακλάσεις τῆς πορφύρας καὶ νομίζει τις δτι ὁ κ. Χρηστομάνος τὸ ἑβάπτισεν εἰς τὰς μεταλλικάς, τὰς ὄπαλλινας, τὰς σμαραγδίνους ἀναλαμπὰς τοῦ δωματίου, εἰς τὸ ὄποιον διὰ πρωτην φοράν ἐνεφανίσθη ἐνώπιον του ὁ αὐτοκράτειρα, περιβαλλομένη ἀπὸ μυστικὴν ἀτμοσφαραν φώτων, πολυτύμων ἐπίπλων, σπανίων ἀνθέων καὶ λεπτῶν ἀρωμάτων. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν μία περίοδος τοῦ βιβλίου, ἡ ὄποια νὰ μὴ πλένῃ εἰς τὸ χρυσοῦ καὶ τῶν πολυτύμων λίθων τὰς ἀνταυγείας, καὶ εἰναι τὸ δλον τόσον περίτεχνον, ώστε ἀφίνει τις τὸν ποιητὴν νὰ ζητῇ ἐνστίκτως καποιον ἔργον πρωτογενοῦς ἀφελείας, εὐδαιμόζον ἀγροτικὸν θύμον καὶ ἀποπνέον δρόσον χλόης ἀπατήτου. «Αν ἔξαιρεσθαι τὰ λόγια τῆς αὐτοκρατείρας, τὰ ἀποπνέοντα πικρὰν καὶ ἐνίστε σπαρακτικὴν σάτυραν, δὲν εἰρίσκομεν ἀλλο πλὴν θαυμασμοῦ εἰς τὸν καρπόν του. Μίαν φοράν μόνον ὁ κ. Χρηστομάνος εὐρίσκει μίαν ἀμίρητον φράσιν διὰ πρωτην δώση τὴν εἰκόνα τῶν οἰκετῶν, οἱ ὄποιοι σιγοπατοῦντες, ἀμίλητοι, σχεδὸν στυγνοὶ εἰσῆγον αὐτὸν εἰς τὰ δωμάτια τῆς αὐτοκρατείρας διὰ τῶν ἀπεράντων καὶ σιωπηλῶν διαδρόμων τοῦ Βούργ. «Ἡσαν (λέγει) ὁλόκληροι φράκοι καὶ μύτες τῶν πο

τὸ ὅποιον ἡθέλησε νὰ δώσῃ εἰς ἔαυτὴν ἡ ψυχή, ἡ ἐλκυσμένη πρὸς τὸ ἀσύλληπτον καὶ τὸ ἴδαινικόν μετὰ πάθους καὶ ἐκστάσεως.

Πρέπει νὰ ἐντρυφήσῃ τις εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ, ως ἄν εἶχαν ξεχρωματίσει ἐπὶ τοῦ ὑφούς του ἡ βύσσα καὶ ὁ χρυσὸς τοῦ παλατίου, περιγραφὴν τοῦ κ. Χρηστομάνου, τὴν ἀγλαὰν εἰκόνα τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ Ἀχιλλείου.

Παντοῦ χρωματισμοὶ λεπτοὶ καὶ σπάνιοι ἀπογράσεις χωρὶς σόνομα, δύοιαι πρὸς ἔκπνεοντα ἀρώματα, ἡμίσεστα χρυσώματα, φωτισμοὶ ὑπωχροί. Τοιούτος θὰ ἦτο ὁ γυναικωνίτης τῆς Πηγελόπτης ἢ τῆς Ἐλένης, ἐὰν αἱ εὐγενεῖς αὐταὶ γυναικεῖς εἴχον συνειδῆσιν τῶν ἰδίων ὀνείρων. Ὑπῆρχον «κλισίαι εὔτυποι»¹, ως ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀδράστου πρὸς τὴν «Ἐλένην ὁδρήθεισα, «διενωτὲ ἀργύρῳ καὶ ἐλέφαντι». «Εὔξεστοι δίφοι»² στηριζόμενοι ἐπὶ κομψῶν ὑποποδίων, «γηλοὶ» ὑψηλαῖ, ως ἔκειναι, εἰς τὰς ὄποιας ἢ Πηγελόπτη ἐνέχειε τὰς «θυώδεις»³ ἡσθιάτας τῆς. Εἰς ὑφος παλάξμης μόνον εἰς τὸν κοιτῶνα ὑψοῦτο ἡ εὐρεῖα ἐλληνικὴ εὐնή, ως ἡ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐκ̄ κορμοῦ ἐλαίας κατασκευασθεῖσα⁴. Μετάξινον «ρῆγος» εἶνε ἐρριμένον ἐπὶ τῆς εὐνῆς. Οὕτως ἡ λευκώλενος «Ἐλένην προσέταξε τὰς «ἀμφιπόλους» νὰ ἐτοιμασθῇ τοῦ Τηλεμάχου ἡ κλίνη⁵. Παρὰ τὴν κλίνην εὐχητήριον μὲ ἀργυρῷν βυζαντινὴν εἰκόνα τῆς Πλαναγίας. Εἰς τοὺς τοίχους εἰκόνες φαιδρῶν χρωματισμῶν. Η Βαλερία, ἡ προσφιλεστέρα τῶν θυγατέρων, μία συμφωνία ροδόχρους, ἔξατμιζομένη εἰς νέφος λευκῶν ἀνθέων ἀμυγδαλῆς. Ἀμφορεῖς θαυμάσιοι, βαθέος κυανοῦ χρώματος, ἔξι ἔκεινων τῶν ὄποιων θραύσματα εὑρίσκονται εἰς παλαιοὺς τάφους, παρὰ τοὺς νεκρούς. Τὰ ἀνθη, τὰ ὄποια πανταχοῦ διαχύνουν τὸν λιβανωτὸν τοῦ μυστηρίου τῶν, τὸ ἀβρὸν καὶ φθαρτὸν θέλγητρὸν τῶν, εἶνε οὕτω διατεταγμένα, ὥστε φαίνονται σχεδὸν ἀποτελοῦντα ἔνταυθα ζωὴν νέαν· εἰς τὰς αἰθουσας αὐτὰς αἰσθάνεται κανεὶς παλλομένας ἐπαφροδίτους φυτικὰς ψυχάς... Ἀπὸ τῆς ὁροφῆς λυχνίαις χάλκιναι κρέμανται, εἰς σχήματα ἀνθέων ἢ ὅστρακων, τὰ ὄποια περισφίγουν Τρίτωνες ἢ Νύμφαι. Τὸ δόλον ἐνθυμίζει τὰς εἰκόνας τοῦ ΒάρυΤζων, τὰς μέχρι τοῦ ὁδονηροῦ αἰσθητικὰς καὶ λεπτεπιλέπτους.

Καὶ πέριξ τῆς χαρᾶς αὐτῆς τῆς τέχνης, τῆς μέθης τοῦ ἴδαινικοῦ, τῆς ἐξάρσεως τῆς φαντασίας, ἔν δάσος μονῆρες, ἀλλὰ φωτεινόν, ως εἶνε

¹ Ανάχλιντρα καλῶς ἐπεξειργασμένα. Σ. Μ.

² Σκίμποδες κομψοί. Σ. Μ.

³ Εὐώδεις ἀπὸ τῶν θυμιαμάτων. «Χηλός» εἶνε τὸ σεντούκι, ὃπου φυλάσσονται τὰ ἐνδύματα Σ. Μ.

⁴ Ρήγεα καλὰ πορφύρε ἐμβαλέειν στορέσαι τὰ ἐφύπερθε τάπητας. (Ὀδυσσείας 4, 290). Σ. Μ.

⁵ Καὶ τότ' ἐπειτ' ἀπέκοψα κόμην τανυφύλλου ἐλαίης, κορμὸν δ' ἐκ ρίζης προταμῶν ἀμφέξεσα χαλκῷ εὖ καὶ ἐπισταμένως, καὶ ἐπὶ στάθμην ἴουνα, ἔρμην ἀσκήσας, τέτρηνα δὲ πάντα τερέτρῳ.

Ἐκ δὲ τοῦ ἀρχόμενος λέχος ἔξεον, δῆρα τέλεσσα, δαιδάλων χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἥδ' ἐλέφαντι.

(Ὀδυσσείας Ψ, 195 καὶ περ.) Σ. Μ.

τὰ δάσον τῆς Ἐλλάδος, καὶ παρακάτω ὄλοκληρος ἄγρος μὲ ἀνεμώνας—κατὶ τι ὡς τὸ φαιδρὸν φῦσα τοῦ ὠραίου, μεταξὺ τοῦ ὅποιον ἀκούνται ώσει θρηνώδεις τόνοι γλαυκός—τῆς Εἰμαρμένης τῆς Αὐτοκρατέρας.

VI

Δὲν ἀπέθανεν ἐν μέσῳ τῆς σκηνογραφίας αὐτῆς τῶν ὀνείρων καὶ τῶν πόθων ἡ βασιλισσα, ἡτις ἀπὸ τοῦ ἀνδήρου τοῦ παλατίου, καὶ ἡν ὥραν ἡ αὐγὴ ἐρρόδιζε τὰς ἀκρωτείας τῶν βουνῶν, ἡγάπα ὄλόμονη νὰ βυθίζῃ τὰ βλέμματα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ψυχήν της, καὶ ἔλεγεν διτὶ δὲν ἡσθάνετο ἔαυτὴν ποτε τόσον ἐλευθέραν δον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὄποιαν δὲν ἡνείχετο νὰ τὴν ταράξῃ κανεῖς. Ἀπέθανε παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, τῆς πόλεως ἐκείνης, περὶ τῆς ὄποιας εἶπεν, διτὶ ἡτο ἡ ἀγαπημένη τῆς διαμονής, «διότι ἡσθάνετο ἔαυτὴν χαμένην ἐν μέσῳ τῶν κοσμοπολιτῶν, καὶ τοῦτο τῆς ἔδιδε τὴν γόνησσαν ἐντύπωσιν τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου». Δὲν ἀπέθανεν δύμως ὅπως ἡθείειν ὑπὸ τοῦ ἀποθάνητος ἀφ' διτού εἶχεν ἀναγκώσει πῶς ἀπέθανεν ὁ Σέλλευ: πνιγομένη. Αἱ νυμφαῖαι τῆς βαθυκυανοῦ λίμνης δὲν ἐδέχθησαν μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἔνσαρκον ἀδελφήν των, κλίνουσαν ἐν ὑστάτη ἐκφράσει μελαγχολίας, πρὸς τὰ λευκὰ πέταλά των, τὴν λευκὴν μορφήν, τὴν ὄποιαν εἶχε σχεδὸν ἀφῆσει ἀθικτὸν ὁ χρόνος. Ἐὰν δύμως ἔχουν καὶ τὰ ἀνθη ψυχήν, θὰ ὑψωθήσαν μέχρι τοῦ χαμηλοῦ ἐπιστρώματος τοῦ μικροῦ λιμναίου ἀτμοπλοίου διὰ ν' ἀτενίσωσι δύουσαν ἐκείνην, ἡτις διὰ τῆς μαγείας τοῦ ὄραματος εἶχεν ἐπικοινωνήσει πρὸς τὸ βαθὺ μυστήριον τῶν πραγμάτων. Δὲν εἶχε δυστυχῶς πλησίον τῆς πλέον τὸν ποιητήν, δοτις θὰ διεφύλαττε τὸ ὑστατόν καὶ βαθὺ ποίημα τῶν λόγων της. Πεζοὶ χρονογράφοι μᾶς περιέγραψαν τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς αὐτοκρατέρας, ἀφ' ἡς στιγμῆς ὁ ψυχρὸς καὶ ἡλιθίος σῖδηρος τοῦ Λουκένη τὴν ἔπληξε κατάστηθα μέχρι τῆς ὥρας καὶ ἡν ἐπὶ πολυτελοῦς προσκεφαλαίου, ἐφ' οὐ ἔρρευσεν ὀλίγον αἷμα, ἐξέπνευσε χωρὶς στεναγμόν. Αἱ μόναι λέξεις τῆς ὑπῆρχαν: «Τί εἶνε; τί συμβαίνει;» καὶ ἡ φιλοσοφία δλου τῆς τοῦ βίου ἐξήρθη εἰς ἡρωισμὸν ὑπέρτατον κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ ἡν καὶ οἱ στωικώτεροι αἰσθάνονται τὸ δέος τοῦ ἀγνώστου. Ὅπως ἔγραψε θαυμασίως «Δρόσος ὄλοκληρος βασιλικὸς αἰματος συνέρρευσεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῶν τελευταίων παλμῶν της».

Καὶ παρὰ τὸ ἀποτρόπαιον τοῦ ἐγκλήματος

καὶ τὸ τραγικὸν τοῦ θανάτου δύναται τις νὰ εἰπῇ διτὶ ἡ αὐτοκράτειρα ἔτυχε τῆς εὐθανασίας. «Ως ἡ Μαρία Στοῦρτ τοῦ Σχίλλερ ἡδύνατο καὶ αὐτὴ νὰ εἰπῇ:

Πρὸς τί οἱ θρῆνοι; Διατί τὰ δάκρυα; Ἐξ ἐναντίας, φίλαι, συγχαρήτε με, διότι τέλος πάντων τῶν βασάνων μου τὸ τέρμα πλησάζει, πίπτουν τὰ δεσμά, τῆς φυλακῆς αἱ θύραι διανοίρονται καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀναβαίνει χαρωπὸς ἐπὶ πτερύγων Χερουβίμ εἰς οὐρανούς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τὴν αἰώνιον.

πᾶν διτὶ ἄλλοι μακρόθεν ἐμάντευον εύρεθη ποιητὴς ὑπὸ τοῦ ἀποκρυσταλλώση εἰς θαυμασίας στροφὰς ποιήματος, δυναμένου νὰ ζήσῃ πέραν τῆς φθαρτῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ποιήματος, ἀπαθανατίσαντος μίαν μορφὴν ὑπερόχως συνθετικὴν τοῦ αἰώνος τῆς ὄδύνης καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως, περὶ τοῦ ὄποιον εὐστόχως θὰ ἡδύνατο νὰ λεχθῇ διτὶ ἔλεγεν ἡ Αὐτοκράτειρα ἀκούουσα τοῦ ἀνέμου τὸν στεναγμόν, τῶν γρύλων τὸν τερετισμὸν καὶ τῶν βατραχῶν τοὺς κοασμοὺς ἀπὸ τὸν Αχίλλειον.

— «Ολα, δλα θρηνοῦν εἰς τὴν φύσιν!

Τηπήρξαν οἱ πεζολόγοι, οἱ θελήσαντες νὰ παραστήσωσιν, διτὶ ὁ ἔξομολογητὴς τῆς αὐτοκρατείρας δὲν ἀπέδωκε πιστῶς τοὺς λόγους της καὶ δὲν ἀπεμνημόνευσε φωνογραφικῶς διτὶ ἐκείνη εἶπεν. «Αλλ' ο ποιητὴς μᾶς ἔδωκεν ἀνώτερόν τι τούτων ὅλων, τὰ ὄποια ὁ πρώτος τυχὸν σαμπελάνος ἡδύνατο ὑπωσδήποτε νὰ καταγράψῃ καὶ ἀπεπειράθη πράγματι νὰ καταγράψῃ εἰς ἔργον ἐκδοθὲν περὶ τῆς αὐτοκρατέρας ἀγγλιστί, διτὸν περὶ τῆς αὐτοκρατέρας τὴν ψυχήν της ἡθικῆς ταύτης ἡρωΐδος, περὶ τοῦ ἔργου του δὲ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπαναληφθῇ ἀλλα καὶ φωτοστέφανον ὑπάρξεως σχεδὸν ὑπερκοσμίου. Εὐτύχημα ἀποτελεῖ μόνον διτὶ

Le poète a raison, même quand il a tort.

ΔΗΜ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ



ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ



Έλαιογραφία : Γ. Ν. Ροΐδος.

Σ Κ Ο Π Ε Υ Τ Η Σ

ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

Εκείνος ἀγαποῦσε τὴν καλωσύνην της τὴν ἀτελείωτην.

Τὴν ἀγαποῦσε, γιατὶ ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς ἀγαποῦσε σὰν καλὴ χριστιανὴ κ' ἐκεῖνον μόνον τὸν ἀγαποῦσε σὰν εἰδωλολάτρισσα.

'Εργατικὴ σὰν μέλισσα, ἐλαφρὰ καὶ χαρούμενη σὰν πεταλούδα καὶ γνωστικὴ σὰν . . . δὲν θέλω νὰ 'πῶ, σὰν φεῦδη, γι' αὐτὸ ἀφίνω στὸν ἀναγνώστην τὴν παρομοίωσιν.

Καὶ τὸ ἔλεγε συχνὰ καὶ τὸ ἐσυλλογίζετο συχνότερα, ὅτι ἀν ἔχανε τῆς χάρες της, ή ἀγάπην του θὰ λιγόστευε, ἀφοῦ θεμέλιό της ἦτο ἡ ἑκτίμησις.

Κ' ἐκείνη τὸ ἕξευρε καὶ ζοῦσε πάντα σύμφωνα μὲ τὴν ιδανικὴν γυναικα ποῦ ἐσχημάτισε ἡ καλλιτεχνικὴ λιγάκι φαντασία του, βοηθουμένη ἀπὸ τὴν ἀνάμυνσιν μᾶς μάννας, τὴν ὅποιαν δὲν πρόφθασε νὰ καλογρωρίσῃ καὶ τὴν ὅποιαν ἡ ἀγάπη του ζωγράφισε σὰν ιδανικὸν πλάσμα, ποῦ ἀν ζοῦσε θὰ τοῦ ἐγλύκαινε κάθε πίκραν καὶ θὰ ξεμάχυνε κάθε συμφοράν.

'Η Λητὼ φοροῦσε πάντα τὰ χρώματα ποῦ προτιμοῦσε ὁ Θεόφιλος καὶ ἐδιάβαζε ὅσα βιβλία ἡ ιδική του καλαισθησία εὑρίσκει καλά. Εθαύμαζε στὰ μέρη ποῦ εὑρίσκει θαυμαστικὰ μὲ τὸ μολυβδοκόνδυλόν του γραμμένα καὶ τὸ βράδυ μιλοῦσε γι' αὐτὰ χωρὶς θόρυβον. Σύμφωνοι ἀπὸ πρὸν εἰς δὲλα καὶ ὁ γάμος αὐτὸς ἦτο ἀληθινὴ ἀφομοίωσις.

Χωρὶς νὰ τὸ καταλάθουν ἀπέμονώθησαν. Έκείνη δὲν ἔβλεπε τὰς φίλας της κ' ἐκείνος ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τοὺς ιδιούς του.

"Ἐνα χαριτωμένο παιδάκι τοὺς ἔχαμογελοῦσε νυσταγμένον· καὶ αὐτὸς ἦτο δόλος ὁ κόσμος τῷρα τῆς μαννούλας, δῆλη ἡ συλλογὴ τοῦ Θεόφιλου...

Τὰ ἀνόμοια ἔλκονται: ἵσως αὐτὸς εἶναι καλό γιὰ τὸ γλυκοχάραγμα τῆς ἀγάπης, γι' αὐτὸς μιὰ τέτοια ἀγάπη βρίσκει τῇ δύσι της.

Δὲν μιλοῦσε ποτὲ γιὰ τὴν γυναικά του καὶ ἔνοιωθε ἀλλοιωτικὴ στενοχώρια ὅταν οἱ ἄλλοι μιλοῦσαν. Εὗρισκε μάλιστα λιγάκι παράξενο τὸν ἀδελφόν του ποῦ ἡ γυναικά του ἦτο ποιήτρια καὶ ὁ ἰδιος μεθοῦσε μὲ τὸ δικό της θυμίαμα. "Α... ἐκείνος ἡμποροῦσε νὰ πνιγῇ, μ' ἐνα τέτοιο ἄρωμα μεθυστικό, ἀπὸ τὰ ρόδα τοῦ Ἡλιογαβάλου.

Μιὰ μέρα ὁ Θεόφιλος ἐπέστρεψε καὶ ἡ Λητὼ δὲν ἔτρεξε μὲ τὸ παιδάκι της στὴν ἀγκαλιά, νὰ

τὸν γλυκοφιλήσῃ καὶ νὰ τὸν ξεκουράσῃ μὲ τὴν χαϊδευτικὴν φωνὴν της.

Ἡ μητέρα της ἀρρώστησε καὶ ἔτρεξε μαζὶ μὲ τὸ παιδάκι της.

Τὶ ἔρημο τὸ σπίτι!.. τοῦ φάνηκε μάλιστα καὶ λίγο σκοτεινὸ καὶ συλλογίσθηκε ν' ἀνοίξῃ ἐνα φεγγίτη, τοῦ φάνηκε καὶ λίγο ψυχρὸν καὶ ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ ἐνα ἐργάτην νὰ διορθώσῃ τὰς θερμάστρας.

Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἐμβῆκε στὸ δωμάτιον τῆς Λητοῦς. Εἶδε δὲλα τὰ ἀγαπημένα ἀντικείμενα μὲ συγκίνησιν καὶ τὴν φωτογραφίαν της ποῦ τοῦ ἐχαμογελοῦσε.

'Εγύρισε νὰ τὸ θέλῃ ἐμβῆκε στὸ δωμάτιον τῆς Λητοῦς. Εἶδε δὲλα τὰ μάτια ποῦ τὸν ἐγλυκόφωτίζαν.

Στὸ τραπέζιο της ἐπάνω εἶδε ἐνα τετράδιο· τὰ φύλλα ἀριθμημένα καὶ ἀρχιζε ἀπὸ τὸν ἀρ. 20.

Θὰ εἴναι τετράδιο τοῦ σχολείου της, εἶπε, καὶ τὸ πῆρε στὰ χέρια του. Επαλώθηκε στὸ σοφᾶ καὶ ἀφοῦ ἐκαμάρωσε τὸ καλλιτεχνικὸ γράψιμό της ἀρχιζε νὰ διαβάζῃ.

'Επετάχθηκε τρομαγμένος.

Σελίδες ἐκ τοῦ ἡμερολογίου μου.

"Εμένα μὲ λησμονεῖ μέσα στὴν ἐγωιστικὴν ἀγάπη του. Δὲν βλέπει παρὰ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη μου, ποῦ μὲ κόπον τὸ φέρω σὰν ψιμύθιον.

"Ἐκείνος δῆλη τὴν ἡμέρα διασκεδάζει· βλέπει όμοιούς του, ζῆση σὰν κοινωνίκος ἀνθρώπος· κ' ἐγὼ ἐδῶ θαμμένη χωρὶς καμμιὰ ψυχαγωγία, σύνω.

"Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀγάπη του ἀνδρός. Εἶναι φοβερὸς δταν δὲν ἀγαπᾷ, φοβερώτερος δταν ἀγαπᾷ.

"Καὶ ἐνῷ τὸ σῶμά μου μένει ἐδῶ κλεισμένο, ἡ ψυχὴ μου κάμνει ταξείδια καὶ εἶναι τὰ ταξείδια αὐτὰ ἐπικίνδυνα. Οὐδὲ διαλύει τοὺς φαρμακεροὺς ἀχνοὺς τοῦ ταξείδιου μου ἡ χλιαρὰ ἀγάπη του, τὴν ὅποιαν μοῦ προσφέρει τὸ βράδυ σὰν φλαμουριάς ποτόν. Εὔχαριστῷ. Σήμερα π.χ. πέρασα τὴν ἡμέρα μου — πάντα μὲ τὰ ταξείδια — σὲ μιὰ διασκέδασι θορυβώδη καὶ ἐμέθυσα μὲ κυπριώτικο κρασί. . . Τὶ ώραία ἡ μέθη. Λέγει καθεὶς δ, τι ἔχει στὴν καρδιά του. Καὶ ὁ ἄλλος δὲν θυμώνει, δὲν τὸν συνεργάζεται. Λέγει, εἶναι λόγια τοῦ κρασιοῦ. 'Αλήθεια δὲν μποροῦσα νὰ 'πῶ τοῦ συζύγου μου δτι εἶναι ἐγωιστὴς νὰ μὲ θάψῃ ζωντανὴ στὸν τάφον αὐτὸν καὶ ἀν μποροῦσα νὰ τοῦ 'πῶ δτι μπορεῖ ὁ τάφος αὐτὸς πρὶν νὰ δεχθῇ τὸ δικό μου κορμί, νὰ ἴδῃ σὰν νεκρὴν λαμπάδα

τὴν ἀγάπην ποῦ τοῦ ἔχω νὰ λυώνῃ ήσυχα
ήσυχα... αἱ; πῶς θὰ τοῦ φανῇ; . . .»

Ο Θεόφιλος ἔσφιξε μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ
κεφάλι του· φοβήθηκε μὴ φύγῃ τὸ μυαλό του.
Κατόπιν ἔκλαψε πικρά· ἔκλαψε σὰν μωρὸ παιδί,
χωρὶς ὄργην, χωρὶς ίδεαν ἐκδικήσεως.

Καὶ μέσα στὰ πικρὰ δάκρυα τοῦ καὶ μέσα στὸ
παράπονό του τοῦ ἑφαίνετο πῶς εἶναι δάκρυα
Σκιπίωνος, γιατὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὴν Καρυγ-
δόνα τῆς εὐτυχίας του.

‘Αλήθεια... εἴμαι ἐγωιστής, ἔλεγε... ἀλή-
θεια... τὴν ζθαψα ἐδῶ. ‘Ο ἀδελφός μου ξένει
τὸν κόσμο καλλίτερα. Η γυναῖκα του ζῆ περι-
κυκλωμένη ἀπὸ φίλας. Καλλίτερα μιὰ γυναῖκα
νὰ μιλῇ μὲ φίλας παρὰ μὲ τὸν ἑαυτόν της...
καλλίτερα.

Ἐνα βῆγος ἔκαμε νὰ τρίξουν τὰ δόντια του.

— Δὲν τῆς φθάνει ἡ ἀγάπη μου· δὲν τῆς φθά-
νει τὸ παιδί της. Καὶ δύμας αὐτὴν τὴν γυναῖκα
τὴν ἀμαρτωλήν κατὰ διάνοιαν, τὴν ἀγαπῶ ἀκόμα·
ναὶ, τὴν ἀγαπῶ ἀκόμα.

Αὐτὸ τὸ σπίτι ποῦ ἕγω δοκίμασα τὴν ἀληθινὴ
εὐτυχία, τὴν φανταστικὴ εὐτυχία, τὸ σπίτι ποῦ
ἔκεινη ὠνειροπόλησε τόσῳ ἀνίερα δύνειρα, θὰ τὸ
πωλήσω. Θ’ ἀλλάξω ζωή... Καλλίτερα μιὰ γυ-
ναῖκα νὰ μιλῇ μὲ τὰς φίλας της, παρὰ μὲ τὸν
ἑαυτόν της.

Τὰ δάκρυα τὸν ήσυχασαν λιγάκι καὶ ἔβαλε τὸ
τετράδιο στὴ θέσι του κ’ ἔφυγε ἀπὸ τὸ δωμάτιον
χωρὶς νὰ γυρίσῃ νὰ ίδῃ πίσω του.

Τοῦ ἑφάνηκε πῶς ἔκαιε τώρα τὸ σπίτι...
πῶς ἔκαιε !! !

‘Η Λητὼ γελαστή, πεταχτή, χαρούμενη ἥλθε
μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά. Τὸν ἕγλυκοφίλησε
καὶ μὲ τὴν μαντικὴν δύναμιν ποῦ ἔχει ἡ ἀγάπη
μόνη, εἰδὲ τὰ σύννεφα σωριασμένα στὸ χλωμὸ
πρόσωπό του.

— Τί ἔχεις, ἀγάπη μου; τοῦ εἶπε ήσυχα
ήσυχα καὶ ἔπαιξε μὲ τὰ μαλλάκια τῆς κεφαλῆς
τοῦ παιδιοῦ της.

— Τίποτε, εἶπεν ἐκεῖνος χωρὶς νὰ χαμογελάσῃ.

‘Η πρώτη φορὰ ποῦ τὸν ἔβλεπε ψυχρόν· πῶς
ἐπόνεσε!! ‘Εκείνη ἔζούσε μὲ τὴν ἀγάπην του.

Δὲν παραπονέθηκε, μόνον ἀρχισε νὰ συλλογί-
ζεται βαθειά βαθειά.

Κατόπιν ἥθελησε νὰ πάρῃ τὸ παιδάκι ποῦ
ἔκλαιε.

Μὰ ὁ Θεόφιλος πολὺ χλωμὸς τὸ ἐκράτησε καὶ
εἶπε μὲ πνιγμένη φωνή:

— “Οχι ἀκόμα, σχι ἀκόμα.

‘Η Λητὼ ἔπεσε τώρα σὲ συλλογή βαθειά καὶ

ποιὸς ἔρει τί ἀνίερα δύνειρα ὠνειροπολοῦσε· δὲν
εἶναι ἀξία νὰ φιλήσῃ τὸ παιδί της· δὲν εἶναι
ἀξία... Αὐτὰ συλλογίσθηκε καὶ προσπαθοῦσε
μόνος του νὰ μερώσῃ τὸ παιδί.

Μὰ ἐκεῖνο ἔκλαιε καὶ στὸ τέλος τῆς τὸ ἔδωσε.

— Ήρεις καλλίτερα τὴν μητέρα σου;

— Ναί.

— Εέρεις. “Ηθελα νὰ σὲ συμβουλευθῶ. Ἄγο-
ράζω ἔνα σπίτι στὸ Πέρα.

— Καλὰ θὰ κάρης. ‘Εσυ ξεύρεις, Θεόφιλε·
καὶ εἶναι ἡ κτηματικὴ περιουσία. Τώρα γιὰ τὴν
κόρη μας πρέπει νὰ γίνωμε καὶ κτηματία. Γιὰ
ιδέας εὔμορφιά. Θὰ μᾶς τὴν ἀρπάξουν χωρὶς
τίποτε.

— “Οχι γι’ αὐτό... μὲ... στενοχωρεῖ ἐδῶ
στὴν ἔξοχὴν ζωή. “Επειτα κουράζομαι ν’ ἀνε-
βοκατεβαίνω μὲ τὰ ἀτμόπλοια πρὸι βράδυ...
ισως καὶ σύ...

— Τι ἔννοεις; ν’ ἀφήσωμε τὸ Κανδήλι; ‘Εσυ
ποῦ ἀγαποῦσες τόσῳ πολὺ τὸ σπίτι αὐτὸ καὶ τὴ
ζωή. . . εσύ...

— Εφυγε γρήγορα γρήγορα μὲ τὸ παιδί στὴν
ἀγκαλιά, ἐνῷ οἱ λυγμοὶ ἔξεσχίζαν βουβία
τὸ στῆθος της.

— Επέταξε ἀπ’ τὴν χαρά της, συλλογίσθηκε
ὁ Θεόφιλος. Τρέχει τώρα νὰ παιξῃ μὲ νέα δύνειρα.

‘Η ἔσπερις τῆς κ. Μυριανθέως, τῆς ποιητρίας,
πολὺ ζωηρά.

‘Η οικοδέσποινα, νέα χαριτωμένη καὶ καλ-
λιεργοῦσα τὰς μούσας, ἐσχημάτισεν ἔνα κύκλον
ὅλιγωτερον σχολαστικὸν καὶ ὅλιγωτερον κα-
κολόγον.

‘Ολίγη μουσικὴ καλή, ὅλιγη ἀπαγγελία, τὰ
μικρὰ χαρτάκια. Μία ἡ δύο θεατρικὴ παραστά-
σεις, ἔσορία τῶν χαρτιῶν καὶ ὅλιγος χορός. ‘Ολα
αὐτὰ ἀντί, δύως ἐπίστενε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Μυ-
ριανθέως, ἀντὶ νὰ διώξουν τοὺς φίλους, τοὺς ἔκο-
σκίνισαν μόνον καὶ ἔμειναν ὅλιγοι εὐθυμοί, ἔξυ-
πνοι καὶ ζωτανοί θαμώνες.

‘Η σημερινὴ ἔσπερις ὑπέσχετο καὶ ἔνα διήγημα
ἀγράπτου συγγραφέως, ὃ ὅποιος ἥθελε νὰ παρου-
σιασθῇ στὸν κύκλον τῶν ἐκλεκτῶν (ὅπως τὸν
ώνυμαζεν ἡ κ. Μυριανθέως) πρώτα πρώτα...
πρὶν ν’ ἀπαγήσῃ καὶ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κριτικὴν
τῶν κριτικῶν καὶ τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου.

‘Η κ. Θεόφιλη Μυριανθέως ἔλαμπεν ἀπὸ εύ-
μορφιάν καὶ χάριν μέσα στὴν τριανταφυλλιὰ φο-
ρεσιά της.

Μὰ εἶχε κάτι μελαγχολικόν, κάτι φαρμακευ-
μένον στὸ πρόσωπό της..

‘Ο σύζυγός της τῆς εἶπε — πῶς θέλει νὰ με-
θύση μὲ τοὺς θριάμβους της. Κ’ ἐκείνη, δύως
ὑπακούει ἡ μητέρα στὰ νεύματα τοῦ ἀρρώστου
παιδιοῦ της, ὑπήκουει, γιατὶ ἔβλεπε πῶς ἔτρωγε
μυστικὴ λύπη τὸν ἀγαπημένον της.

— “Ολοι μιλοῦν, διασκεδάζουν, γελοῦν...
μόνον ἡ Λητὼ παιᾶζε μὲ τὰ δύνειρά της τὰ
ἀνίερα. “Ισως τώρα ποῦ ἔκλεισε τὰ μάτια της
φαντάζεται πῶς εἶναι μεθυσμένη, ἔλεγεν ὁ Θεό-
φιλος μέσα του, ἐνῷ ἀπαντοῦσε στὰ χαριτολο-
γήματα τῆς νύμφης του.

— “Αλλαξα ιδέα, τῆς εἶπε μέσα στὸ ἀμάξι...
Μένουμε στὴν ἔσοχη.

— “Α... τὸ ηξευρα πῶς γρήγορα θὰ σὲ κού-
ραζε ὁ θόρυβος.

— Αρχισε νὰ κλαίῃ πικρά...
— Τί ἔχεις;

— “Αχ... θάρρεψα πῶς δὲν μ’ ἀγαπᾶς
πειά... πῶς ἔτρεχες στὸ θόρυβο νὰ ζητή-
σης τὴν εὐτυχία ποῦ δὲν εὑρίσκεις πειά σὲ μένα.
Τι πόνος, τι φαρμάκι... καὶ δύμας, παράξενο,
ἐνῷ σ’ ἐνόμιζα ἀπιστον, σ’ ἀγαποῦσα... Τί
χαρά, τι εὐτυχία, ποῦ μένομε στὴν ἔξοχή...
Μ’ ἀγαπᾶς;

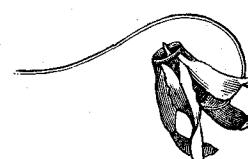
— Ναί, σ’ ἀγαπῶ, εἶπεν ὁ Θεόφιλος, καὶ
μέσα του ἐσυλλογίσθηκε.

— Νὰ φανὸς κ’ ἔγω εἰλικρινής;... Α σχι...
καλλίτερα...
— Πῶς σου φάνηκε τὸ διήγημα;

— Τὸ διήγημα; Δὲν τὸ πρόσεξα. Μ’ ἐκού-
ραζε τὸ φᾶς, ὁ θόρυβος, ἡ φωνὴ τῆς νύφης μου,
ὅλα... καὶ λογάριαζα νὰ φύγω...
— Εκείνη πικράθηκε λιγάκι ποῦ ἔχανε τὴν δά-
φνην καὶ παρηγορήθηκε πολὺ ποῦ ἐπανεύρισκε τὴν
ἀγάπην τοῦ Θεοφίλου της.

‘Ο Θεόφιλος μέσα στὴ γαλήνη τῆς νυκτὸς
ώμολόγησε: «Πῶς δὲν ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ἐμπι-
στοσύνη δὲν εἶναι δυνατῶς ἀπαραίτητα γιὰ τὴν
ἀγάπην, εἶναι δύμας τῆς ψυχικῆς γαλήνης τὰ θεμέλια
καὶ ἐπομένως τῆς εὐτυχίας»· καὶ μ’ αὐτὸν τὸν
τελευταῖον συλλογισμὸν κοιμήθηκε γλυκὰ γλυκά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ





ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Αἰῶνες τώρα τρέχει
Χωρὶς νὰ σταματήσῃ,
Ζητεῖ μάν αλλη φύσι,
Γυρεύει αλλη ζωή.

Ἄπ' ἄστρο σ' ἄστρο τρέχει,
Κᾶπον ζητεῖ νὰ φθάσῃ.
Τὸν ἥλιο θὰ περάσῃ
Καὶ κᾶπον θὰ σταθῇ.

Στὸν κεραυνὸ τὴ βλέπεις
Τρομαχικὴ καὶ ὁραία,
Τὴ βλέπεις Προμηθέα
Νὰ σέρνεται στὴ γῆ,

Κ' ἐλεύθερα τὸ μάτι
Γελῶντας τὴν ξανούγει
Στὰ μνήματα π' ἀνούγει
Νὰ κρύβωνται οἱ θεοί.

ΜΗ ΜΕ ΓΝΩΡΙΣΗΣ

Μὴ θές, χρυσῆ παρθένα,
Μὴ θές νὰ μὲ ξανοίξῃς,
Κ' ἐσὺ θὲ νὰ ρουφήξῃς
Φαρμάκι τῆς δχιᾶς.

Μὴ μὲ γνωρίσῃς, κόρη,
Σὺ σ' αλλὸν κόσμο ἀμήκεις
Θὰ ίδῃς σημάδια φρίκης,
Αὐλάκια δυστυχιᾶς.

Τῆς δψης μον τὰ σκότη
Τρανὰ φωτίζει η ίδεα,
Τὸ φῶς τοῦ Προμηθέα
Άγρια στὰ μάτια κλειῶ.

Μὴ θές, χρυσῆ παρθένα,
Μὴ θές νὰ μὲ γνωρίσῃς,
Σ' ἐμένα θ' ἀντικρύσῃς
Τὸ πλειό φρικτὸ θεοί.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ



ΕΘΝΙΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ

Ἐπίλογος τῶν ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρασσεφ διαλέξεων Περὶ Ἀγίας Σοφίας¹.

Τοῦρκοι κατέλαβον τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, τὸ λαμπρὸν κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ο ναὸς, ἐν φ' ἐπὶ αἰώνας ἐλατρεύθη ἡ Ἀγία τοῦ θεοῦ Σοφία, φέρει τὴν ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ τρούλου αὗτοῦ καὶ μεγάλα μεγαλωστὶ ἐπιγράφονται ἐπὶ τοῦ ἑσωτερικοῦ τῶν τοίχων αὗτοῦ τὰ ἡρτὰ τοῦ κορανίου. Ἡ ἐκκλησία ἐκείνη, ἐν ἡ ἐπανηγυρίσθησαν θριαμβευτικῶς νίκαι ἔθνικαι κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ρώσων, τῶν Βουλγάρων καὶ ἄλλων πολεμίων τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ ἐκκλησία ἐκείνη ἐπομπεύθη ὑπὸ τοῦ ισλαμισμοῦ. Καθ' ἐκάστην Παρασκευὴν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας μὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ὑπεμμηνησκε τοὺς ἐν αὐτῇ προσευχομένους πιστοὺς τὸν κατακτητὴν, τὸν Μωάμεθ, τὸν μεταβαλόντα εἰς ὅθιμανικὸν τέμενος τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας τοῦ θεοῦ Σοφίας. Παρὰ τὸν Βόσπορον δὲν ναυλοχοῦσι πλέον αἱ πυρφόροι τριήρεις τοῦ Βυζαντίου αἱ ἐνσπέρασαι τὸν δλεθρὸν εἰς τοὺς Σαρακηνούς καὶ τοὺς Βουλγάρους. Ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ ἡ τῆς Ἀγίας Ειρήνης δὲν κρύπτουσι πλέον τοὺς τάφους τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἐξέλιπον τὰ μνημεῖα τῶν πατριαρχῶν. Τὸ πατριαρχεῖον δὲν ἔχει πλέον τὴν παλαιὰν αὐτοῦ αἰγλην, τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ δόξαν, καὶ ἐν μέρει: ζῆται ἀπὸ τῆς στοργῆς καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τοῦ ἐλέους τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρτημένου χριστιανικοῦ ποιημάτου. 'Αλλ' ὁ ἐλληνισμὸς κινεῖται καὶ δρᾷ καὶ ἀνησυχεῖ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνη πόλει, δπου ἐλληνικὴ ἀκόμη εἶνε τὸ πλεῖστον ἡ ζωή. Καὶ δμως τὰ πάντα καλύπτει ἡ σκιὰ τοῦ κολοσσοῦ τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας. "Ως ποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ ἐπὶ τῶν κύτοκρατόρων ἡ μεγάλη ἐκείνη Βαβυλὼν ὑπενομεύετο ἐν ταῖς κατακόμαις ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ ἀνώ πολυκύμαντος πόλις ὑπὸ τῆς κάτω πόλεως τῶν κρυπτομένων καὶ τῶν νεκρῶν, οὕτω καὶ ἡ σκιὰ ἐκείνη τοῦ τουρκικοῦ κολοσσοῦ ἀποκρύπτει ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν ἐλληνισμόν. Ἡ δὲ μεγάλη ἐκείνη ἐκκλησία, ητὶς εἰδὲν ἀλλοτε τοσαύτην δόξαν καὶ διατηρεῖ ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς δουλείας τοσοῦτον πλούτον, περιφρουρεῖται μέχρι καὶ τοῦ νῦν ὑπὸ τῶν λαμπροτάτων ἀναμνήσεων τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

¹ Εστενογραφήθη φροντίδι τῆς διευθύνσεως τῶν "Παναθηναίων".

Ἡ Ἑλλὰς ζῆται, ἔλεγεν ὁ Μάξις Νορδάου πρὸ ὀλίγου χρόνου, μὲ τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος. Προεπαθήσαμεν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους τῷ 1821 νάναστήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἀναμνήσεων καὶ ἐντυπώσεων τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος. Βλέποντες ἐνώπιον ἡμῶν τοὺς ἀλησμονήτους πάππους, προεπαθήσαμεν οἵονει ἔξιστάμενοι νὰ λησμονήσωμεν τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ ἀνεθεματίσαμεν αὐτοὺς μετὰ καὶ τῆς Δύσεως πολλάκις, μὴ ἐννοοῦντες δτὶ ὁ λίθος ἐκείνος τοῦ ἀναθέματος ἦτο ἀδικος πολλαχῶς.

'Αλλ' εἶνε καιρὸς νάναστήσωμεν πρὸς τὴν λατρεία τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἀγίας Σοφίας. 'Ας παρακολουθήσωμεν τὰς ἀναμνήσεις, τὰς ἐντυπώσεις, τὰ δινειρά τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, δεῖται φαντάζεται, δτὶ δὲν ἀπεμαρτύρησαν τὰ πάντα, δτὶ ἡ ιστορία δὲν μετεβλήθη ἀποτόμως, δτὶ ἔχομεν ἀκόμη νάναγνώσωμεν φαιδρὰς ιστορικὰς σελίδας τοῦ ἐλληνισμοῦ καὶ δτὶ μεταξὺ αὐτῶν θὰ παρουσιασθῇ καὶ πάλιν τὸ δόνομα τοῦ Κωνσταντίνου, τὸ δόνομα τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Πράγματι ζωηρόταται καὶ συγκινητικώταται εἶνε αἱ ἀναμνήσεις τῆς ἡμέρας τῆς ἀλώσεως, οἱ πόθοι, αἱ ἔθνικαι ἐλπίδες, τὰ δινειρά, τὰ ὄποια συνέδεσεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ ἐλληνικὸς λαὸς πρὸς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν καὶ τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα!

'Αλειτούργητος ἀρρα ἔμεινεν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἡ μεγάλη ἐκκλησία ἀφ' οὐ χρόνου ἐπετέθη ἐπὶ τῶν θόλων αὐτῆς ἡ ἡμισέληνος; "Οχι: δχι, λέγουσιν αἱ ἔθνικαι παραδόσεις. Δέν το πιστεύει ὁ ἐλληνικὸς λαός. Δέν δτὸ δυνατὸν νὰ κυριευθῇ ἡ Πόλις. "Ητο τότε ἀπίστευτον, δτὶ θὰ κατέλαμβανοι οἱ Τοῦρκοι τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Καὶ ἡ αἰσθησίς ἡ κατέχουσα τότε τοὺς συγγρόνους κατέχει καὶ σήμερον ἀκόμη διὰ τῶν αἰώνων τὸ ἐλληνικὸν σύμπαν. Αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς οἱ διηγούμενοι τὰ τῆς ἀλώσεως προσθέτουσιν, δτὶ οἱ διστατοὶ ἀμύντορες τῆς μετ' ὀλίγον πιπτούσης πόλεως δὲν ἐπίστευον, δτὶ δτὸ δυνατὸν νὰ κυριευθῇ ἡ Κωνσταντινού-

¹ Αἱ παραδόσεις αἰτοῦ πολλῶν μὲν εἴλκυσαν τὴν προσοχὴν, ἀλλὰ μάλιστα ἐμελετήθησαν ὑπὸ τοῦ συνδέλφου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ν. Γ. Πολάκτου.

πολις. Ἐπίστευον, δτι θὰ εἰςήρχοντο οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Πόλιν, δτι θὰ προεχώρουν, ἀλλ' δτι, δτ' ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ταύρου ἡ, κατ' ἄλλους χρονογράφους, δτ' ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν κίονα τοῦ Κωνσταντίνου, θὰ ἔπαινεν ἡ ἀντίστασις, διότι ἐπὶ τοῦ κίονος ἐκείνου εὑρίσκετο ἀνὴρ ἐπαίτης, βασιλεὺς λησμονημένος, δτις ἀνιστάμενος θὰ ἐλάμβανε ρομφαίαν παρ' ἄγγελου αἴφνης παρουσιαζόμενου καὶ θάπεδίωκε τοὺς εἰσελάσαντας εἰς τὴν πόλιν Τούρκους καὶ θὰ κατεδίωκεν αὐτοὺς μέχρι τῆς πατρίδος τοῦ Μωάμεθ, μέχρι τοῦ Μονοδένδρου. Ποῦ εἶνε τὸ Μονοδένδριον, ἡ πατρίς ἡ ὑποτιθεμένη τοῦ Μωάμεθ, μέχρι τῆς ὅποιας θὰ καταδιωξῃ, μὲ τὴν βοηθειαν τοῦ φύλακος ἀγγέλου, ὁ ἐπαίτης καὶ πενιχρὸς καὶ λησμονημένος βασιλεὺς, ὁ πτωχολέων, ὃς ὄνομάζουσιν αὐτὸν ἄλλοι παραδόσεις, τοὺς τολμήσαντας νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἥς ἐν μέσῳ ἴστατο ἡ Ἀγία τοῦ θεοῦ Σοφία;

Τὸ Μονοδένδριον τῶν ἡμερῶν τῆς ἀλώσεως εἶνε ἡ Κόκκινη Μηλιὰ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν ἀγνώστῳ μέρει τῆς Ἀσίας ὑπάρχει μηλέα παράγουσα μῆλα κόκκινα, καὶ ἔως αὐτῆς θὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ὁ ἀνιστάμενος καὶ πάλιν ἐλληνισμός. Τὸ ἐν τρίτον ἐξ αὐτῶν θὰ βαπτισθῇ, λέγει ἡ παράδοσις, τὸ ἄλλο τρίτον θὰ φονευθῇ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τρίτον θὰ ἐπιζήσῃ, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Μωάμεθ, εἰς τὸ Μονοδένδριον τῶν Βυζαντίνων, εἰς τὴν Κόκκινην Μηλιὰν τῶν παραδόσεων τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Καὶ δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἥν ἔκτοτε θάνοιχθῶσιν αἱ πύλαι τῆς Ἀγίας Σοφίας. Μυστικῶς δἰς θάνοιχθησαν κατὰ τὰς παραδόσεις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Τῷ 1522, διηγεῖται χρονικόν τι, ἐν ᾧ μετέβαινον οἱ δερβίσαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν Ἱεροσύλως, ἦκουσαν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ψαλμῳδίας, τὸ Χριστὸς Ἀνέστη, καὶ εἶδον φῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μέγα καὶ εὔρον τὰς πύλας αὐτῆς ἀνεφργμένας. Ἐμφοθοὶ ἀνήγγειλαν τὸ θαῦμα εἰς τὸν σουλτάνον, δῖτις σπεύσας ἐπὶ τόπου ἀνεβίσας ἀνδρᾶς εἰς τὸν γυναικωνίτην, ἵνα ἰδωσι πόθεν ἡκούετο ἡ ψαλμῳδία καὶ πόθεν τὸ φῶς προήρχετο, διότι ὑπέθετεν δῖτι ταῦτα ἡσαν ἀνθρώπινα ἔργα. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐπείσθησαν, δῖτι δὲν προήρχοντο ἐκ τῶν Χριστιανῶν, καθ' ὃν ἔνεκα τούτου ἐξημάνησαν. Μετὰ διακόσια δὲ τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη, τῷ 1764, Ἀγγλος περιηγητής, ὁ Chandler, διηγεῖται, δῖτι ἐφάνη αἴφνης μαγικὸν μετέωρον ὑπὲρ τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας. Τοῦρκοι καὶ Ῥῶσοι εὑρίσκουντο τότε ἐν διαστάσει καὶ αἱ στασιαστικαὶ κινήσεις ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Γεωργίας

ἐν Ἀσίᾳ παρέσχον εἰς τοὺς ἀγεπτυγμένους τῶν Ἐλλήνων τὴν ἑλπίδα, δῖτι τὸ μετέωρον ἐκεῖνο ἦτο προαγγελία ἐλευθερώσεως, ἡ δ' ἐνθάρρυνσις αὐτῶν εἶχε μεταδοθῆ ὅχι μόνον εἰς τοὺς Ἐλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' εἰς ἀπαντας τοὺς Ἐλληνας τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.

Ως δὲ τότε ἄγνωστοι μελωδίαι ἡκουόσθησαν καὶ φῶς μὴ ἀφθὲν ὑπὸ χειρὸς ἀνθρώπου ἐφώτισε τοὺς θόλους τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, οὕτω πιστεύει ὁ ἐλληνικὸς λαὸς, δῖτι μίαν ἡμέραν θὰ ἀνοιχθῇ ἡ μυστικὴ θύρα καὶ θὰ ἐξέλθῃ πάλιν ὁ ἱερεὺς ὁ ἀφῆσας ἀσυντελεστὸν τὴν τελευταίαν λειτουργίαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ.

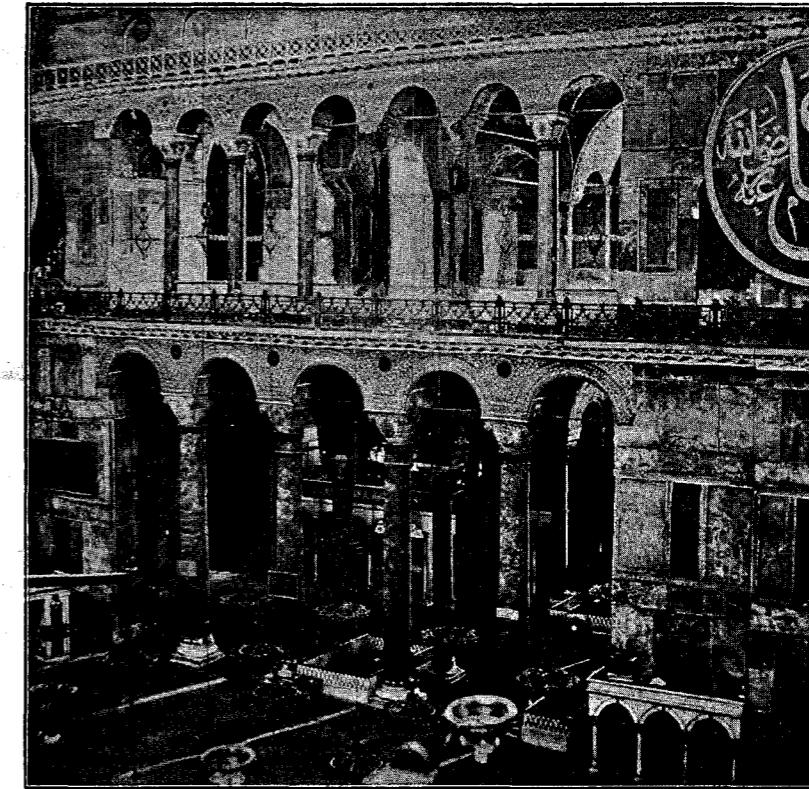
"Οτε εἰσῆλθεν ὁ Μωάμεθ, λέγει ἡ παράδοσις, εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, παρέλαβεν ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς τὸ δισκοπότηρον καὶ ἐκρύβη διὰ θύρας μυστικῆς, ἡτὶς ἐκλείσθη ὅπισθεν αὐτοῦ διὰ λιθίνου τοίχου. Ἐπὶ αἰώνας ἐδείκνυν οἱ Τοῦρκοι, καὶ, δτε κατὰ τὰ ἔτη 1847-1849 ἐπὶ τοῦ σουλτάνου Ἀβδούλ Μετζίτ ἔγειναν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ αἱ ἐπισκευαὶ τοῦ Ἰταλοῦ ἀρχιτέκτονος Φοσσάτη, τότε ἡ θύρα ἐκείνη ἀνοιχθεῖσα εὑρέθη ἄγοντα εἰς μικρὸν παρεκκλήσιον καὶ κλίμακα μεστὴν ἐρειπίων.

"Οἱ ἱερεὺς δὲν ἐξῆλθεν ἔκτοτε πλέον κατὰ τὴν παράδοσιν ἀπὸ τῆς θύρας ἐκείνης, ἀλλ' δταν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἀντικαταστήσῃ τὴν ἡμισέληνον ὁ σταυρὸς, τότε θὰ ἐξέλθῃ καὶ πάλιν ὁ κεκρυμμένος λειτουργὸς τοῦ ὑψίστου καὶ θὰ συμπληρώσῃ τὴν διακοπεῖσκην λειτουργίαν.

Οὐδ' ἐκρύβη οὕτω κατὰ τὰς παραδόσεις μόνος ὁ λειτουργῶν ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος σώζονται ἀνάλογοι παραδόσεις. Ἡ ἱστορία διηγεῖται ἀληθῶς, δῖτι ὁ Κωνσταντίνος ἐπεσε τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Ρωμανοῦ καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο ἀταφος καὶ ἀδιάγνωστος μεταξὺ τῶν πεσόντων, τότε δὲ ὁ Μωάμεθ διέταξε νὰ εὐρέθῃ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ πτῶμα. Ὁ δὲ ἡγαπημένος χρονογράφος τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ Φραντζής, λέγει, δῖτι τρεῖς ἐκράτουν περὶ τοῦ βασιλέως διαδόσεις. Τινὲς μὲν ἔλεγον, δῖτι ἐφονεύθη μαχχόμενος ὁ Κωνσταντίνος, ἀλλοὶ διεδίδον, δῖτι εἶχε φύγει, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπίστευον, δῖτι ἡτο κεκρυμμένος που ἐν τῇ πόλει. Ἐν τούτοις μαρτυρεῖται, δῖτι ὁ Μωάμεθ διέταξε νὰ ἐξετασθῶσι τὰ πτώματα, δπως διαγνωσθῇ ὁ νεκρὸς τοῦ Κωνσταντίνου. Διεγνώσθη δ' ἐκ τῶν ἐρυθρῶν βασιλικῶν πεδίλων, ἀτινα ἔφερον τοὺς χρυσοὺς ἀστούς. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ προσήκθη κατὰ τὸν Δούκαν τὴν ὥραν καθ' ἥν συνεζήτει μετὰ τοῦ Λουκᾶ Νοταρᾶ ὁ Μωάμεθ. Δύο γενι-

τσαροὶ παρουσιάσθησαν καὶ ἀντιδιετείνοντο χάριν ἀμοιβῆς δῖτι αὐτοὶ εἶχον φονεύσει τὸν βασιλέα. Ὁ Μωάμεθ διέταξε νὰ φέρωσι πρὸς αὐτὸν ἀποτελμάνην τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ πτώματος. Ἡ Χρή δὲ αὐτη πρὸς τὸν σουλτάνον, ὃ δὲ Λουκᾶς Νοταρᾶς καὶ ἄλλοι προύχοντες ἀνεγνώρισαν τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως. Ἄλλ' ὁ ἐλληνικὸς λαὸς δὲν πείθεται, δῖτι ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς.

"Η μὴ πιστεύει καν ὁ ἐλληνικὸς λαὸς, δῖτι ἐγάθη ἡ κατεστράφη δῖτι ὑπάρχει ἡ ἀγία τρά-



Ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Καὶ δὲν δύναται μὲν νὰ εἴπῃ, δῖτι ἔφυγεν, ἀλλὰ νεκρὸν δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ αὐτόν.

"Ως πολλοὶ τῶν μύθων παριστάνουσι τοὺς μεγάλους ἀνδράς μέλλοντας νάναστηθῶσιν, ὡς οἱ Γερμανοὶ μυθολογοῦσι περὶ τοῦ Βαρβαρόσσα, δῖτι κοιμᾶται ἀναμένων καλλίτερον χρόνον ἵνα ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν καὶ παραμένει αὐξομένης τῆς γενειάδος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν τράπεζαν τὴν λιθίνην, οὕτω καὶ Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος διὰ τὸν ἐλληνικὸν λαὸν δὲν εἴνε νεκρός, ἀλλὰ κεκρυμμένος, ὡς μετεμορφώθη εἰς τὸν πτώματον τῶν ἀρχαιοτέρων μύθων, καὶ ἀναμένει βελτίων τῶν ἀρχαίων χρόνους ἵνα ἀναστηθῇ ὁ μαρμαρικός βασιλεὺς βασιλεὺς τῆς Ηγετείας, ἔρχονται τὰ περάματα εἰς τὸ γαλήνιον ἐκεῖνο μέρος τῆς Προποντίδος. Καὶ δταν μαίνηται ὁ βορρᾶς καὶ ἀφρίζη τὸ κῦμα, μόνον ἐν μέρος μικρὸν τῆς Ηγετείας καὶ ἀκατέστητης ἐκείνης διαμένει πάντοτε γαλήνιον. Καὶ ἐκεὶ ἔνθα ἔχει πέσει ναυαγήσασα ἡ ἀγία τράπεζα τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἔρχονται τὰ περάματα εἰς τὸ γαλήνιον

καὶ λαμβάνουσιν εὐλαβῶς ἀγίασμα ἀπὸ τῆς θυλάσσης ἑκείνης, ἡτις ἀποπνέει μύρον καὶ εἶνε θαυματουργός. Τόσον ὥραιαι εἶνε αἱ παραδόσεις, δι' ὧν ὁ ἔλληνικὸς λαὸς περιβάλλει πᾶσαν ἀνάμυνσιν σχετικομένην πρὸς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν καὶ τὴν ἀναμενομένην ἀνάστασιν.

Ἄληθῶς τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως δὲν ἐπίστευον εἰς τὸ συμβούλευμένον μέγα κακόν. Οὐδεὶς ἡδύνατο νὰ φαντασθῇ, διτὶ θὰ ἐκυριεύετο ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ διτὶ θὰ περιήρχετο εἰς τοὺς Ἀγαρηνούς ἡ Ἀγία Σοφία.

Ο καλόγηρος ἡ ἡ καλογραῖα τοῦ Μπαλουκλῆ ἐτηγάνιζον ἰχθύς. Ἐρχεται ὁ παραγινὸς καὶ λέγει εἰς τὸν καλόγηρον: Ἄφες τὸ τηγάνιον καὶ τὰ φάρικα, διότι οἱ Τούρκοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Οὐδὲν ἐκείνος τὸ ἐπίστευσεν, διτὶ θὰ ἐκυριεύετο ἡ Πόλις, καὶ λέγει πρὸς τὸν παραγινόν· Ἄν οὗτοι δυνατὸν οἱ ἰχθύες αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ τηγανίου νὰ πηδήσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἡ τὸ ἀγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τότε θὰ ἐκυριεύετο ἡ Πόλις. Καὶ ὃ τοῦ θαύματος! τὰ φάρικα τινάσσονται ἀπὸ τοῦ τηγανίου καὶ πίπτουσιν εἰς τὸ ἀγίασμα.

Ἔσαν ἐπτὰ ἐν δλῷ φυημένα μόνον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους πλέουσι δ' ἔτι καὶ σύμερον ἡμίοπτα ἐντὸς τοῦ ἀγίασματος, ἀναμένοντα τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, διτὶ θὰ ἐγερθῇ ὁ καλόγηρος τοῦ Μπαλουκλῆ καὶ θὰ θέσῃ πάλιν αὐτὰ εἰς τὸ τηγάνιον, ὅπως ψηθῶσι καὶ ἀπὸ τοῦ ἀλλού μέρους.

Εἰς τὴν παραδόσιν ταύτην ἀναφέρεται τὸ ἐπόμενον δημῶδες ἄσμα:

Καλόγρη μαγείρευε φαράκια 'ς τὸ τηγάνι, καὶ μία φωνὴ, φιλὴ φωνὴ ἀπάνωθε τῆς λέγει: «Ιιάφε, γρηά, τὸ μαγειρεύον καὶ ή Πόλι θὰ τουρκέψῃ». — «Οταν τὰ φάρικα πεταχθοῦν καὶ βγοῦν καὶ ζωντανέψουν, τότες κι' ὁ Τούρκος θενά 'μπῃ καὶ ή Πόλι θὰ τουρκέψῃ. Τὰ φάρικα πεταχθήκαν, τὰ φάρικα ζωντανέψαν κι' ὁ ἀμηρᾶς εἰσέβηκεν ἀπό του καθαλάρις.

Ἐκ τῆς παραδόσεως ταύτης ἐνεπνεύσθη καὶ ὁ Βιζυηνὸς¹, οὐ δυστυχῶς ἡ δάφνη ἡ κοσμοῦσα τὴν ποιητικὴν κεφαλὴν ἐπέπρωτο νὰ ξηρανθῇ ἐντὸς τοῦ ἀσύλου τῶν παραφρόνων. Τὰ φάρικα τοῦ Μπαλουκλῆ, τοῦ ἀγίασματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς Κωνσταντινούπολεως, εἶνε μία τῶν ὠραιοτάτων παραδόσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς θυλιθερὰς ἑκείνας ἡμέρας καὶ ὑπεκκαιουσῶν τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως. 'Αλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι παραδόσεις διαδεδομέναι πανταχοῦ τοῦ ἔλληνισμοῦ. Παραδίδεται δ' εἰς ἡμέρας, διτὶ, ἀν ἐκυριεύθη ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀγία

¹ Ατθίδες αὔραι σ. 76. Τὸ Μπαλουκλί.

Σοφία, ἀν ἔπεισεν ἡ Τραπεζοῦς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, πάντα ταῦτα θὰ παρέλθωσι καὶ θὰ φαίνεται ἡ σῆμα τῆς θρηνούσης Θεοτόκου.

·Πῆραν τὴν Πόλι, πῆραν τὴν, πῆραν τὴν Σαλονίκη, πῆραν καὶ τὴν Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι, πούχε τριαχοῖς σήμαντρα κ' ἔξηντα δύο καμπάναις, κύλις καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκονος. Σιμά νὰ βγοῦν τὰ ἄγια κι' ὁ βαπτιλίσις τοῦ κόσμου φωνὴ τούς ήθ' ἔξι οὐρανοῦ ἀγγελῶν ἀπ' τὸ στόμα: «Ἀφῆται αὐτὴ τὴν φαλαριδία, νὰ γαμηλάσουν τάρις, καὶ στελέται λόγος εἰς τὴν Φαραγκιά νάρτουνε νὰ τα πάρουν, νὰ πάρουν τὸ χρυσό σταυρό καὶ τάχιο τὸ βαγγέλιο καὶ τὴν ἄγια Τράπεζα νὰ μή την αμολύνουν». Σάν τάκουσεν ἡ Δέσποινα, δακρύζουν οἱ εἰκόνες. «Σώπασε, κυρί, Δέσποινα, μὴν κλαίγης, μὴν δακρύζης: πάλε μέχρουνς, μὲ καιρούς, πάλε δικά μας θὰ είνε».

Τοῦ ποιήματος τούτου ἔχομεν πολλὰς παραλλαγὰς ἐκ διαφόρων ἔλληνικῶν χωρῶν. Τούτων ώραιον εἶνε τὸ τραπεζούντιον ποίημα, ἐν τῷ λέγεται περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀλώσεως:

·Σ τὴν ἔμπαν τοῦ ἡλίου μου στέκει δι βασιλέας, σ' τὴν ἔσχατην τοῦ ἡλίου μου στέκει δι πατριάρχης, δι βασιλιάς, δι βασιλιάς, δι Ἑλλεν Κωνσταντίνος· φάλλου τὸ "Ἀγιος ὁ Θεός καὶ τὴν Τιμιωτέραν".

Αἴρνης πουλὶ φέρει θυλιθερὸν μήνυμα. Ἡ μία πτέρους τοῦ πτηνοῦ εἶνε βεβαμμένη εἰς τὸ αἷμα, ἡ ἔτερα κρατεῖ χαρτὸν γεγραμμένον, διπέρ οὐδεὶς κατορθόνει νάναγνωσθη.

Καὶ ἐξακολουθεῖ τὸ ἄσμα·

·Ο βασιλιάς, ὁ βασιλιάς παρηγοριάν κι πέρει, ἐπῆρεν τέλαφρὸν σπαθίν, τέλλενικήν κοντάριν· τούς Τούρκους κρούεις τὸ σπαθίν, τέλι Τούρκους τὸ κοντάριν. Τριαχές ους Τούρκους ἔχομεν καὶ δεκατρεῖς πασιάδες, τέλλενθεν τὸ σπαθίν ἀποῦ κι ἐσκίεν¹ τὸ κοντάριν, κι ὅνταν ἐκαλοτέρεσεν² ἀπές³ τέλι Τούρκ' επέμνεν, κι ὅνταν ἐκαλοτέρεσεν καὶ μοναχὸς ἐπέμνεν κι ἀπόν⁴ ἀπόναν⁵ θεύφαγος τὸ χλοερὸν τουσέκιν⁶.

Θὰ οὗτοι μακρὸν, ἀν τὴν ιστορίαν τῆς ἀλώσεως, τὰς τελευταίας ὥρας τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἑθνικῆς ἀναστάσεως παρηκολούθουμεν περαιτέρω διὰ τῶν ἐξόγων ἡμῶν δημοτικῶν ἀσμάτων.

·Αλλὰ δὲν δύναμαι εἰμὴ, ὡς ἡρχίσα τὰς διαλέξεις μου διὰ τῶν στίχων τῆς τελευταίας λειτουργίας τοῦ Παράσχου, νὰ περατώσω αὐτὰς διὰ τῶν ὠραιών στίχων τοῦ Βιζυηνοῦ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, οἵτινες ἀποτελούσιν ἐν τῶν ὠραιοτάτων ποιημάτων τοῦ νέου ἔλληνικοῦ Παρνασσοῦ⁷. Οἱ μουσικώτατοι οὖτοι στίχοι, οὓς ἐφιλοτέχνησεν ὁ ποιητὴς, δύνανται

¹ ἐσχίσθη. — ² ἐκαλοτήρησε, παρετήρησε καλῶς.

³ ἐντός. — ⁴ αὐτοῖς. — ⁵ αὐτόν. — ⁶ στρώμα.

⁷ Ἀτθίδες αὔραι σ. 59 κ. ἐ. · Ο τελευταῖος Ηλιολόγος.

νὰ θεωρηθῶσιν αὐτόχρημα διερμηνεύοντες τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων.

— Τὸν εἶδες μὲ τὰ 'μάτια σου, γιαγιά, τὸν βασιλέα καὶ μήπως καὶ σὲ φάνηκε 'σάν δύπερ νὰ ποῦμε σάν παραμύθι τάχι; — Τὸν εἶδα μὲ τὰ 'μάτια μου, ώσταν καὶ σένα νέα, — 'σάν ναταν χθὲς μονάχα:

— Καὶ θάρρη, ναί, γιαγιά μου; — Θάρρη, παιδί μου, θάρρη. Καὶ θαν ἔρθη, τί χαρὸς 's τὴ γῆ, σ' τὴν οἰκουμένη τοῦ οἰκουμένης διτοιούς θὰ ζῶνται τέ!

Διπλὸς τριπλὸς πάρωμε αὐτὸς ποὺ μᾶς ἐπάρθη, καὶ ή Πόλι καὶ Ἀγία Σοφία δικῆ μας θενά γένη.

— Πότε, γιαγιά μου; Πότε;

— "Οταν τρανέψῃς, γυιάκα μου, κι ἀρματωθῆς, καὶ κάμης τὸν ὄρχο σ' τὴν Ἐλευθερία, σὺ καὶ νη νεολαία,

νὰ σώσετε τὴν χώρα.

Τότε θὲ νάρθ' δ ἄγγελος κι ἄγγελικαι δυνάμεις νὰ μούνε, νὰ ξυπνήσουνε, νὰ 'ποῦν 's τὸν βασιλέα πῶς; ηλίθι πιά κι ὥρα.

Κι ὁ βασιλές θὰ σηκωθῇ τὴν σπάθα του νὰ δράξῃ

καὶ στρατηγός τας, θενά μηδη 's τὸ πρώτο του βασιλείο

τὸν Τούρκο να χωπήσῃ.

Καὶ χτύπη χτύπα, θὰ τὸν πάξ μακρὰ νὰ τον πετάξῃ,

πίσω 's τὴν Κόκκινη Μηλιά, καὶ πίστ' ἀπὸ τὸν ήλιο

ποὺ πιά νὰ μὴ γυρίσῃ.

Μὲ πόθους ἑθνικῶν ὄντερων, μὲ ἀραχνίδας ἀναμυήσεων γλυκυτάτων εἶνε ως διὰ φυφιδωτοῦ συνυφασμένον τὸ πόθιμα τοῦ Βιζυηνοῦ.

Διὰ τί τὰ λεπτὰ νήματα τῆς ἀραχνίδας τοσούτων ὠραιών ἀναμυήσεων νὰ μὴ περιπλεγθῶσι περὶ τὴν ἡμέτεραν καρδίαν;

Διὰ τί καὶ ήμεις, ως ὁ νεαρὸς ἔγγρον τῆς φιλομύθου γραίας τοῦ Βιζυηνοῦ, νὰ μὴ θελήσωμεν νάναχθῶμεν διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὴν ἀπόκεντρον συνοικίαν τῶν σκυτοτόμων καὶ σαγματοποιῶν, εἰς τὸ Βερφά-Μειδάν έκεινο τῆς

Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου λέγεται σωζόμενος καὶ σήμερον ὁ πτωχότατος τάφος τοῦ τελευταίου βασιλέως, ἐφ' ὃν ρίπτει ἀκόμη τὰ ἀνθή της φουρδὸς ἀκακία, ὁ μυστικὸς τάφος, ὃν φωτίζει κρυφὰ τὸ ἔλαιον φιλίστορος καὶ φιλέληνος πατριώτου, ἀγνώστου τῆς πέριξ συνοικίας ὀνειροπόλου¹;

Διὰ τί νὰ μὴ ἐντρυφήσωμεν εἰς τὰς πεποιθήσεις, ἃς ἔμπνεις εἰς ἡμέρας ὁ φιλόπατρις ποιητὴς οὐ ἀνέγνων τὸ ποίημα; Διὰ τί νὰ μὴ ἐλπίζω καὶ γρήγορα μὲ τὸν οἰκουμένην διτοιούς θὰ ζῶνται τέ! Διπλὸς τριπλὸς πάρωμε αὐτὸς ποὺ μᾶς ἐπάρθη, καὶ ή Πόλι καὶ Ἀγία Σοφία δικῆ μας θενά γένη. — Πότε, γιαγιά μου; Πότε;

— "Οταν τρανέψῃς, γυιάκα μου, κι ἀρματωθῆς, τον πρώτο του βασιλείο τὸν Τούρκο να χωπήσῃ. Καὶ χτύπη χτύπα, θὰ τὸν πάξ μακρὰ νὰ τον πετάξῃ, πίσω 's τὴν Κόκκινη Μηλιά, καὶ πίστ' ἀπὸ τὸν ήλιο ποὺ πιά νὰ μὴ γυρίσῃ.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

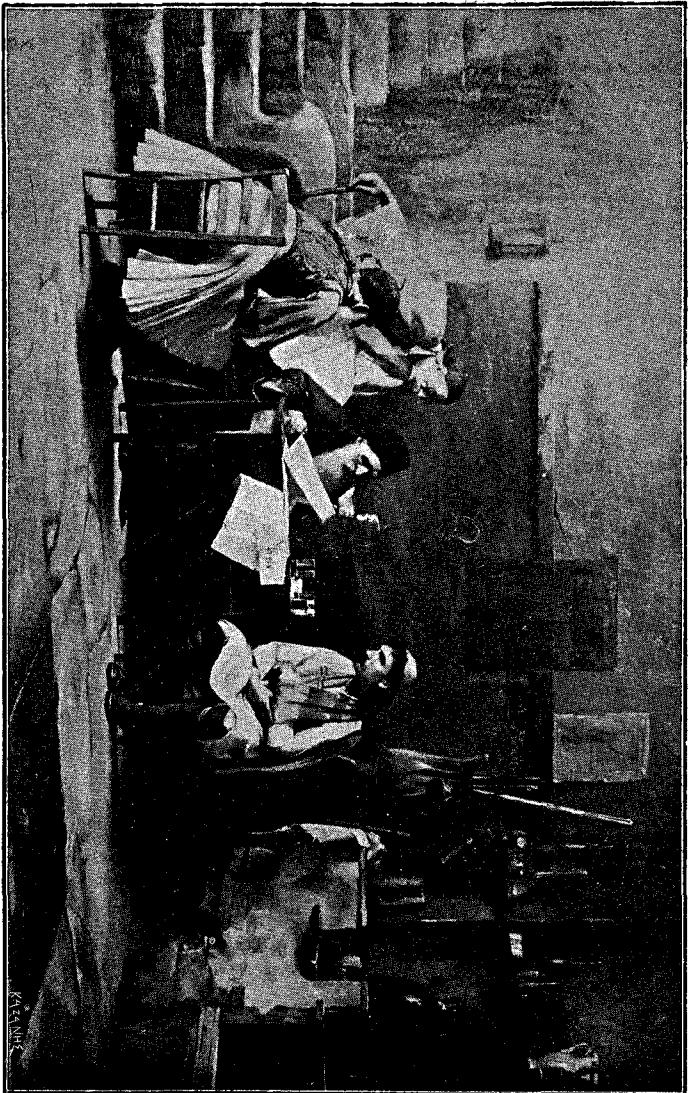
1 K. Ζησόν. Ο τάφος τοῦ Παλαιολόγου ἐν τῇ «Ἐβδομάδι» τῆς 2 Ιουνίου 1890.



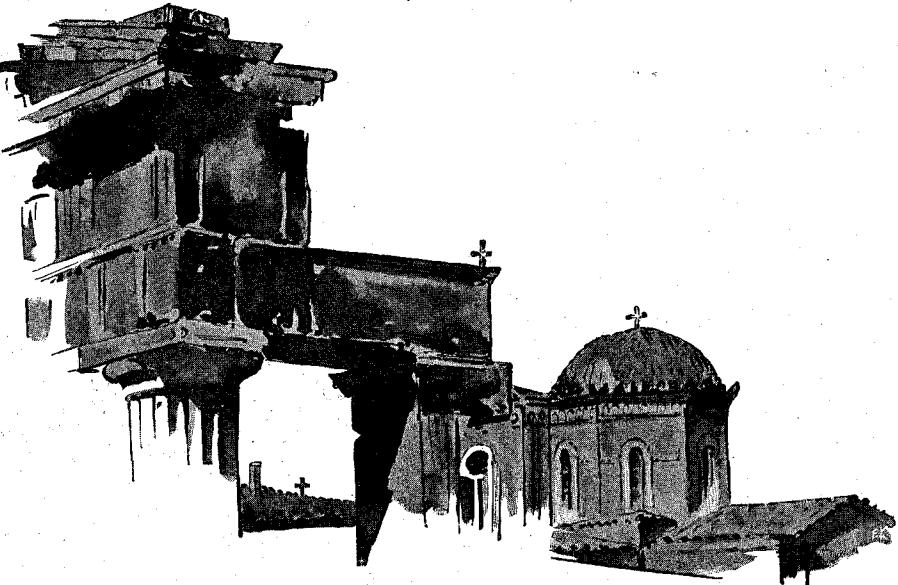
Βαρύτυμον βυζαντιακὸν δισκοπότηρον,
πιθανῶς ἐν τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐν Ἀγίῳ Μάρκῳ τῆς Βερετίας.

ΚΑΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ελαιογραφία : Θ. Ράλη.



ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ



ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΠΡΟ 66 ΕΤΩΝ

Kύριε κόμη,

Kαὶ τὴν ἐπιστολήν μου ταύτην γράφω ὑμῖν
ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τῆς ιερᾶς τῆς Παλλαδίου
πόλεως. Παρηγήθην τοῦ σχεδίου τοῦ νὰ ἐκδράμω
εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Ἀττικῆς διὰ λόγους οὓς
θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω ὑμῖν κατωτέρῳ.

Τῷ δοντι μεγάλη θέλησις ἀπαιτεῖται ὅπως
δεχθῇ τις δτι τὸ ἀθλίον καὶ ἡρεπωμένον χωρίον,
ὅπερ ἀπὸ δώδεκα ἥδη ἡμερῶν κατοικῶ, εἰναι ὁ
οἰκτρός ἀπόγονος τῆς ἐνδέξου πόλεως, ἡ ὁποία
ἐκυριάρχησε διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἴσχύος
τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ ἐὰν ἔλειπεν ὑπεράνω
τῶν κεφαλῶν ἡμῶν ἡ Ἀκρόπολις, κατεστραμ-
μένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ χρόνου, διασφάγουσα
ὅμως τὸ ἀπείρως ἐπιβλητικὸν μεγαλεῖόν της,
πᾶσα ἀμφιβολία θὰ ἥτο ἐπιτετραμμένη.

Απὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀφίξεως μου ἐπεδόθην εἰς μελέτην τῆς πόλεως. Καὶ βεβαιωθῆτε διτὸς ὅτι ἡ ἀσχολία αὕτη οὔτε δύσκολος οὔτε ἐπιπονός εἶναι. Κυρίως αἱ Ἀθῆναι τῆς σήμερον ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, μιᾶς ὁδοῦ, καὶ

τριῶν κατεσπαρμένων καὶ ἀπομεμακρυσμένων
ἀλλήλων συνοικιῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων, τά-
φοι καὶ χάνδακες καὶ ἄγροι χέρσοι, μελανοὶ ἐκ
τῶν πυρὸν, τὰς ὅποιας ἀσυνειδῆτως ἤναπτον οἱ
χθεσινοὶ κύριοι, οἱ Τοῦρκοι, καθιστώσι τὴν συγ-
κοινωνίαν ἡκιστα εὐχερῇ εἰς τοιαύτην μάλιστα
ῷραν τοῦ ἔτους. Παρ' ὅλην δὲ νά την πο-
νήσω τὰ προάστεια. Ἀνάλογα πρὸς τὴν ἐκλε-
γεῖσαν ἥδη ὡς πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ
Βασιλείου εἶναι καὶ τὰ προάστεια. "Αθλιοι καὶ
πτωχοὶ συνοικισμοὶ, ἑστερημένοι καθ' ὅλοκληρίαν
ἄγροτικῆς ἀναπτύξεως, μαρτύρια μακρᾶς καὶ
καταθλιπτικῆς δουλείας, ἔχρα ἀντίθεσις πρὸς
ὲν καὶ μόνον τουρκικὸν κτῆμα, εὐρὺν καὶ καλῶς
διατηρούμενον, ἀνήκον δὲ εἰς πλούσιον τοπότη-
ον τὴν τοῦρκον.

Αρχίζω ήδη ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὴν γραμμὴν ξύλινα παραπήγματα, ὡν αἱ ἐπίστις ξύλιναι στέγαι προέχουσιν, ἀσθενῶς προφυλάττουσαι ἀπὸ τῶν κακοτεικῶν ἀκτίνων τοῦ ήλιου

καὶ ἀπὸ τῶν βροχῶν, εἶναι θαῦμα πῶς ἀνθίστανται εἰς τὸν ἄνεμον καὶ εἰς τὸ φῦχος. Οἱ πωληταὶ κάθηνται σταυροποδητὶ κατὰ τὴν τουρκικὴν συνήθειαν, καὶ διαλέγονται χαριτοφόρων μεταξὺ τῶν. Εἶναι δὲ οἱ ἀσχημοὶ ἄνδρες, πλατυπόρσωποι καὶ δυσκίνητοι, καὶ ἐὰν δὲν ἔχειπον τοὺς ἑκάστοτε ἐνταῦθα ἀφίκηνουμένους πολεμιστάς, ἀρριπρεπεῖς καὶ ζωηροὺς ἄνδρας, θὰ ἡδύναμην νὰ ὄρκισθῶ ὅτι παροῆλθεν ἀνεπιστρεπτεῖ καὶ ἀνευχγούς ὁ ὥραῖος Ἑλληνικὸς τύπος τῆς παραδόσεως. Ἡ περὶ τὴν ἀγορὰν κίνησις εἶναι ἐλαχίστη. Δεσπόζει ἀκόμη αὐτῆς βάρυν καὶ ἀρρυθμὸν τουρκικὸν τζαμίον καὶ φαίνεται ὅτι ἡ σκιά του ἀκόμη ἀπειλεῖ τὴν μόλις ἀποσείσαταν τὰς ἀλύσιες πόλιν. Γυναικεῖς οὐδαμοῦ φαίνονται. Μόνον εἰς ἐπὸν τὰ ἀθλιὰ αὐτὰ παραπήγματα ἀνεκάλυψα πωλήτριαν ὥριμον γυναῖκα, χήραν ὡς μοῦ εἴπον πολεμιστοῦ, πωλοῦσαν βαρύτατα μάλλινα σκεπάσματα. Ἡ Ἀθηναῖα πωλήτρια ἐκράτει διαρκῶς καταβιβασμένην τὴν κεραλήν, ἥτις ἀλλως τε ἥκιστα ἐφαίνετο, περιτυλιγμένη ὡς ᾧτο εἰς μακρὸν μαῦρον μανδήλιον κατερχόμενον μέχρι τῶν ὕπων καὶ περικλείον καὶ τὴν σιαγόνα.

Τίποτε λοιπὸν δὲν ἀπέμεινεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀγορὰν τὴν κατακλυζομένην ἀπὸ τὰς ἑλεύθερας γυναικας, τὴν πλήρη ἀπὸ ἀνθυπώλιδας, τὸν λάλον καὶ φαιδρὸν τόπον, ἐνῷ οὐχὶ σπανίως ὁ ἐπιδεξίος δημαρχαγός ἔσπειρεν ιδέας καὶ σκέψεις, ἀφορώσας τὴν τύγην τοῦ λαοῦ δῆλην! . . .

Σάξ εἶπον ἡδη δτι τὴν πόλιν ἀποτελεῖ καὶ μία ὁδός. Ἡ ὁδὸς στενὴ καὶ ἀμβλεῖα ἡ ἀρχο-
μένη ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀνεπίγραφον τάφον
τὸν εὑρισκόμενον πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Φι-
λίππου μέχρι τοῦ τουρκικοῦ τζαμίου, τὸ ὅποιον
προχωνέφερα. Εἰς τὸν δρόμον τοῦτον ὑπάρχουν
σχετικῶς τὰ καλλίτερα καταστήματα δύο ἢ τρία
τὸν ἀριθμὸν καὶ δύο οἰκίαι, ἐν ταῖς ὄποιαις πρό-
κειται νὰ ἐγκαταστῶσι τὰ ὑπουργεῖα τοῦ νέου
κράτους. Ἡ μία τῶν οἰκιῶν τούτων εἶχε καὶ
καφάσια, τὰ ὄποια καταγίνονται ἀπὸ χθὲς νὰ
ἔξαρφανίσωσι δύο στιβάροι ἔργαται. Ἡ χαρά των
εἶναι ἀπεργραπτος. Δὲν ἥξεύρουν εἰς τί θὰ χρη-
σιμευσῃ ἡ οἰκία. 'Αλλ' ἡ μεταβολὴ τοὺς ἀρκεῖ.
Είναι μεταβολὴ ἀποδεικνύουσα τὴν δύσιν τῆς
ἡμισελήνου.

Εἰς τάνατοικὰ τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ μικροῦ μοναστηρίου, ἐνῷ μονάζει γέρων τις καὶ μία γραῖα, ἀμφότεροι ἔσως ἑκατοντάδες, ὑπάρχει μικρὸν σύμπλεγμα ἀθλίων οἰκίσκων, ὃν προέχει τὸ τουρκικὸν διοικητήριον. Εἰς ἔνα τῶν οἰκίσκων τούτων καθήμεθα ἐγώ καὶ ὁ γνωστός σας ἄξιωματικὸς Coliquet, φιλοξενῶν

τὰς ἡμέρας ταύτας πλὴν ἐμοῦ καὶ τὸν ἐρχόμενον
νῦν κατατηχθῆ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν συνά-
δειφόν του καὶ συμπατοιώτην μου κ. Μπεογουά.

Όφειλω νά δύο δημολογήσω δτι εις τὴν ἡρειπω-
μένην ταύτην πόλιν ἡ διαιμονή μας δὲν εἶναι ἀπο-
λύτως πληκτική. Ἀπέναντι ημῶν εἰς οικίσκον
οὐχὶ τοῦ ἴδιου μας πλουσιώτερον, ἀποτελούμε-
νον ἐκ δύο δωματίων, εἰς τὰ ὅποια εἰσελαύνει
ἄγριος ὁ βορρᾶς, κατοικεῖ διακεκριμένος Ἐλλην,
ὁ Ρίζος Ραγκαβῆς, ἀνὴρ ἐπὶ μακρὸν ζήσας ἐν Βλα-
χίᾳ, ὃπου κατέλαβε μεγάλα ἀξιώματα, φιλόξενος,
καὶ οὐτινος ἡ συναναστροφὴ εἶναι πολὺ εὐχά-
ριστος. Παρ’ αὐτῷ τὴν ἐσπέραν ἐγνώρισα διακε-
κριμένα πρόσωπα τοῦ τόπου, ὅν θὰ σᾶς ἀναφέρω
τὰ ὄνόματα, διὰ νά ιδητε δτι δὲν ἔχουσι τίποτε
τὸ κοινὸν πρὸς τὰ πατρωνυμικὰ τῶν ἀρχαίων.
Ἐκ τῶν πρώτων συνήντησα ἑκεὶ τὸν γέροντα Χα-
τζῆλουκῆν, δημογέροντα ἐπὶ τουρκοκρατίας, ικα-
νὸν καὶ σεβαστὸν ἄνθρωπον, πατέρα ώραίς κόρης,
ἡ ὅποια ἀκούσασα ἡμᾶς διαλεγομένους γαλλιστί,
ἔξεφρασε ζωηροτάτην ἐπιθυμίαν νά μάθῃ τὴν
γλῶσσαν ἡμῶν. “Οταν εἴπομεν δύμας δτι ἀπαι-
τεῖται τούλαγιστον δύο ἐτῶν σπουδὴ διὰ νά εἰ-

— Δύο ἔτη! ³Α ! δὲν σᾶς θυσιάζω δύο ἔτη!
Ἐπί τέλος τοῦ περιπέτειαν, οὐκ εἶναι οὐδεὶς οὐδεὶς να εί-
ναι εἰς θέσιν νὰ τὴν ὄμιλη, ἢ ἀπλοική Ἀτθίς
ἐμόρφωσε καὶ ἀπήντησε :

Ἐπίσης παρὰ τῷ κ. Ραγκαβή ἐγνώρισα τὸν Διομήδην Τζάλην, μεγάλης οἰκογενείας ἐκ Φθιώτιδος, σεβαστὸν γέροντα, ἀφελέστατον, ἀπομυτόμενον μὲ τὰς δύο του χειρας, ὑπερήφανον διὰ τὴν καταγωγὴν του, ὑπερήφανον διὰ τὰς ὑπηρεσίας του. Ο πρόξενός μας, τυχών ποτε εἰς τὸν οἰκόν του, τῷ εἶπεν ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι τὸ ἔθνος τὸ πλησιάζον μᾶλλον κατὰ τὰς μεγάλας παραδόσεις τὴν Ἑλλάδα.

— Τοὺς παλαιοὺς Ἑλληνας, εἶπεν ὑπερηφάνως ὁ Τζάλης, μπορεῖ νὰ τοὺς φθάσετε, τοὺς νέους δῆμως ἀδίκως θὰ κοπιάσετε. Τὸ πολὺ πολὺ ὁ δικός σας ὁ Μποναπάρτης μπορεῖ νὰ ἥταν ἔξυπνος ἀνθρωπος!

"Αλλο δηνομα ἐπίσημον διπερ ἔχω ν' ἀναφέρω
ἐκ τῶν συναναστροφῶν τοῦ Ρ. Ραγκαβῆ εἶναι τὸ
τοῦ Ἐλληνοβλάχου (;) εὐπατρίδου Μουρούζη ἐκ
τῆς μεγάλης ἡγεμονικῆς οἰκογενείας, ηὗτις ἑδέ-
σποσες τῶν παραδοναθίων ἡγεμονιῶν. Εἶναι δὲ
οὗτος ὥραίος ἀνήρ, ἐλληνικωτάτης φύσιογνωμίας,
λίαν ἀνεπτυγμένος, ἵκανός εἰς τάρχαια κείμενα
καὶ καταγινόμενος ἦδη εἰς τὴν ἀντιγραφὴν δια-
φόρων ἐπιγραφῶν, αἵτινες εὑρέθησαν εἰς θέσιν ἐκ-
τὸς τῆς πόλεως, εἰς τουρκικὸν κτήμα καλού-
μενον «Ἀγά-Βρύση». Τῶν ἐπιγραφῶν τούτων
ἀντίγραφον ἔγκατίως θέλω ἐπιστείλαι νῦν.

ἥμαξε εἰδός τι ἀγθοῦς καὶ πικροῦ οἴνου, τὸν ὄποιον
ἥμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ πίωμεν, καὶ τοῦτο ἡνάγ-
κασε καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Μπερνουᾶ νὰ φύγωμεν προ-
ωρως, θυσιαζόντες τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ γραφικω-
τάτου χοροῦ εἰς τὸν φόβον ἐξαντλητικῆς μεθόν.

Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ μοῦ ἔκαμε μεγίστην ἐντύ-
πωσιν κατὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονήν μου εἶναι
τὸ ἔξῆς γεγονός.

Εις τοῦ Ραγκαβῆ καθ' ἔκστην ἐσπέραν συνα-
θροιζόμεθα καὶ προσπαθοῦμεν δύον τὸ δυνατὸν
περισσότερον εὐχαρίστως νὰ διέλθωμεν τὰς ἀνι-
σράκις ὥρας τῶν μακρῶν χειμερινῶν νυκτῶν.
Μετὰ τὰς ὄμιλίας περὶ τῶν ἀραιῶν καὶ ἀσημάν-
των γεγονότων τῆς ἡμέρας, μετὰ ζωηροτάτας
τῶν Ἑλήνων συζητήσεις περὶ τῆς ἐκρύμμου
καὶ ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως, ἣς ἡ
ἀπήχησις φθάνει εἰς τὴν ἔρημον καὶ κατεστραμ-
μένην πόλιν ἐκ Ναυπλίου, ἐπιδιόμεθα εἰς μου-
σικὴν ἡ εἰς χαρτοπαιξίαν. Κύμβαλον δὲν ὑπάρ-
χει ἀκόμη ἐνταῦθα καὶ μόνον εἰς ἄθλιος αὐλὸς
τοῦ νέου Καλλιμάχην μᾶς ξεσχίζει τὰ ὅτα, φάλ-
λει δὲ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ πρὸ πάντων Γερμανικὰ
ἄσματα καὶ παιδικά τινα τῆς Αὐστρίας, τὰ
ὅποια ἔμαθε σπουδάζουσα εἰς παρθενάγωγειον
τῆς Βιέννης. Εύτυχῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν
πειθεται ἡ ώραία κόρη τοῦ Χατζῆλουκᾶ καὶ
φάλλει ἐντόπια ἄσματα, τὰ ὅποια μεθ' ὅλον τὸ
βαρὺ καὶ μελαγχολικόν των περιέχουστ τούλα-
χιστον τὸ ἄρωμα λαϊκῆς μουσικῆς.

Εἰς μίαν τῶν ἐσπεριῶν αὐτῶν διασκεδάσεων ὁ Ρ. Ραγκαβῆς ὑπείκων εἰς τὰς προτροπάς μας, ὑπεχρέωσε μαῦρον τινὰ ὑπηρέτην, λείψανον τῆς ἀποικιούμενης τουρκοχρατίας, νὰ φάλη ἐν χώμα τουρκικόν. Ο ἄραψ ἐμείθυσθη καὶ ἥρχισε, δὲν ἐπειθετο δόμως κατόπιν νὰ παύσῃ καὶ ἐδέσσε νὰ ἐγερθῇ ἀπειλητικῶς ὁ πελώριος ἀγρότης Ματρόζος, διὰ νὰ σιωπήσῃ ἐπὶ τέλους ὁ μαῦρος τρουβάδούρος.

Εἰδομεν δὲ καὶ χορὸν Ἑλληνικόν. Πρότινων ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πιθαρᾶ Ἀναγνώστη—ἄν επιμένω εἰς τοιάντας λεπτομερείας, κ. κόσμη. τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ιδικόν μου — ἐτε-

λείπονται, το ουρανόν τε καὶ τούτον μὲν τὸν πόλεων
λείπονται ὁ γάμος τῆς θυγατρός του Εἰρηνούλας μετὰ
τοῦ ἔξι ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν
νέου Παναγιώτου Πετράκη. Ἡ οἰκογένεια Πι-
θαράξ εἶναι πλουσία οἰκογένεια τοῦ τόπου μὲν εὐ-
ρείας σχέσεις, καὶ ὁ γάμος ἐγένετο πανηγυρικός.
Οἱ νυμφίοι μετέβησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνῷ
ὅλα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν προΐκα τῆς κόρης μετε-
φέρθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμέθου ἐπὶ δύο
εἰς μακρὰν σειράν, περιφρουρουμένων ὑπὸ δύο
στοίχων ὄπλοφόρων, οἵτινες ἐπυροβόλουν καὶ
ἔψυχλον. Εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας Πιθαρᾶ,
ἐστήθη χορός, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαβον μέρος τὰ
κοράσια καὶ αἱ νεανίδες τῆς μεγάλης οἰκογενείας,
συγγρενεῖς καὶ φίλοι. Παρετίρησα εὐχαρίστως
ὅτι ἡ παρουσία μας δὲν ἔβλαψε τὴν ἑρτὴν καὶ
μοι ἐδόθη ἀκόμη μίαν φοράν ἡ εὐκαιρία νὰ ἔκτι-
μήσω τὸ φιλόξενον καὶ ἀνεπτυγμένον τοῦ λαοῦ.

Ομολογῶ δτι τὸ θέαμα ἔκεινο μοῦ ἔκαμε
βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἡκουσα πολλὰ τὰ δυσά-
ρεστα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἑλλήνων, καὶ
ὑπῆρχαν πολλοὶ οἵτινες μοὶ τοὺς παρέστησαν
ὑπούλους, φιλέριδας, ἀπίστους. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς
ἔσχον τὴν εὔκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσω τὸ συζητητι-
κὸν καὶ τὸ φίλερι αὐτῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς
Ἐπαναστάσεως οἱ αἰμοδψεῖς πολεμισταὶ ἔστρε-
ψαν κατ' ἄλλήλων τὰ δπλα καὶ ὡρα, ήτις
ἐποιεῖθη δι' αἵματος ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατέπιε
καὶ ὅχι ὀλίγον χυθὲν ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ δι' Ἑλ-
λήνων. Δὲν διστάζω δρμως καὶ νὰ ὁμολογήσω
τὴν ἔκτακτον φιλοτιμίαν, τὸ φιλόξενον, τὴν
εὐφυίαν, ὅλα τὰ δείγματα τῆς ἀριστοκρατικῆς
καταγγωγῆς τοῦ λαοῦ, μεταξὺ τοῦ ὅποιου ἀπε-
πέντε ἥδη ἔβδομαδων ζώ.

Ἐλπίζω δτι πολὺ ταχέως αἱ σημειώσεις ἀλλὰ
ἡδη γαράττω ἐπὶ τοῦ γάρτου ὅπως εὐχαριστήσω

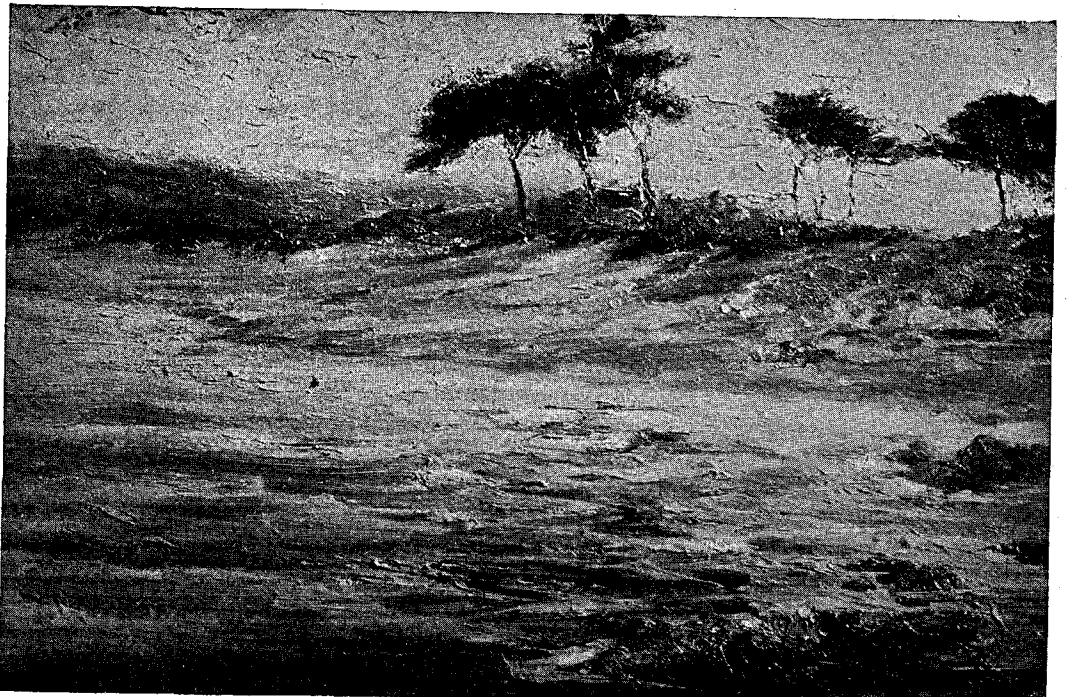
τὴν εὐγενῆ σας περιέργειαν, θὰ μὲ ἔξωθήσωσι νὰ τὰς συστηματοποιήσω καὶ ἵσως γίνετε ἀφορμὴ νὰ ἔδῃ τὸ φῶς βιβλίον, ὅπερ θὰ εἶναι ἵσως τὸ πρώτον εύνοϊκὸν ὑπὲρ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων μόνον τὰ δεινοπαθήματα ἔξυμνηθησαν, ὅχι ὅμως καὶ ὁ ἄγαθὸς χαρακτὴρ καὶ ἡ καλὴ φύσις.

...Καὶ ἦδη τελευτῶν ὁφεῖλω νὰ δικαιολογηθῶ διατί δὲν ἐπιχειρῶ τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐκδρομήν, ἥτις θὰ ἀπέφερεν ἵσως πλουσιώτε-

ρον ἀμητὸν σημειώσεων. Δυστυχῶς τὰ ἔκτὸς τῆς πόλεως καὶ ὅλας τὰς ἐπαρχιακὰς ὁδοὺς λυμαίνεται ληστείᾳ τρομερᾷ. Ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ ἔξοδος καὶ εἰς πολυανθρώπους ἀκόμη συνοδίας, διότι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Προκρούστου καὶ τοῦ Σκίρωνος οὐδὲν διείδονται. Ἀς ἀναμενώμεν λοιπὸν εὐθετώτερον καίρον, ἐάν ποτε καὶ πάλιν ἡ τύχη μὲ φέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος θεράπων πρόδημος
ΘΩΜΑΣ ΑΜΠΕ - ΓΚΡΑΣΣΕ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ



Ἐλαιογραφία: Δόσος Σοφίας Λασκαρίδου.

ΠΡΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΙΓΙΔΟΣ

Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσιν τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων».

Φωτογραφία Σπ. Κοκκόλη.

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Η Εὐρώπη ἔξαρεικανζεται. Ἐντὸς ἑνὸς αἰῶνος, ἀπὸ τοῦ 1789 μέχρι τοῦ 1889, ἔξεπεμψεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαρείου Ἀμερικῆς ὑπὲρ τὰ δεκαπέντε ἑκατομμύρια μεταναστῶν. Μέχρι τοῦ 1860 κατεπλημμύρισε τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας διὸ τῶν βιομηχανικῶν της προϊόντων, ἐπέβαλεν εἰς αὐτὰς τὴν λογοτεχνίαν της καὶ τὰς ἰδέας της, τὰς τέχνας καὶ τοὺς καλλιτέχνας της, τοὺς συρμοὺς καὶ τὴν καλαισθησίαν της. Ἡ νέα αὕτη χώρα ὅμοια πρὸς ἔδαφος κατάξηρον καὶ ἀμιλῶδες κατέπιε τὰ πάντα καὶ ἀφωμοίωσε τὰ πάντα, τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, τὰ κακαρά ὅδατα καὶ τὰ ὅδατα τὰ ρύπαρα. Ἐκ δὲ τῶν διαφόρων τούτων στοιχείων, ἡ ἴδιοφυία τῆς φυλῆς, ἡ ἐπίδρασις τοῦ κλίματος, ἡ ἐλεύθερα διαμόρφωσις, ἡ πνευματική, θρησκευτικὴ καὶ ἡθικὴ ἀνάπτυξις παρήγαγον νέον πολιτισμόν, ἔχοντα φυσικάς τινας ἀναλογίας πρὸς τὸν εὐρωπαϊκόν, ἀλλὰ καὶ ἀπροσδοκήτους ἀντιτέσεις.

Ο πολιτισμὸς οὗτος, ἀφ' ἑτέρου, ἀπηχεῖ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, τὴν ὁποίαν κατὰ σμήνη ἐπισκέπτονται οἱ περιηγηταὶ της, ὅπου οἱ νομάδες ἑκατομμυριοῦσι της ἀνταλλάσσουσι τὴν σκηνὴν των μὲ περιλαμπτρα μέγαρα, ἀμιλλώμενοι ὡς πρὸς τὴν κομφότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν πρὸς τὴν ἐκ καταγωγῆς ἀριστοκρατίαν, τὴν φθίνουσαν, τὴν ὁποίαν ζηλεύουν, καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πλούτου, τὴν ὁποίαν συντρίβουσι διὰ τοῦ δλέου των. Μᾶς καθιστῶσι δὲ γυναῖκες τὰ ἡθοῦ καὶ τὰ ἔθιμά των καὶ τὰς ἰδέας των, οὐχὶ δειλῶς ὡς ὀψίπλουτοι διστάζοντες καὶ φοβούμενοι τὸ γελοῖον, ἀλλ' ὡς ἀνθρώποι φθάσαντες εἰς τὸ ποθούμενον τέρμα, μειδῶντες διὰ τὰς προλήψεις ἡμῶν, ἀνθρώποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀποκτηθεῖσα πείρα ἔδωκε τὴν πεποίθησιν, ἥτις ἐπιβάλλεται.

Οἱ πολιτισμοὶ ἔχουσι τοιούτους ἀντικτύους. Ἐπιδρῶσιν οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ, μεταβαλλόμενοι ἀμοιβαίως ταχύτερον ἡ βαθύτερον κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ κατὰ τὰ μέσα τὰ τιθέμενα εἰς ἐνέργειαν. Ἡ ἀρχαιότης δύο τοιαῦτα μέσα ἔγνωρισε τὴν κτηνῶδη κατάκτησιν καὶ τὴν πνευματικὴν κατάκτησιν, τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων καὶ τὴν γοντείαν τῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς τέχνης. Ἀμφότερα ταῦτα ἐτελειοποιήθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους: ὁ πόλεμος ἔγεινε φονικώτερος γενόμενος μεθοδικὸς καὶ σοφός: τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἐφημερὶς ἀντικατέστησαν τὸ στενὸν διὰ πολυάριθμον ἀκροατήριον βῆμα: τώρα ὅμιλούμενον ὄλιγώτερον καὶ γράφομεν περισσότερον. Εἰς τὰ

μέσα δὲ ταῦτα τῆς διαδόσεως προσετέθη καὶ ἐν ἄλλῳ, ἀγνωστον ἀλλοτε ἡ περιφρονούμενον, ἀθορυβώτερον ἀλλὰ καὶ ἰσχυρότερον τῶν ἀλλων: ἡ ἐπιδρασίς τῆς γυναικός.

Ἐπὶ μακρὸν ἡ γυνὴ ὑπῆρξεν ἀσήμαντον πρᾶγμα ἀπλοῦν ἐπεισόδιον ἐν τῇ ιστορίᾳ τῶν λαῶν, ὡς καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων: σήμερον κατέστη παράγων ἀξιος λόγου: Ιστορικοὶ δὲ καὶ περιηγηταὶ, φιλόσοφοι καὶ ἡθικολόγοι, ἀπορίπτοντες τὰς πεπαλαιωμένας μεθόδους, δὲν ἔσταζουσι μόνον, διὰ τὰς μελετῶσιν ἐν τῷ θηναρίῳ, τὰς πολιτικὰς τάσεις, τὸν διοικητικὸν μηχανισμόν, τὴν οἰκονομικὴν κίνησιν, ἀλλ' ἐπίσης, καὶ πρὸ πάντων, τὸν κοινωνικὸν βίον, τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου κέντρον εἶναι ἡ γυνὴ, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπερέχει ἡ δρᾶσις της, σχηματίζουσα ἐνίστε τὰ μεγάλα ἔργα τὰ παρασύροντα τοὺς λαούς.

Εἴτε ἐπιδοκιμάζει τις εἴτε δῆται τὴν ἔκτασιν ταύτην τῆς γυναικείας ἐπιδράσεως, οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν ἀρνηθῇ. Να πολέων ὁ Α', δοτὶς βαρέως ἔφερε τὴν ἀνάμιξιν τῶν γυναικῶν εἰς τὰ ἀλλότρια, ἐπέπληξε τραχέως τὴν κυρίαν Στάελ ώς ἐνασχολουμένην εἰς τὰ δημόσια πράγματα.

— Δὲν ἡμπορεῖτε, ἀπήντησεν αὕτη, νὰ καταδικάσετε τὰς γυναικας διτὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν πολιτικὴν εἰς χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τῆς πολιτικῆς κόπτεται ἡ κεφαλή των.

Ἡ γυνὴ ἀφίνει τὴν φαινομένην ἐνέργειαν εἰς τὸ ἄνδρα, ἀλλ' εἶναι τὸ ἐλατήριον τὸ κινοῦν αὐτὸν εἰς ἐνέργειαν, ἐκ τοῦ βαθμοῦ δὲ τῆς ἐπιδράσεως της δυνάμεως νὰ κρίνωμεν τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ κοινωνίας τινός: ὁ πολιτισμὸς ἀνέρχεται δημοι εἰναι καταφανής ἡ γυναικεία ἐπιδρασίς, κατέρχεται δημοι εἰναι καταφανής ἡ λείπει παντελῶς. Ὁπως δὲ δῆλαι αἱ νέαι δυνάμεις, ἔχει αὕτη τοὺς φανατικοὺς ὑπερμάχους της καὶ τοὺς ἀμειλίκτους διώκτας της, ἀσυνέτους ἔχθρους οἵτινες εἰργάσθησαν ὑπὲρ αὐτῆς περισσότερον τῶν μάλιστα ἀφωμοίων φίλων της.

Εἶχον προίδη ἀρά γε τὸ μέλλον αὐτῆς μεγαλεῖον οἱ παλαιοὶ ἔκεινοι νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, οἵτινες καταδικάζοντες τὴν γυναικα εἰς τὴν δουλείαν τὴν ἐμέμφοντο ως ἔχουσαν δουλικὰ ἐλαττώματα; οἱ Πατέρες ἔκεινοι τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες τὴν ἐθεώρουν ως ἀντίπαλον, οἱ σοφοὶ τῶν ὁποίων ἐτάραττε τὴν λογικὴν καὶ οἵτινες τόσον τὴν ἐκακολόγησαν; ὁ Πλάτων δοτὶς ἐθεάσιος διτὶ ὁ ἀμαρτάνων θὰ μεταβληθῇ εἰς γυναικα

κατὰ τὴν δευτέραν γέννησίν του; ὁ Ἰπποκράτης, δοτις ἡρώτα τί εἶνε ἡ γυνὴ; καὶ ἀπεκρίνετο: νόσος: Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς δοτις τράχυτερος ἔτι ἔλεγε: «ἡ γυνὴ εἶνε φρικώδης ταινία ἑδρεύουσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός»; Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δοτις ἀνέφωνε: «εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ, ἡ αἰτία τῆς ἀμαρτίας, ἡ ἐπιτάριος πλάξις, ἡ θύρα τῆς κολάσεως, ἡ εἰμαρμένη τῆς συμφορᾶς μας»; Ο Ἔρασμος δοτις ἔθεωρει αὐτὴν ὡς ἄλογον καὶ ἀφρον ζῶον ἀλλ' εὐάρεστον καὶ χαριτωμένον;

Τόμους ὄλοκλήρους ἡδύναντο νὰ γεμίσωσιν αἱ θύρεις, τὰς ὁποίας ἐσώρευσαν κατ' αὐτῆς. Ἡ μεγαλειτέρα βιβλιοθήκη δὲν θὰ ἡδύναντο νὰ περιλάβῃ ὅσα ἐγράφησαν περὶ τοῦ ἀνεξαντλήτου τούτου θέματος, ἔκαστον δ' ἔτος χιλιάδες τόμων ἐκδίδονται, μυθιστορήματα, δράματα ἢ παντοῖα ἄλλα ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ γυνὴ θεοποιεῖται ἡ κηρηνίζεται εἰς τὰ τάρταρα. Ἀλλ' εἴτε εἰδώλον εἶνε εἴτε θύμα θριαμβεύει. Μὲ ποίαν περιφρονητικὴν ἀταραξίαν ἐδέχθη τοὺς φοβεροὺς σκραμοὺς τοῦ κατ' ἐξοχὴν μισογύνου τῶν φιλοσόφων! Ο Σοπενχάουερ ἐρωτᾷ ποῦ ἔγκειται τὸ μυστηρῶδες γόνητρον τῶν γυναικῶν, τὸ ὁποῖον φέρει ἀνω τὰ μεγαλείτερα πνεύματα, τὸ ὁποῖον εἰσοδισθαίνει εἰς τὰς διπλωματικὰς διαπραγματεύσεις παρεμβάλλον ἐρωτικὰ γράμματα ἢ βοστρύχους εἰς τὰ χαρτοφυλάκια τῶν πολιτικῶν καὶ συνταράττει τὰ πάντα; Ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ φύλου τοῦ ἔχοντος «εὔρεις γλουτοὺς μακρὰν κόμην καὶ βραχείας ἰδέας». Ἀντὶ νὰ τὸ χαρακτηρίζωμεν ὡς ὠδραῖον, λέγει, ἔπρεπεν ὄρθοτερον νὰ τὸ ἀποκαλῶμεν καλαισθητικῶς ἀχαρι (unästhetisch). Τοῦτο ὡς πρὸς τὸ φυσικόν ὡς πρὸς δὲ τὸ διανοητικὸν καὶ ἥθικὸν δὲν εἶνε ἡ γυνὴ καλλιτέρα. «Ἡ φύσις, ἡτις ἡροήθη τὴν δύναμιν εἰς τὴν γυναικα, τῇ ἔδωκε πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀδυναμίας τῆς τὸν δόλον». Συμπέρασμα: ὄρμέμφυτος καὶ ἀκατανίκητος πανουργία, καὶ κλίσις πρὸς τὸ φεῦδος. «Εἰς τὴν γυναικα εἶνε τόσον φυσικὸν νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ὑπόκρισιν δοσον εἰς θηρίον προσβαλλόμενον νὰ ὑπερασπίσῃ ἔαυτὸ διὰ τῶν δπλῶν του».

Δὲν συγχωρεῖ εἰς τὸν χριστιανισμὸν διτι μετέβαλε «τὴν ὑποδεστέραν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν διετήρει τὴν γυναικα ἡ ἀρχαιότης». Οι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς κατενόουν καλλίτερον ἡμῶν τὴν δρᾶσιν τὴν ἀρμόζουσαν εἰς τὰς γυναικας· «ἡ φιλοφροσύνη μας καὶ ὁ βλαχώδης πρὸς αὐτὴν σεβασμὸς μας εἶνε ὁ καρπὸς τῆς γερμανοχριστιανικῆς ἡλιθιότητος μας». Αὕτη ἐδημιούργησε τὴν κυρίαν, τὴν ὁποίαν χλευάζει ἡ Ἀσία, καὶ τὴν

ὅποιαν θὰ ἐμυκτήριζεν ἡ Ρώμη καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, τὴν μηχανὴν τὴν δαπανηρὰν χρημάτων». Τοιαύτη δ' εἶνε ἡ κατὰ τῆς Γερμανίας μηνησιακία του διὰ τὴν συμμετοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς γυναικός, ὥστε καταλίγει διὰ τῶν λεξιῶν τούτων: «Προβλέπων τὸν θάνατόν μου ἐξομολογοῦμαι διτι περιφρονῶ τὸ γερμανικὸν ἔθνος διὰ τὴν ἀπέραντόν του μωρίαν καὶ ἐρυθρίω διτι ἀνήκω εἰς αὐτό».

Μεθ' διηγη τὴν τελευταίαν ταύτην ἀποστροφήν του ὁ Σοπενχάουερ δὲν ἔτυχε πολλῶν θαυμαστῶν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὰς ὁποίας ἐθαύμαζε χωρὶς νὰ τὰς γνωρίζῃ. Ἡ δὲ κυρία, τὴν ὁποίαν τόσον προσεπάθησε νὰ ἔξευτελίσῃ, μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ νέου κόσμου, ἀγωνίζεται νὰ ἔξαμερικανίσῃ καὶ τὸν παλαιόν.

Ἐκάστη φυλὴ ἔχει ἴδιαν ἀντίληψιν περὶ τῆς γυναικός. Εἰς τὸν Γάλλον ἡ γυνὴ ἐκπροσωπεῖ τὸ ἰδεῶδες; εἰς τὸν Ἰταλὸν εἶνε ἀνθροειδές εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν Τούρκον ἐπιπλὸν εὐτυχίας· γνωστὸν δὲ εἶνε τὸ παράπονον τῆς νεαρᾶς ἀραβίσσης «πρὶν νὰ γείνῃ ἀνδράς μου ἐφίλει τὰ ἔχην τῶν ποδῶν μου· τώρα μὲ ζεύγει μὲ τὸ ζῶον εἰς τὸ ἀροτρον καὶ μὲ ἀναγκάζει νὰ ὄργονω». ὁ Ἀγγλος, πρόδρομος τοῦ Ἀμερικανοῦ, θεωρεῖ τὴν γυναικα πρὸ πάντων ὡς μητέρα τῶν τέκνων του καὶ οἰκοδέσποιναν. «Οχι! πολὺ κοινωνικός, ἀνεξάρτητος, φέρει βιαρέως τὸν βίον τῶν πόλεων καὶ ὑπομένει αὐτὸν ἐφ' δοσον μόνον εἶνε ἀνάγκη ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐπορίαν, διπως ζήσῃ ἔπειτα κατ' ἀρέσκειαν. Ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τὴν ὁποίαν ἐδίδαχθη νὰ σέβεται, ἐδανείσθη χαρακτηριστικά τινα γνωρίσματα, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ πατρικὸν κύρος, τὸν πόθον πολυαριθμῶν ἀπογόνων. Ἐκ ταύτης προσέλαβεν ὁμοίως καὶ τὴν τάσιν πρὸς τὸν νομαδικὸν βίον. Ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ ὄρμὴ ἡ ἐξωθοῦσα τοὺς νεωτέρους οὐίους τῆς οἰκογενείας νὰ ζητῶσιν εὐρὺν στάδιον ἐνεργείας εἰς δόλον τὸν κόσμον καὶ νὰ δημιουργῶσι καὶ ν' ἀποικίζωσι πυκνῶς τὰς ἀγγλικὰς ἀποικίας, ἡ ὄρμὴ ἡ παροτρύνουσα τοὺς τραπεζίτας καὶ τὸν ἐμπόρους νὰ δαπανῶσιν ἔκαστον ἔτος ἑδομάδας τινὰς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Εὐρώπης, εἰς κυνήγιον ἐν Σκωτίᾳ, εἰς ἀλιείαν σολομοῦ ἐν Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ, εἰς περιήγησιν τῆς Αιγύπτου, ἡ ἐλαύνουσα τοὺς τολμηροὺς ἐξερευνητὰς μέχρι τῆς καρδίας τῆς Ἀφρικῆς καὶ μέχρι τῶν πάγων τοῦ Βορείου Πόλου.

Τὰς παραδόσεις ταύτας παραλαμβάνει μεθ' ἔαυτοῦ καὶ τὰς μεταφυτεύει εἰς τὰς νέας χώρας, τὰς ὁποίας καταλαμβάνει. Τοῦτο ἔπραξεν διτι

μετὰ τὸν θρησκευτικὸν διωγμὸν κατ' ἀρχάς, ἐκ τοῦ πόθου τοῦ πλούτου βραδύτερον, προσωριμόσθη εἰς τὰ παράλια τοῦ Νέου Κόσμου. Κλάδος ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τὸν ῥωματέον ἀγγλικὸν κορμόν, ἐριζώθη καὶ ἀπέδωκε κλάδους διότι δὲν ἀπῆλθε μόνος· ἡ σύγυρος του, οἱ οὐιοὶ καὶ αἱ θυγατέρες του τὸν συνάδευον. Συνεμερίζοντα τὰς πεποιθήσεις του καὶ τὰς ἐλπίδας του.

«Οτε περὶ τὸ 1630 χιλιοὶ περίπου φεύγοντες τὴν θρησκευτικὴν τυραννίαν Καρόλου τοῦ Αἴθρασταν εἰς τὸν δρμὸν τῆς Μασαχουσέτης, ἥλθον οὐχὶ ὡς φανάτικοι ἡττηθέντες οὐδὲ ὡς ἀντάρται ἀλλ', ὡς ἐλεύθεροι «Ἄγγλοι, πεποιθότες ἐφ' ἑαυτούς, διὰ νὰ στήσωσι τὰς σκηνάς των ἐπὶ ἀγγλικοῦ ἐδάφους. Πάντες ἀνήκουν εἰς οἰκογενείας εὐπόρους· τὰ settlements (τὰς ἀποικίας) αὐτῶν ὠνόμασαν διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς γενεθλίου γῆς, τὴν δὲ θετὴν πατρίδα των ἐκάλεσαν Νέαν Ἀγγλίαν. Βήματά τινα ἀπὸ τῆς παραλίας ἥρχιζε τὸ δάσος ἀπέραντον καὶ βαθύ. Μὲ τὸν πέλεκυν καὶ μὲ τὸ πῦρ ἤνοιξαν διόδους, χρησιμοποιοῦντες τὴν ξυλείαν πρὸς οἰκοδόμησιν τῶν κατοικιῶν των, ἐκχερσόνοντες τὸ ἔδαφος. «Ἐφερον μεθ' ἔαυτῶν τὰ πατιούμενα ἐργαλεῖα, σπόρους διὰ τὸ μέλλον, προμηθείας διὰ τὸ ἐνεστώς. Αἱ γυναικες ἐζύμων τὸν ἄρτον ἡ ἐπιδιώρθοντο τὰ ἐνδύματα ἔως διου τὴν ἐσπέραν ἡ οἰκογένεια ὅλη συνηθροίζετο περὶ τὴν τράπεζαν καὶ ἀνεγίνωσκε τὴν Ἀγίαν Γραφὴν μετὰ τὸ δεῖπνον.

Ο πληθυσμὸς τῆς Νέας Ἀγγλίας ηὔξανεν. Ἀπὸ τοῦ 1630 μέχρι τοῦ 1640 εἶκοσι χιλιάδες ἀποικοι διῆλθον τὸν Ἀτλαντικόν, ἀπαντερον τὸν συμπαγῆ τοῖχον τῶν φυλλωμάτων, τὰ ὁποῖα προσβάντες κατήρχοντο πρὸς αὐτούς· ὁ σῖτος ἐφύετο ἀφθονος, μεταξὺ τῶν κορμῶν τῶν μαριπούμενων ὑπὸ τῆς πυρκαϊδός, ἐπὶ τοῦ γονιμωτάτου ἐδάφους, τὸ ὄποιον παρῆγε μόλις χαρασσόμενον. ὑπὸ τοῦ ἄροτρου. Ἀλλ' ἐν φέτεινοντο οἱ ἀγροὶ καὶ ἐπληθύνετο ἡ οἰκογένεια, ἡ ἐστία ἐξωραΐζετο, προσελάμβανε μεγαλείτερα ἀνεσιν καὶ ἀσφαλειαν· σχετικὸς πολιτισμὸς εἰσῆλθεν ἀφ' ἡς ἡμέρας ἡ οἰκοδέσποινα, ἀπαλλαχθεῖσα μέρους τῶν οἰκογενειακῶν φροντίδων ὑπὸ τῶν θυγατέρων της, ἐφρόντιζε νὰ καλλύνῃ τὴν τάσιν της ἐξειραφέτει ἀπὸ πᾶσαν κηδεμονίαν. Ἐδωκεν εἰς αὐτὴν δικαιώματα τὰς πρὸς τὰ τοῦ ἀνδρός, τὴν ἀνεγνώρισε τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ τὰς αὐτὰς εὐθύνας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ. Κατέστη ἐλευθέρα εἰς τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς ὑπάρχειας της: τὴν ἐκλογὴν τοῦ συντρόφου της· ἐκινεῖτο ἐλευθέρως ἐν τῷ εὐρύνθεντι κυκλῷ τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν της, ῥυθμίζουσα αὐτοθούλως τὰς πράξεις της. Εἰς τὸ ἀδύτον τῆς συνειδήσεως της, ὁ Θεὸς μόνος εἶχεν ἐξουσίαν· τὸ συναίσθημα ἐπαύλεως ἀντηλλάσσοντο πρὸς τὰ προϊόντα εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων.

Κατὰ τοὺς μακροὺς πολέμους τῶν ἀποίκων πρὸς τοὺς ιθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς τὸ θάρρος τῶν γυναικιῶν ἐμποιεῖ ἐκπληξίαν· βοηθούμεναι ὑπὸ τῶν θυγατέρων των ἀποκρούοντας τὰς ἐφόδους τῶν

ξατε διὰ τῆς φαντασίας τας τὴν γυναικα ταύτην τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν ἐπιδράσεων τοῦ περιβάλλοντος, ἐν τῷ ὅποιω διέρρευσεν ἡ νεότης της. Μεταφέρετε αὐτὴν καὶ τοὺς οἰκείους της εἰς ἀπόστασιν χιλιῶν διακοσίων λευγῶν ἀπὸ τοῦ γενθίου ἐδάφους, πέραν τοῦ ὄλιγον γνωστοῦ ἐκείνου ὡκεανοῦ, διὰ μέσου τῶν καταιγίδων καὶ τῶν κινδύνων θαλασσοπλοίας βραδείας δόσον καὶ ἐπικινδύνου· ἀποβιβάσατε την εἰς τὰς μακρινὰς ἐκείνας παραλίας· ύποβάλετε την εἰς τὴν ἐπιδρασίαν της οἰκαναξίας, τῶν ἀπεράντων μυστηριωδῶν της μοναξίας, τῶν ἀπεράντων μυστηριωδῶν της φανάτικοι ἡττηθέντες οὐδὲ ὡς ἀντάρται ἀλλ', ὡς ἐλεύθεροι «Ἄγγλοι, πεποιθότες ἐφ' ἑαυτούς, διὰ νὰ στήσωσι τὰς σκηνάς των ἐπὶ ἀγγλικοῦ ἐδάφους. Πάντες ἀνήκουν εἰς οἰκογενείας εὐπόρους· τὰ settlements (τὰς ἀποικίας) αὐτῶν ὠνόμασαν διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς γενεθλίου γῆς, τὴν δὲ θετὴν πατρίδα των ἐκάλεσαν Νέαν Ἀγγλίαν. Βήματά τινα ἀπὸ τῆς παραλίας ἥρχιζε τὸ δάσος ἀπέραντον τὸν βαθύ. Μὲ τὸν πέλεκυν καὶ μὲ τὸ πῦρ ἤνοιξαν διόδους, χρησιμοποιοῦντες τὴν ξυλείαν πρὸς οἰκοδόμησιν τῶν κατοικιῶν των, ἐκχερσόνοντες τὸ ἔδαφος. Τὸν ἔργον της θετὴν πατρίδα των γυναικών εἶναι οὐρανός, γίνεται ισχυρότερον· ἐνεργείαι καὶ προβοτίδεις, ἐν τῷ ἀκαταπαύστῳ δ' ἐργασίᾳ καὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ προνοίᾳ πληροῖ μίαν τῶν μεγαλειτέρων ἀναγκῶν τῆς φύσεως της καὶ τῆς καρδίας της: νὰ αἰσθάνεται ἑαυτὴν κέντρον, πέριξ τοῦ ὄποιου τὰ πάντα περιστρέφονται, νὰ είνε ἀπαραίτητος εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἀγαπᾶ.

Ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνη οὐτε ἀντιζήλους εἰχε νὰ φοβηθῇ, οὐτε πειρασμοὺς νὰ νικήσῃ. Ἡ μόνωσις ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὴν ὡς ὑπόβαθρον· ἐμεγαλύνετο ἐν τῇ μοναξίᾳ, ἡτις καθίσταται αὐτὴν βασιλισσαν.

Τὸ κατέμα κατὰ μικρὸν ἐξυγιαίνετο· τὸ δάσος ὠπισθοχώρει· οἱ νεοὶ ἀποικοι προστήροντο, ἐξεγέρσοντο τὴν γῆν, ἀπώθουν βαθυτάδον ἀπώτερον τὸν συμπαγῆ τοῖχον τῶν φυλλωμάτων, τὰ ὁποῖα βραδέως κατήρχοντο πρὸς αὐτούς· ὁ σῖτος ἐφύετο ἀφθονος, μεταξὺ τῶν κο

Ίνδων, ἐν· φ οἱ σύζυγοι τῶν καταδιώκουσιν
ἄλλα ἀποσπάσματα· αἱ χεῖρες αἱ κρατοῦσαι γθὲς
τὴν ἡλακάτην κρατοῦσι μετὰ τῆς αὐτῆς δεξιό-
τητος τὸ δπλον. Ο κοινὸς κίνδυνος νῆσκης τὴν
σημασίαν τῆς γυναικός· πλησιάσας τὰς ψυχὰς
συνέσφιγξε τοὺς δεσμούς τῆς οἰκογενείας.

Συγχρόνως όλος τύπος γυναικείος έμφανιζεται, διάφορος όχι κατά τὴν καταγωγήν, ἀλλὰ κατά τὴν κοινωνικὴν τάξιν, ἀποτελῶν ισχυρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν προηγούμενον. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ὅμδων οἱ δύο οὔτοι τύποι ήνωθησαν· ἐκ τῆς ἑνώσεως των δ' ἐγενήθη ἡ ἀμερικανίς, ὅποιαν τὴν γνωρίζουμεν, χαρακτηριστικὸν προϊόν πολιτισμοῦ διαφόρου τοῦ ἴδιου μας, πρωτισμένου ἵσως ἡμέραν τινὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ, καὶ τοῦ ὅποιου ἀσυνειδήτως καὶ ἀνεπαισθήτως ὑφιστάμεθα τὴν ἐπίδρασιν.

Ολίγον χρόνον ἀφ' ὅτου οἱ πουριτανοὶ φεύγοντες τὸν θρησκευτικὸν διωγμὸν τῶν Στουαρτῶν ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Βορείαν Ἀμερικήν, οἱ ἡττηθέντες ὄπαδοι Καρόλου τοῦ Α' κατέφυγον εἰς τὸν Νέον Κόσμον. Παράδοξος τύχη ἔριπτεν εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας ἐκείνας ἀκτάς, ἀδιακρίτως, τοὺς θυσιάζοντας τὴν γλυκεῖαν πατρίδα τῶν διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἢ πολιτικὰς πεποιθήσεις των, παράδοξος τύχη καθίστα θερμοὺς διαμαρτυρομένους ἢ καθολικούς, ἀκρως φιλελευθέρους ἢ φανατικούς βασιλόφρονας, πολιτας μεγάλης δημοκρατίας!

Ορμεμφύτως οἱ νέοι ἀποικοὶ μετενάστευσαν πρὸς νότον, μόνον δὲ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν εἶχον κοινὰ πρὸς τοὺς πουριτανούς· πλὴν τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν πεποιθήσεων διάφοροι ἦσαν καὶ ἡ κοινωνικὴ τῶν τάξις καὶ αἱ παραδόσεις τῶν καὶ αἱ ἰδέαι τῶν καὶ ἡ καλαισθησία τῶν. Οἱ διαμαρτυρόμενοι ἀποικοὶ ἀνῆκον εἰς τὴν μέσον τάξιν, οἱ βασιλόφρονες εἰς τὴν ἀνωτέραν.

Καὶ ἡ βασιλοφροσύνη εἶναι θορυβεία ἔχουσα

και η ραυτικούφρουσην είναι υρησειά, εχουσα τούς πιστούς της και τοὺς φανατικούς της. Αἱ γυναικεὶς δὲ ἀπετέλεσαν τοὺς ἐνθερμοτέρους ὥπαδούς της. Εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἰδανικοῦ τὴν ὄποιαν ἔχουσι χρειάζεται ἐν εἰδώλον, ναὸς εἰς τὴν θρησκείαν των, ἐκεῖναι δὲ τὰς ὄποιας τὸ γένος των, ἡ ἀγωγή των, αἱ οἰκογενειακαὶ τῶν παραδόσεις κατέστησαν βασιλόφρονας καὶ καθολικάς, ἀνατραπέντος τοῦ εἰδώλου των, ἐθεώρησαν βεβηλωθέντα τὸν ναὸν των, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδίστασαν γὰρ ἐγκαταλίπωσι μετὰ τῶν πατέρων, τῶν συζύγων, τῶν νιῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν των χώραν, ἐν τῇ ὄποιᾳ κατέρρεε τὸ παρελθόν, καὶ νὰ καὶ εἰχράτη οσον εἰνε δυνατον».

Διῆγον βίον ἀνετον ἐπιτρέποντα εἰς τὴν γυναικα ν' ἀναπτύξῃ τὰ προσόντα ἐντὸς τοῦ ἀρμόζοντος εἰς αὐτὴν περιβάλλοντος, καὶ ἀφίνοντα εἰς τὸν σύζυγον καὶ τοὺς υἱοὺς καιρὸν δπως ἀσχολῶνται εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν ἀλιείαν, τὰς ἵπποδρομίας, τὰς ἀθλητικὰς ἀσκήσεις.

Εἰς τὸν περὶ ἀνεξαρτησίας ἡρωικὸν καὶ αἰματηρὸν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν πόλεμον ἡ γυνὴ προσδίδει ὅλως ἴδιαιτερον χαρακτῆρα· ἀριστον ἔρωμα ἀρχαίας ἀριστοχρατίας κυματίζει ἐπὶ τοῦ λίκνου τῆς ἀμερικανικῆς δημοκρατίας. «Οτε τῷ 1781 ὁ Οὐάσιγκτων ἀποβιβάζεται εἰς Νιούπορτ διῆγῶν

τὸν στρατόν, τοῦ ὥποιου τάπότριπτα κ' ἐμβαλ-
λωμένα ἐνδύματα καὶ αἱ σχισμέναι σημαῖαι ἐμαρ-
τύρουν φοβερὰς μάχας, προχωρεῖ ἐν μέσῳ τῶν
χειροκροτημάτων τῶν ἑστολισμένων γυναικῶν,
ἐν φέτῃ τηλεθόλᾳ τοῦ γαλλικοῦ στόλου ἀπονέ-
μουσιν εἰς τὸν ἀμερικανὸν στρατηγὸν τιμᾶς στρα-
τάρχου. Τὴν ἐσπέραν δίδεται χορός, ὁ δὲ Οὐά-
σιγκτων χορεύει μὲν τὴν ώραιοτέραν τοῦ Νιοῦ-
πορτ. Τὸν χορὸν διαδέχεται ἡ μάχη, οἱ δὲ εὔθυ-
μοι χορευταὶ ἀναγκάζουσι τὸν ἀγγλικὸν στρατὸν
νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν
Ἀγγλίαν.

Μετὰ τὸν ὀκταετὴν πόλεμον νέα ἀριστοκρατία προήχθη εἰς φῶς, ἡ τοῦ ἐπισῆμου κόσμου, δύστις περιδινεῖται περὶ τὸν πρόεδρον καὶ τὸ ὑπουργεῖον. "Ακρα ἀπλότης χαρακτηρίζει τὸν κόσμον τοῦτον. Ἡ κυρία Οὐάσιγκτων προσφέρει εἰς τοὺς προσκεκλημένους της τέιον, καφέ, καπνιστὴν γλωσσαν, φρυγανιὲς καὶ βούτυρον. Εἰς τὰς ἐννέα τῆς ἑσπέρας ἐνθυμίζει δι: « ὁ στρατηγὸς πλαγιάζει ἐνωρὶς » καὶ ἔκαστος ἐπιστρέφει εἰς τὴν κατοικίαν του πεζὸς, προπορευομένου ὑπῆρχτου χρατοῦντος φανόν. Ὁταν ὁ πρόεδρος δέχεται ἐπισήμως, θεράπων τις ἀναγγέλλει τοὺς ἐπισκέπτας. Ὁ Οὐάσιγκτων χαιρετίζει, ἀλλὰ δὲν τείνει τὴν χειρα ἀποτείνει εἰς ἔκαστον λέξεις τινάς, εἴτα ἀποσύρεται.

Ἐν τῇ ἀρτιγενεῖ ταύτῃ κοινωνίᾳ τὰ ἐνδύματα,
τὰ οὖθι, οἱ τρόποι κανονίζονται κατὰ τὰ ἐν Ἀγ-
γλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ πρότυπα· καίτοι δ' αἱ γυναικεῖς
μιμοῦνται καὶ ἐνίοτε ἔξωθεστι μέχρις ὑπερβολῆς
τὴν μίμησιν, ἐν τούτοις διαφαίνονται ἡδη ἴδια-
τερά τινα χαρακτηριστικά. Τοιαῦτα δ' εἰνεὶ ἡ
ἀνεξαρτησία τῶν νεανίδων καὶ ἡ ἐλευθέρα αὐτῶν
συμπεριφορά. Συνέρχοντοι καὶ πίνουσι πάντες
παραδίδονται μετὰ πάθους εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον,
εἰνεὶ φιλάρεσκοι. Φιλάρεσκοι θὰ μείνωσιν, ἀλλ
ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ — ἥτις δὲν ἔπαινε νὰ εἴνε γυνή
μεθ' ὅλην τὴν σοφίαν της — ἀπέρριψε τὸν αὐλόν
εὐθὺς ὡς κατοπτρισθεῖσα εἰς κάτοπτρον ὕδατος
εἰδεν ὅτι αἱ φουσκωμέναι παρειαὶ τὴν καθίστων
δύσεισθη, καὶ αὐταὶ θ' ἀπαργνηθεῖσι τὸ πάντες καὶ

τὰ χαρτιά, ἀλλὰ θὰ διατηρήσωσι τὸ ζαχάρωμα,
τὸ ὄποιον θ' ἀγυψώσωσιν εἰς περιωπὴν θεσμοῦ.

‘Η κοινωνία αύτη ἀνετράφη ἀλλώς η ἡμέεις· δι’ αὐτὴν ιδρύθη διάφορον σύστημα ἀγωγῆς· θήλεα καὶ ἄρρενα συνδιδάσκονται εἰς τὰς αὐτὰς αιθούσας, μετέχουσι τῶν αὐτῶν παιδιῶν, ὑπόκεινται εἰς τὴν αὐτὴν πειθαρχίαν. Εἰς τὰ κοινὰ αὐτὰ σχολεῖα ἐδημιουργήθη ἡ ἀνεξάρτητος γενεά· εἰς τὴν ἀφετηρίαν ταύτην περέπει· ν’ ἀνέλθωμεν καὶ νὰ ἔξηγήσωμεν τὴν τότε καὶ τὴν νῦν ἀμερικανίδα, τὴν ἐλευθερίαν της καὶ τὴν ὁρμέμφυτὸν της πεῖραν. ’Απὸ τῶν πρώτων μαθητικῶν ἐτῶν ἐκ τῆς καθ’ ἑκάστην ἐπικοινωνίας πρὸς τοὺς ἀρρενας ὄμηλίκους της κατέστη ίκανὴ νὰ κυβερνᾷ ἑαυτὴν καὶ νὰ κυβερνᾷ τοὺς ἄλλους. ’Ἐντεῦθεν ἡ ίκανότης περὶ τὸ αὐτούργειν, ἡ πεποίθησις ἐφ’ ἑαυτῆν. Εἰς τὰς σχέσεις της πρὸς τοὺς ἀνδρας εἶνε ἐλευθέρα ἀλλ’ ὑπεύθυνος, φύλαξ τῆς τιμῆς της· καὶ ἐργάτις τοῦ μέλλοντός της. Δὲν ἀγνοεῖ τὰς δυσχερείας τῆς ζωῆς οὐδὲ τοὺς κινδύνους τῆς ἀνεξάρτησίας.

*Αν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἴνε σήμερον μία τῶν πρώτων χωρῶν τῆς οὐφηλίου, ὅφελουσι τοῦτο, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὴν γυναικα, ἡτις ἀποτελεῖ σπουδαῖον παράγοντα τῆς καταπληκτικῆς ἀκμῆς των. Αὐτὴ διετήρησε τὸ ζωογόνον θρησκευτικὸν συναίσθημα. Εἰς τὰς κρισίμους ὥρας ὑπεστήριξε τὸ θάρρος τοῦ ἄνδρός. Εἰς δλας τὰς περιστάσεις ἀνεδείχθη ἀνταξία αὐτοῦ καὶ ἵση. 'Ο ἀνὴρ τὴν ἐσεβάσθη· ὁ δὲ σεβασμὸς τὸν ὄποιον ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ἄνδρα διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς γενναιότητός της, διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς μορφωσεώς της, διερρύθμισε τὰ ἀμερικανικὰ ἦθη καὶ ἐπέβαλεν εἰς αὐτὰ τὴν ἰδέαν, διτὶ ὁ πρὸς τὴν σύντροφον σεβασμὸς εἴνε διὰ τὸν ἄνδρα ἐκ τῶν πρώτων ὅρων τοῦ ἥθικου βίου· ὁ ἥθικὸς οὗτος βίος εἴνε ἴδικόν της ἔργον· τὸν ἐδημιούργησε καὶ τὸν διατηρεῖ. 'Εν δὲ τῷ σεβασμῷ τὸν ὄποιον ὁ ἀνὴρ τῇ ἀπονέμει δὲν ἐνυπάρχει μόνον τὸ θέλγητρον, τὸ ὄποιον ἐμπνέει τὸ φῦλόν της, ἀλλ' ἡ ὄρμέμφυτος ἀναγνώρισις μεγάλης καὶ σωτηρίου ἐπιδράσεως εὐγενῶς ἐξασκουμένης.

Katà τòν Varigny

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ





ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΗ ΟΔΟΣ ΕΝ ΚΗΦΙΣΙΑΙ

Φωτογραφία του έρασιτέχνου κ. Σ. Κοκκόλη.

Ο ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΙΑΣΟΝΟΣ ΚΑΙ ΣΩΣΙΠΑΤΡΟΥ

Ο λίγον μακράν τῆς πόλεως Κερκύρας ύπαρχει τό προάστειον τῶν Καστράδων, ἢ τῆς Γαρίτσας, ως ἀποκαλείται σήμερον, ἐν μέσῳ δὲ θαλλόντων κήπων ὄρθουται ὁ παλαιὸς ναὸς τῶν Ἱάσονος καὶ Σωσιπάτρου· ὁ ναὸς οὗτος ἐκτίσθη πιθανῶς κατὰ τὴν δεκάτην ἢ δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ως δὲ ὑποθέτει ὁ Μουστοζύδης, πρὸ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος ἐτιμᾶτο ἐπ' ὄνο-

εὶς λύτρον αὐτοῦ ψυχικῶν ὀφλειμά(των)... μνήμην ἀνεπίλειπτον καὶ βροτῶν κλέος».

Ἡ δὲ ἐν ἀριστερῷ ἔχει ως ἔπειται:
† Μνημοσύνης τόδι ἔτευξεν ὑπὸ Χριστῷ Σωτῆρι σιφὸν ἔργον Στέφανος θειπόλος ἀμπλακημάτων εἰς λύσιν ψυχῆς ποικιλόμορφον τῶν ἄγίων καὶ ἐνδόξων' Αποστόλῶν ναὸν ἐπὶ Θεοφανους προέδρου ἐς εὑρέα ἡματα μνήμης.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραφῶν ἔξαγεται δτὶ



ματὶ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. Ὁ ναὸς οὗτος ἀνήκει εἰς τὸν καθαρὸν βυζαντινὸν ρυθμόν· δυστυχῶς δόμως πλὴν τῶν τοίχων καὶ δύο ἐν τῷ νάρθηκι ισταμένων ἀρχαίων κιόνων, οὐδὲν ἄλλο ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διέμεινεν ἐκ τῶν πάλαι κοσμούντων αὐτόν. Παρὰ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου ὑπάρχουσιν ἐντετυχισμέναι δύο ἐπιγραφαῖ.

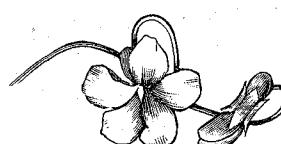
Ἡ ἐν δεξιᾷ ἐπιγραφὴ ἔχει ως ἔξης:

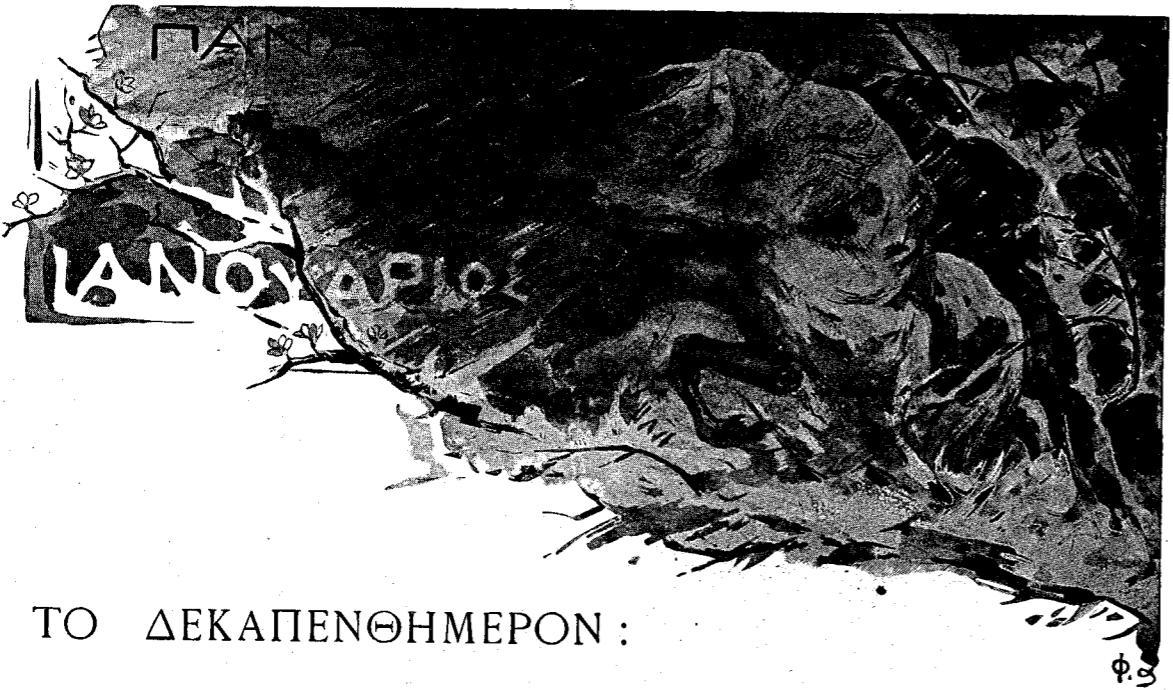
† Ο φωτολαμπῆς καὶ περιβλεπτὸς δόμος τῶν σοφωτάτων καὶ θείων Ἀποστόλων; ὁ πρὶν ἄκοσμος ἐν σμικρότητι πέλων, νῦν περικαλλῆς καὶ περιδόξος ὥφθη καλλεὶ Στέφανος ὁ κλεινὸς θυηπόλος τούτον κατεκόσμησεν εὔσεβοφρόνως

τὸν ναὸν ἐμεγάλυνε Στέφανός τις καὶ ἐκαλλώπισεν εἰς συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν του ἐπὶ Θεοφανους προέδρου. Ὁ Ιάσων καὶ ὁ Σωσίπατρος ἦσαν, ως γνωστόν, ἐπίσκοποι ὁ μὲν Ταρσοῦ, ὁ δὲ Ἰκονίου, ἐλθόντες δὲ ἐν Κερκύρᾳ δπως κηρύξωσι τὸν χριστιανισμόν, ἡγειραν ἐκκλησίαν ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Καὶ ὁ μὲν Σωσίπατρος ἐμαρτύρησεν, ὁ δὲ Ιάσων ἐποίμανε μέχρι τέλους τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον!.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ι "Ιδε «Βίον Ἱάσονος καὶ Σωσιπάτρου» ὑπὸ Μουστοζύδου. Ρωμανὸν ἐν Φιλοπάτρῳ, καὶ Α. Ιδρωμένου «Συνοπτικὴν Ἰστορίαν Κερκύρας».





ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ :

Φ.Σ

Φαίνεται διτι κινδυνεύουν νὰ κατανήσουν πρωτότυποι δῆλοι οἱ στίχοι, οἱ όποιοι κατὰ τὸν κοιμηθέντα προχθὲς αἰῶνα ἐγράφησαν διὰ τὴν φῦξιν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ἔδωκαν εἰς τὴν χιόνα 2.000 παρομοιώσεις. Ἀπὸ τοῦ ποιητοῦ ὁ όποιος πρῶτος ἐφαντάσθη κήπους γιασεμιδῶν μαρανιομένους εἰς τοὺς οὐρανοὺς μέχρι τοῦ Γάλλου σονετογράφου, ὁ όποιος ἔβλεπε τὴν χιόνα ὡς τετραγωνίδια ζακχάρεως ἐρχόμενα νὰ πέσουν εἰς τὸ τοσάι του, δῆλοι εἶπον νέα πράγματα. Διότι αὐτὴ ἡ χιῶν διὰ τὰς Ἀθήνας εἶνε κατὶ ἐντελῶς νέον, ἐμφανίζομένη μίαν αὐγὴν ἐντὸς διετίας, χαρηλῶς φυσημένη ἐπὶ τῶν ὄδῶν ὡς χλόην, τρέμουσα τὸν ἥλιον καὶ ἀπερχομένη χωρὶς νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἔνα δυνατὸν χιονοπόλεμον. Ἔξω τῶν Ἀθηνῶν ὑψώνει ὅδοφράγματα ἐναντίον τῆς συγκοινωνίας, ἀλλ' ἐδῶ ὅπου δῆλα εἶνε ἱρεμά καὶ ἀτονα, ἔρχεται μὲ τρόπον ὑπενθυμίζοντα ἐπαρκῶς τὴν ράθυμίαν τῶν συγχρόνων. Διὰ τοῦτο, δταν τὴν ἔφερεν ἐπ' αὐτῆς διὰ πρώτην φορὰν ἐφέτος ἡ ταχυδρομικὴ ἀμαξὶ τῶν Θηθῶν, διεφημίσθη τὸ γέγονος ὡς τὸ κυριώτερον νέον τοῦ ταχυδρομείου τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ δταν προχθὲς ἐστρώθη τὴν πρωτὰν ἐνδύσασα εὐσπλαγχυνῶς πολλοὺς ρύπους μὲ πολὺν ἰδανισμόν, οἱ ὑπολοπίνακες τῶν Ἀθηναϊκῶν παραθύρων ἐπληρώθησαν γεροντικῶν καὶ παιδικῶν κεφαλῶν καὶ οἱ ὄφθαλμοι ἔσωθεν ἔχορταινον τὴν ἀπρόσπτον λευκότητα.

Εἶχε τούλαχιστον μίαν ἔκπληξιν ἡ προγένεσιν κατάδεστις τοῦ θερμομέτρου ὑπὸ τὸ μηδέν, δτι

ὑπῆρξαν ἀνθρωποι τολμήσαντες νὰ κοπανίσουν εἰς τὴν πλάτην τοῦ ἄλλου ἔνα βῶλον χιόνος καὶ δτι ὁ ἄλλος αὐτὸς ἐδέχθη τὸ κτύπημα εὐχαρίστως. Φεύγουν τόσον βραδέως καὶ τόσον ἀστραλῶς αἱ εὐφροσύναι τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς, τόσον ἀτονοῦν αἱ ἕορταί, τόσον καταπίπτουν αἱ χάριτες τῶν ἑθίμων, ὥστε ἡ θέα ἐνὸς μικροῦ χιονοπόλεμοῦ ἐν Ἀθήναις εἶνε παραμυθία. Τείνατε τὰς χεῖρας πρὸς τὰ ἔθιμα τὰ ὠραῖα, διότι φεύγουν μακράν. 'Ολιγον κατ' ὄλγον μᾶς ἀποχαιρετίζει ἡ πανήγυρις τοῦ ὑπαίθρου, ἡ δημοσίᾳ ζωῇ, ἡ ἀδελφότης καὶ ὁ μέγας σοσιαλισμὸς τῶν ὄδων. Οἱ διαβάται περνοῦν ταχεῖς καὶ ἀγνωστοὶ ὁ ἔνας παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου. Δὲν κινεῖται πόλις, δὲν κινεῖται πληθυσμὸς ὄμοκάτοικος εἰς τοὺς δρόμους, ἀλλὰ κινοῦνται χιλιάδες χονδρῶν καὶ ὑψηλῶν «έγώ». Αἱ ἑταίρειαι τῶν ἑορτῶν, αἱ όποιαι ζητοῦν νὰ ἔξαναγκάσουν τὸν λαὸν αὐτὸν εἰς εὐθυμίαν, μοῦ ὑπενθυμίζουν ἐργάτας ἀγωνιῶντας διὰ νὰ κινήσουν ὅγκολιθον διὰ μοχλῶν. Δὲν γνωρίζω ποιος ἐχλωροφόρμισε τὴν δημοσίαν ζωήν, ποιά ἀποκοιμιστική πνοὴ μετέτρεψε τὰς πρὸ δέκα ἐτῶν Ἀθήνας μὲ τὰς ἐκλάμπρους τῶν δημοσίας αιθούσας καὶ μὲ τοὺς στροβίλους τῶν δημοσίων χορῶν των, εἰς Ἀθήνας τοῦ τζακιοῦ, τῆς ἴδιαιτέρας σόμπας, τῆς τειοποσίας καὶ τῆς νωθρᾶς βεγγέρας, ἀλλ' εἶνε βέβαιον δτι πρέπει νὰ περισώσωμεν τάχιστα δτι μᾶς ἀπέμεινε καὶ νὰ ἐπαναφέρωμεν δτι μᾶς ἔφυγεν. Διὰ τοῦτο τὴν στιγμήν, καθ' ἥν εἶδον προχθὲς

ἐν μέσω τῆς λευκῆς πόλεως κομφόν κύριον νὰ ἀνταποδίδῃ σφαῖραν χιόνος εἰς τὴν ράχιν κατερύθρου μπακαλόπαιδος, ἔκραγχασα:

— Ζωή! Ζωή! Ζωή!

Ἐγώθην εἰς τὰ σοκάκια παλαιάς συνοικίας καὶ εἶδον δτι ἡ αἰματώδης, ἡ ἐρυθρὰ ζωή τοῦ χιονοπολέμου τοῦ πορφυροῦντος τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖρας εἶχεν ἔξαπλωθῆ παντοῦ. Ἡ τοῦφα τῶν μελανῶν μαλλιῶν ἀκτενίστου κόρης ἔξελθούσης τὸ πρωὶ εἰς τὸν ἔξωστην ἐγήρασεν αἰρνίδιώς ὑπὸ τὰ τρίματα βώλου χιόνος κτυπήσαντος ὄρμητικῶς εἰς τὸ κιγκλιδωματα καὶ σκορπισθέντος ἐπάνω τῆς. Ἔστρεψε κάτω καὶ εἶδεν ἐρυθρόχειρα φοιτητὴν γελῶντα μᾶζη μὲ δύο χονδροὺς κρεοπώλας παρακολουθήσαντας τὸ θέαμα. Ἐνόμισα δτι ἡ κόρη, κατὰ τὸ σύνηθες, θὰ προσέφευγεν εἰς τὸν φρουρὸν τοῦ νόμου καλοῦσσα τὸν νάργιλεποτοῦντα εἰς τὸ ἐκεῖ καφενεῖον ἀστυφύλακα, δῆλως συλλάβη τὸν αὐθάδη, ἀλλ' ἐντὸς ὄλγων δευτερολέπτων τὸ χιόνι τῶν γλαστρῶν τοῦ ἔξωστου συμμαζευθὲν εἰς ἀκομψόν τόπιον ὑπὸ δύο κομφών χειρῶν ἔξεσφενδονίσθη καὶ ἐσφράγισε τὸ φαῖδν ἐπανωφόροι τοῦ φοιτητοῦ μὲ λευκὴν στρογγυλότητα. Εἶνε περιττὸν νὰ εἴπω μετὰ ποιάς ίκεσίας τῶν βλεμμάτων ἐπικαλεῖται κανεὶς ἔνα παρόμοιον κτύπημα ἀπὸ πτωχικῶν πρασινοβαρῶν παραθύρων καὶ ἔξωστῶν. Τούλαχιστον αἱ ἰδικαὶ μου σταπηλαὶ ἐπικλήσεις εἰσηκούσθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χιονοπολέμου, ἐπειδὴ δὲ ἐφρόντιζον νὰ εἴμαι ἀπόλος, συνετρίβησαν ἐπάνω μου τόσαι βολαί, ὥστε παρουσίασα τὸ θέαμα ἀνδριάντος κινούμενου, καὶ ἀκόμη μοῦ μένει ἡ εὐχαρίστησις δτι ἔγεινα ἀφορμὴ νὰ ἀκουσθοῦν εἰς μίαν συνοικίαν ὄλγοις παρθενικοῖς γέλωτες, ἀθῷοι ὡς ἡ λευκότης τῶν ὄδων. Ἐδὲ ἡ ψυχρότης μιᾶς χιονοθολῆς ἡτο δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ περισσότερον τῶν πέντε λεπτῶν, βεβαίως θὰ τὴν ἐφύλαττεν ὡς κειμήλιον ὁ πτωχὸς ἐκείνος χωροφύλαξ, ὁ όποιος διειθὼν τῆς ἐσωτερικῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων ἐδέχθη εἰς τὸν λαϊμόν, εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πηλήκιον θριαμβευτικὰ κτυπήματα ἐκ μέρους τῶν πριγκίπων.

Ἀλλ' ἀποκαλυφθῆτε, διότι ἔρχεται ἡ Ζωή, δῆλος ὅπεραν σαὶ ἐπὶ δακέδων ἀλειφθέντων διὰ στέατος.

— Ποίος μαθηματικὸς θὰ ὑπολογίσῃ, μοῦ εἶπε προχθὲς ἰδρωμένος χοροδιάσκαλος, πόσας στροφὰς κάμνω εἰς τὸ δευτερόλεπτον; Τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ τῶν ἀνακτόρων ἐστράφη πέριξ διακροσίων κυριῶν καὶ τετρακοσίων ἀνδρῶν.

Τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ τοῦ «Παρνασσοῦ» ἐστράφη πάλιν πέριξ τῶν ἰδίων, οἱ όποιοι μὲ ἔκάλεσαν διὰ νὰ ἐπανορθώσουν δσα λάθη ἔκαμον κατὰ τὸν χορὸν τῶν ἀνακτόρων. Καὶ ἔκαστην ἐσπέραν, καθὼς βλέπεις, ἔρχομαι εἰς τὸ σχολεῖον διὰ νὰ στραφῶ περὶ τοὺς ἄλλους.

Καλὸν εἶνα νὰ μὴ παρέλθῃ ἄδοξος ὁ ἥρως αὐτὸς τῆς ἡμέρας, ὁ διαρκῶς στιλπνός ἐξ ἰδρωτος. Διότι ἐν Ἀθήναις όπου δῆλοι πλέον χορεύουν καὶ τὰ γκαρούνια τοῦ ξενοδοχείου εἰς τὰ δημοκρατικὰ χοροδιδασκαλεῖα τῆς πρωτευούσης περιβάλλονταν τὴν ὄσφυν μυρόεντος δανδῆ, οἱ χοροδιδάσκαλοι εἶνε ὄλγιστοι. Εἰς ἔκαστον ἐξ αὐτῶν σχεδὸν ἀναλογεῖ μία συνοικία, περὶ ἔκαστον κάτοικον τῆς ὄποιας ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ κάμη δισχιλίας στροφάς, ἐκτὸς τῶν βρεφῶν ἐννοεῖται τὰ ὄποια χορεύουν τὸν εὐδαιμόνα ἔκεινον χορὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρός. Ἀρχίζει εύτυχως ὁ χορὸς νὰ λαμβάνῃ τὴν ύψηλήν μορφὴν ἐπιστήμης καὶ ἐν Ἑλλάδι. Πρὸ ὄλγων ἐτῶν μετεβαπτίζετο εἰς καθηγητὴν χοροῦ ὁ καφεπώλης ἢ ὁ ὄργανοπαίκτης, θεωρῶν ὡς χρέος του γὰ τὸ ἐκδώση καὶ βιβλίον χοροῦ, εἰς τὸ ὄποιον περιελαμβάνετο καὶ ἀμίμητος διδασκαλία τῶν τρόπων τοῦ φέρσθαι πρὸς τὴν χορεύτριαν.

Πρὸ ὄλγων ἐτῶν ἐπίσης χοροδιάσκαλος χωρίς μοῦση ἐθεωρεῖτο κατὶ τερατῶδες. Σήμερον δύνασθε νὰ εὕρετε ἐν Ἀθήναις χοροδιάσκαλον διπλωματοῦχον Γαλλικῆς σχολῆς, ξυρισμένον καὶ φαλακρὸν μάλιστα, ἔξαφανισθέντος τοῦ μακροῦ ὑπομουσίου, τοῦ μεταλλοφαροῦς πίλου, τῆς ρεδιγκότας καὶ τῆς φουντωτῆς κόμης, τὴν ὄποιαν ἔφερε μεθ' ἔκαστον εἰς τὸν τάφον ὁ ρυθμίσας τοὺς πόδας δύο ἐλληνικῶν γενεῶν, ὁ πρὸ ὄλγου κοινωνίες βασιλεὺς τοῦ στροβίλου, ὁ μέχρι τοῦ ἀκάμπτου γήρατος ἀπομείνας δρθίος ὡς τηλεγραφικὸς στῦλος Βαλδόσης. Μίαν ἀπόδειξη δτι καὶ ἡ χορευτικὴ ἐν Ἑλλάδι ἀρχίζει νὰ γίνεται ἐπιστήμη, ἀνεκάλυψα προχθὲς εἰς τὸ χοροδιασκαλεῖον τῆς πλατείας τοῦ Κάνιγγος. Ἡτο μηχάνημα πρὸς διόρθωσιν τῶν ραιθῶν ποδῶν. Πόλλοι δυστυχῶς λαμβάνουν ἀνάγκην τοῦ μηχανήματος αὐτοῦ, διότι εἰς τὰ πατήματα τοῦ ἀσροῦ ποδὸς τῆς χορευτρίας ἐνέχεται, ὡς γνωστόν, ἡ ραιθοποδία τοῦ χορευτοῦ, δσον καὶ λός καὶ ἀν εῖνε, εἰς δὲ τὴν ραιθοποδίαν ἐνέχεται ἡ ἐγκληματικὴ ἀγνοία τῆς ἐλληνίδος μητρός φασιωνούσης τοὺς πόδας τοῦ μακροῦ κατὰ τρόπον ἐγγυώμενον δτι δταν ἀνδρωθῆ θὰ καταπατήσῃ τὴν αἰθερίαν δίνην γυναικείων ποδῶν.



Έλαιογραφία: E. T. Parris.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ

Εις ήλικιαν 20 ετών.



ΒΙΚΤΩΡΙΑ

Την 6ην ώραν και 20^ο μ.μ. τῆς Τούτης, 9 Ιανουαρίου, ἀπέθανεν ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία. Παραδόνοσα τὴν ὑστάτην πνοὴν ὑπεψυθόμοις:

— Good bye! (χαιρόστε).

Καὶ ἐξέπνευσεν ἡρέμα.

Ο δάνατος τῆς γηραιᾶς βασιλίσσης, περὶ τὸ ψυχορράγμα τῆς δότας περίπτωτο αἱ ἀητησίαι καὶ αἱ πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις ἐκατομμυνῶν δῶλων ὑπέκρων λατρεύτων αὐτήν, βαθύτατα συνενίησεν ὅχι μόνον τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὰς ἀπεράντους ἀγγλικὰς κτήσεις, ἀλλὰ καὶ σύμπαντα τὸν κόσμον. Ἐπὶ δύο γενεάς περόπου κατηγάδεσε τὸν ἀγγλικὸν θρόνον, καὶ τόσον συνεδέθη μετ' αὐτοῦ, ὅστε καταβανόνος διὰ νὰ διενθυνθῇ εἰς τὸν τάφον φαίνεται ὅτι παραλαμβάνει μεθ' ἐαυτῆς κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ Κράτους. Η Ἑλλὰς ἐπένθησεν εἰλικρινῶς τὸν δάνατον τῆς Ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας. Ἐνεθυμήθη—διότι δὲν εἶνε ἡ ἀγρωμοσύνη τὸ χειριστὸν τῶν ἔλαττων πατρῶν τῆς—οὐτὶ αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ὑποτηροῦσεώς της αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἥνωθησαν πρὸς τὴν μητέρα Ελλάδα, ὅτι οἱ πόδοι αἱώνων δῶλων τῆς διμώσης ἐλευθερίαν Θεσσαλίας καὶ μέρους τῆς Ἡπείρου ἐξεπληρώθησαν, ὅτι ἡ Κρήτη ἀπηλλάχθη ἀπὸ τὴν φορεωτάτην δούλειαν καὶ οὐ δύσκις τὰ βλέμματα τῆς Ἑλλάδος ἐστράφησαν ἵστενικά καὶ αἱ κεῖρες τῆς ἐτάθησαν ζητοῦσαι προστασίαν. ἡ κραταὶ Ἀγγλία δὲν ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα, οὐδὲ ἀφῆσε τὰς παρακαλούσας κεῖρας νὰ καταπέσουσιν ἀβοήθητοι.

Τὰ «Παναθήναια» συμπενθοῦντα μεθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος δημοσιεύοντα μίαν τῶν εἰκόνων αὐτῆς, ὡς ἡτο τὰ πορτά τῆς βασιλείας τῆς, ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσιν ἐτῶν, πλήρης τετράτος καὶ κάλλους.



ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΡΟ ΜΙΚΡΟΥ ἔγινε νέα ἔκδοσις τῶν ἀποφάσεων, διὰ τῶν ὅποιων ἡ παπικὴ Ἐκκλησία καταδικάζει διστορια φιλολογικά καὶ ἐπιστημονικά ἔργα. Εἰς τὸ βιβλίον, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει 278 σελίδας, ὑπάρχουν 3,286 συγγράμματα προγεγραμμένα, ἀναθεματισμένα, ὡστε αναλογούν διδέκα περίπου καταδίκαι κατὰ σελίδα. Καὶ πάλιν ἡ παρούσα ἔκδοσις λέγεται «ἡ τῆς ἐπιεικείας», διότι ἐν αὐτῇ κατηγγέθησαν πρὸς τιμὴν τῶν εἰκοστοῦ αἰώνος πέντε αἱώνων ἀφορισμοί. Πᾶν ἔργον ἀργαίωτερον τοῦ 1500 ἀξιοῦται συγγρώμης.

Παράδοξος εἶνε ὁ κατάλογος τῶν ἀφορισθέντων βιβλίων. Πᾶν ἔργον μεγαλοφυές, πᾶν ἔργον συνηγ-

ροῦν ὑπὲρ τοῦ ὄρθου καὶ τοῦ δικαίου ἀνέθεματίσθη. Ο Μοντανίν εἶνε κατηραμένος καὶ ὁ Φενελών καὶ ὁ Βοσουέτος καὶ ὁ Καρτέσιος καὶ ὁ Μαλεμπράνς καὶ ὁ Πασκάλ. Ὁλοι οἱ φιλόσοφοι τοῦ δεκάτου ὡρίου αἰώνος, ἡγουμένου τοῦ Βολταΐρου, ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην.

Ο δέκατος ἔνατος αἱώνων παρέσχεν ἀρκετὰ θύματα ἀναθέματος. Ο Βαζλάκης, ὁ Δουμᾶς πατήρ, ὁ Εὔγενιος Σύνης, ἡ Γεωργία Σάνδη, ὁ Γουσταύος Φλωρμπέρ εἶνε ἀφωρισμένος ὅμοιος ὁ Οὐγγὺρ καὶ ὁ Λαμαρτίνος. Ο Ζολᾶ ἀναθέματίζεται δὲ δῆλα τὰ ἔργα του.

Καὶ οἱ ταλαιπωροὶ ιστορικοὶ δὲν ἔσωθησαν ἀπὸ τὸν διωγμόν. Ο Ἐδγάρδος Κινέ, ὁ Μισελέ. Καὶ ὁ Ἰούλιος Σίμων, καὶ ὁ Αὔγουστος Κόντ επίσης.

Καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι: παιδαγωγοί καὶ λογογράφοι καὶ ἐπιστήμονες συμπληρόνουν τὴν λιτανείαν τῶν καταδίκων. Ενῷ δὲ ἡ ιερὰ λογοχρισία λειτουργεῖ, τὸ Πνεῦμα διατρέχει τὸν κόσμον ἐλεύθερον, ισχυρὸν καὶ κατακτητικόν . . .

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ Σάββατον, 13ην Ιανουαρίου, ζήχισαν οἱ συνεδρίαι τοῦ ἀρχαιολογικοῦ καὶ φιλολογικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου «Παρνασσοῦ». Πρότος ἔλαβε τὸν λόγον ὁ διευθυντής τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ι. Σβορώνος, πραγματευθείς περὶ τῶν νομισμάτων τῶν Πτολεμαίων, τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξανδροῦ. Τὰ νομίσματα ταῦτα οὔτε τόπον ἔκδοσεως, οὔτε ἔτος κοπῆς φέροντα, καθίστων ἀδύνατον πᾶσαν ταξινόμησιν, οἱ ἐπιφανέστεροι δὲ τῶν νομισματολόγων ἔθειροιν τὴν δυσχέρειαν ταυτην ἀνυπέρβλητον. Ο κ. Σβορώνος ἔγκυψες εἰς τὸ ζήτημα τούτο κατὰ τὴν κατάταξιν τῆς ἀρίστης αἰγυπτιακῆς συλλογῆς τοῦ κόσμου, τὴν ὅποιαν διὰ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ αἰοδίμου Δημητρίου κέκτηται τὸ ημέτερον Νομισματικὸν Μουσείον, ἐνόμισεν ὅτι εὗρε τὸν μίτον τοῦ λαβυρίνθου. Πρὸς διακρίσιν τῆς παρατηρήσεώς του ἐπισκεψθείς τὰ μεγάλα νομισματικὰ μουσεία τῆς Εὐρώπης εἶδε μετὰ γραπτῶν ἐπιβεβαιούμενα τὰ πορίσματα ὃστοι. «Οθεν κατέταξε τὰ νομίσματα ταῦτα εἰς τάξεις καὶ ἀπήρτισε πίνακας αὐτῶν. Ἀφετηρία τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἐργασίας ἦτο ἡ παρατηρησίς ὅτι τὰ πτολεμαϊκὰ νομίσματα φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως τὴν εἰκόνα τοῦ Πτολεμαίου ἡ τῆς Ἀρσινόης, τῆς προσφιλεστάτης συζύγου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας χριὸν ἡ αετὸν μετ' ἄλλων συμβόλων, φέρουσι καὶ γράμματα τοῦ ἀλφαρήτου, ἀντιστοιχοῦντα, κατὰ τὸν κ. Σβορώνον, πρὸς ἔτη. Τὴν ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν τοῦ ἐποίκιλλεν ὁ κ. Σβορώνος διὰ φωτεινῶν προσολῶν, δι' ὧν ἡ σθήτοποιεὶ καὶ ἐπειθεῖται τὰ λεγόμενα αὐτοῦ.

Ἐπειτα ὡμιλήσεν ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Κουρουνιώτης ἐπὶ μακρὸν καὶ λεπτομερέστατα περὶ τῶν ἐν Ἐρετρίᾳ ἀνασκαφῶν μετὰ πολλῶν παρατηρήσεων περὶ τῶν ἐκεῖ ἀνασκαφέντων τάφων καὶ τεραυσμένων ἀγγείων, ὃν πολλὰ ἐπέδειξεν ἐν προσολαῖς.

Τελευταίος τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ κ. Σπ. Λάμπρος, ὅμιλήσας περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς λέξεως «σπίτι», ητίς ἀντικατέστησεν, ἐξαιρέσει θρησκευτικῶν τινῶν φράσεων καὶ ὀλιγίστων ἄλλων, καθ' ὅλοκληράν τὴν λέξιν οἶκος. Ἡτο μὲν γνωστὸν ὅτι τὸ σπίτι προσηλθεν ἐκ τοῦ λατινικοῦ hospitium τοῦ σημανόντος ζενῶνα, ἀλλ' οὐδεὶς ἔγνωσκε πᾶς ἡ λέξις περιγράφεται ὡς κατί τέλειον.

Ο ΣΙΓΦΡΙΔ ΒΑΓΝΕΡ, υἱὸς τοῦ μεγάλου ἴδρυτον τοῦ Μπαύρούτ, ἔδωκεν ἐσχάτως εἰς τὸ θέατρον τοῦ Μονάχου τὰ γειρόγραφα ἐνὸς μελοδράματος του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ο Κόμης Βλδφαγχ», τὸ ὄποιον θέλει παιχθῆ περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς Φεβρουαρίου. Ο μουσικὸς κόσμος ἀναμένει ἀνυπομόνως τὸ ἔργον διὰ νὰ κρίνῃ ἂν ὁ νέος Βάγνερ δὲν ἡδίκησεν εἰς τὸν αὐθεντῶν ἥσταν ἐκ πηλοῦ καὶ λίθου, ἐνώ τῶν δουλοπαροίκων ἐκ πηλοῦ μόνον ἡ ξύλων, δι' ὃ ἐκάλουντο καλιαὶ (κάλον, ὡς γνωστόν, = ξύλον), τὸ δὲ δόνομα τοῦτο διετήρησεν ἡ λαϊκὴ φράσις: πᾶνε καλιά σου = πήγαινε 'ς τὸ καλύβι σου, 'ς τὸ φτωχικό σου.

Η ΑΝΕΛΚΥΣΙΣ τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης παρὰ τὰ Ἀντικύθηρα ἀρχαιοτήτων ἔξακολουθεῖ. Ἐκομίσθησαν ἥδη ἐκεῖθεν πλείστα τεμάχια ἀγαλμάτων. Ἐκ τῶν πρώτων εὑρημάτων δημοσιεύμενων κατωτέρω ἐκ φωτογραφίας εἰκόνα κεφαλῆς ἀνδρός, ἐπιφυλασσόμενοι μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων τὰν γράψωμεν εἰδίκὸν ἄρθρον πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἥδη εἰς τὰ «Παναθήναια» δημοσιεύθεντων.



ΜΟΥΣΙΚΗ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ ἐκ Μονάχου τὰ ἐπόμενα:

«Ἡ κηδεία τοῦ Γύζη ἔγινε μεγαλοπρεπεστάτη. Τὴν ἔχοφρὸν τοῦ μεγάλου νεκροῦ ἡκολούθησαν ἐν θλίψει βαθείᾳ ἡ ἐλληνικὴ παροικία σύμπασα, οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Τεχνῶν, ἐν οἷς ὁ Λέμπαχ, ὁ Στούκ, ὁ Σάιτς, καὶ οἱ διευθυνταὶ αὐτῆς Ρίττερ καὶ Μύλερ, πλεῖστοι καλλιτέχναι, πάντες οἱ μαθηταὶ τῆς Ἀκαδημίας, ὀξιωματικοὶ καὶ κόσμος πολὺς.

Μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐξεφώνησεν ἐπικήδειον λόγον ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Μελέτιος Σακελλαρόπουλος, μεθ' ὁ κ. Π. Ταρσούλης κατέθηκεν ἐκ μέρους τῆς ἐλληνικῆς παροικίας στέφανον πολυτελέστατον ἐκ καταλεύκων ρόδων, ἀνθέων πασχαλίας καὶ

ναρκίσσων, μὲ κυανολεύκους ταινίας, ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν ὅποιων ἀνεγινώσκετο γερμανίστι :

«Ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης τοῦ Μονάχου εἰς τὸν Ν. Γύζην», ἐπὶ τῆς ἑτέρας δὲ ὁ στίχος τοῦ Όμηρου :

«Πόλοι η μέγα πένθος Ἀχαιΐδα γαῖαν ἵκανε».

Μετὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ στεφάνου ὁ κ. Ν. Γεννηματᾶς ἀπήγγειλε ποίημα, ἐκ τοῦ ὄποιου ἀποσπώμεν τὸ ἐπόμενον ὡραῖον τετράστιχον :

«Τὸ μηῆμα αὐτό, ποῦ ἀνοίγεται, κι' ἀχόσταγο τὸ στόμα Ρονφᾶ πολύτιμη ζωὴ καὶ τιμημένο σῶμα Δὲν μοιάζει τάλλα μηῆμα ποῦ ζοῦνε στὸ σκοτάδι· Αὐτὸ δὲ κλείση αἰώνιο φῶς, ἐκεῖνα αἰώνιο βράδυν.»

Μετὰ τοῦτον ὡμιλησεν ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀκαδημίας κ. Στήλερ. Είτα κατετέθη ὁ στέφανος τῆς Ἀκαδημίας διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Πέτερσεν. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου ὡμιλησεν ὁ μαθητῆς του κ. Ήδρε. «Ἐκλεισε δὲ μετὰ τοῦτο ὁ τάφος, κατατέθεντος στεφάνον ἐκ μέρους τοῦ βασιλεύοντος πρίγκιπος Λουϊτόλδου.

Ο Γερμανικὸς τύπος ἀφίερωσεν ἄρθρα, δι' ὃν ἐξαρει τὰς ἀρετὰς τοῦ Γύζη ὡς καλλιτέχνου καὶ ὡς ἀνθρώπου.

Αἱ «Νεώταται εἰδῆσεις τοῦ Μονάχου» ἔγραψαν μεταξὺ ἄλλων τὰ ἔξης :

«Ο Γύζης ἥτο εἰς ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων καθηγητῶν τῆς Ἀκαδημίας μας καὶ βεβαίως ὁ θάνατός του εἰνε πλήγμα δι' αὐτήν. Μαθητεύων ἀκόμη παρὰ τῷ Πιλότῳ διεκρίθη διὰ τῆς ἐν τῷ διαγωνισμῷ βραβευθέστης εἰκόνος του, παριστάσεις τὴν ἐν μικρῷ πολίχνη τῆς Γερμανίας προξενηθεῖσαν ἐν τῆς νίκης του Σεδάν κατά τὸ 1870. Ο καθηγητὴς του Πιλότου τὸν ἔξειτίμα ιδιαιτέρως ὡς καλλιτέχνην καὶ ὡς ἄνθρωπον.

«Ο τύπος τῶν γυναικῶν τοῦ Γύζη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἰδεώδης τύπος τῆς νέας ἐλληνικῆς τέχνης διὰ τοῦ Γύζη ἀνέζησεν ἡ παλαιὰ ἐλληνικὴ τέχνη. Ο Γύζης δὲν ἐδίστασε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὑψηλὴν τέχνην καὶ εἰς ἄλλους σκοπούς, φρονῶν ὅτι τὸ καλὸν παντοῦ ἐκπληροῖ τὸν προορισμόν του. Εἰς αὐτὸν ὀφείλονται τὰ ὡραῖα ἐξωφύλλα τῶν περιοδικῶν Zeitschrift καὶ Ueber Land und Meer» ὡς καὶ μία καλλιτεχνικῶτάτη εἰκὼν ὡς προμετωπὶς τοῦ ἐν Μονάχῳ καταστήματος τοῦ κ. Παπαστάθη καὶ ἡ ὡραῖα ἐκείνη ἀγγελία τῆς ἐφετεινῆς ἐκθέσεως τοῦ Μονάχου».



ΑΘΗΝΑΪΚΑ.

Ο ΗΜΕΤΕΡΟΣ συνεργάτης καὶ καθηγητὴς τῆς ιστορίας κ. Σπ. Π. Λάμπρος ἐπεράτωσε τὰς ἐν τῷ «Παρνασσῷ» διαλέξεις τοῦ περὶ Ἀγίας Σοφίας, τὰς ὅποιας μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος παρηκολούθησε πυκνὸν ἀκροτάχηρον. Τὴν τελευταίαν τούτων, μεστὴν πατριωτικὸν ἐνδιαφέροντος, δημοσιεύομεν σήμερον εἰς τὰ «Παναθήναια», στενογραφηθεῖσαν.

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ, τὴν ἐποίαν διοργανόνει ὁ «Πατριωτικὸς Σύνδεσμος τῶν Κύπρων», θὰ ἀρχίσῃ τὴν 6η προσεγοῦς Απριλίου, θὰ εἰνε δὲ ίστορική, ἐθνολογική, γεωργική, βιομηχανική, κτηνοτροφική. Θὰ περιέχῃ πρὸς τούτος βιβλιοθήκην ἔργων περὶ Κύπρου, γρατιας, εἰκόνας τοπίων, φωτογραφίας ἀρχαιοτήτων, ἐνδυμασιῶν, προσώπων τῆς Κύπρου καὶ.

Απὸ τὰ μουσεῖα τῆς Νέας Ύόρκης, τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων ἐξηγήσθησαν ἔκμαγεια τῶν κυριωτέρων ἐκεῖ κυπριακῶν ἀρχαιοτήτων. Εἰς τὸ περιστύλιον τοῦ Ζαππείου θὰ στηθῇ τὸ μνημεῖον τοῦ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τῆς Κύπρου πεσόντος ἀρχιερέως, τὸ ὄποιον μετὰ τὴν ἔκθεσιν θὰ μεταχωμισθῇ εἰς Λευκωσίαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς νήσου.

Ἐκτὸς τούτου ἐντὸς τοῦ Ζαππείου θὰ ὑπάρχῃ κυπριακὸν θέατρον, ἡτοι σκηνὴ διὰ κυπριακὰ ὅργανα, χορευτὰς καὶ τραγουδιστὰς τῆς νήσου, κυπριακὸν ἐστιατόριον καὶ κυλικεῖον, ὡραιαις δὲ νεαραὶ οὐραντριτικαὶ, κυρικαὶ θὰ ἔλθουν ἐκ Κύπρου χάριν τῆς Ἐκθέσεως.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Ἐκθέσεως, ἡτοι Απρίλιον καὶ Μάιον, θὰ διοργανωθῶσιν ἐν Λούζηνας διάφοροι ἔορταί. Ιδιαιτέρα ἀτμόπλοια θὰ νυκλωθοῦν, ὅπως δι' αὐτῶν ἐπισκεφθῶσι τότε τὰς Ἀθήνας διάφοροι Κύπριοι, οἵτινες κατόπιν ἐπιστρέφοντες εἰς Χανία, διὰ νὰ χαιρετίσουν τοὺς ἀδελφοὺς Κρήτας ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει. Ή Μουσικὴ Ἐταιρεία θὰ διοργανωθῇ μεγάλην μουσικὴν ἐσπεριδία καὶ ἄλλας ἔορτάς, δὲ Παρνασσὸς φιλολογικὰς ἐσπεριδίας. Ή «Ἐταιρεία πρὸς διδασκαλίαν ἀρχαίων δραμάτων» ἐτοιμάζει παράστασιν τοῦ Οιδίποδος Τυράννου καὶ ὁ «Σύνδεσμος τῶν Κύπρων» θὰ δώσῃ μέγα συμπόσιον, εἰς τὸ ὄποιον θὰ παρακαλίσουν διὰ πρώτην ἀντιπρόσωποι δόλου τοῦ Έλληνισμού. Ή πόλις θὰ φωταγωγήθῃ καὶ διακοσμηθῇ λαμπρῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, καθ' ἃς ἐλπίζεται μεγάλη σύρροη ξένων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Ή «Ἐταιρεία Κούκη» θὰ διευκολύνῃ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσιν ξένων διὰ ἔορτὰς ταύτων.

Αλλ' ἡ δραστηρεά τῶν ἔορτῶν θὰ εἰνε οἱ πρώτην φορὰν διοργανωθῶμενοι Πανελλήνιοι ἀγῶνες, καὶ οὓς δέλθουν ὅπως συναγωνισθοῦν μετὰ τοὺς ἐνταῦθα ἀλληλούτας ἔορτας. Ή «Ἐταιρεία πρὸς διδασκαλίαν ἀρχαίων δραμάτων» ἐτοιμάζει παράστασιν τοῦ Οιδίποδος Τυράννου καὶ ὁ «Σύνδεσμος τῶν Κύπρων» θὰ δώσῃ μέγα συμπόσιον, εἰς τὸ ὄποιον θὰ παρακαλίσουν διὰ πρώτην ἀντιπρόσωποι δόλου τοῦ Έλληνισμού. Ή πόλις θὰ φωταγωγήθῃ καὶ διακοσμηθῇ λαμπρῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, καθ' ἃς ἐλπίζεται μεγάλη σύρροη ξένων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Κύπρου τοῦ Παρνασσού, τὸ Παρνασσόδιον, θὰ δημοσιεύσωσιν ἄρθρα τοῦ συνεργάτου κ. Γ. Σ. Φραγκούδη, προέδρου τοῦ «Πατριωτικοῦ Συνδέσμου τῶν Κύπρων», μὲ εἰκόνας διαφόρων σκηνῶν καὶ τοπίων τῆς νήσου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

Ἐξ εδόθησαν : Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ (BYZANTION-STAMPOULI), ὑπὸ Γ. Σ. Φραγκούδη.

— ΕΠΙΤΗΡΙΣ ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΤΟΥ 1901, ὑπὸ τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων».

— ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ, ὑπὸ Αντωνίου Ν. Σερούτσου, ἔτος Γ', 1901.

— ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ὑπὸ Κ. Γιολδάνη καὶ Κ. Οἰκονόμου, ἔτος Β', 1901.

— ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ-ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ, ύπο Dr Franz von Liszt, μετάφρασις K. A. Κυπριάδου.

— ΘΑΝΑΤΟΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ, ύπο Κωστή Παλαμά.

— ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ, ύπο M. I. Θεοδωροπούλου. Σπάρτη, ἔτος Β'. 1901.

— ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ύπο Στεφάνου Μαρτζώκη. ("Εκδοσις Γ. Γ. Μαρασλή").

— ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΡΟΥΓΕΡ, ποίημα Ἐδμόνδου Ροστάν, ἐμμετρος μετάφρασις ύπο Μιχ. Αργυροπούλου.

Άγγέλλονται: ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ, ύπο Γ. Στρατήγη. ("Εκδοσις «Παναθηναϊών»).

— ΤΣΕΡΝΑΓΟΡΑ, (ἐντυπώσεις ἐκ Μαυροβουνίου), ύπο Παύλου Νικβάρα.

Άπο τὰξ οι δικά: Προμηθέας, ύπο Θ. Λέπμανν. («Γαλλογερμανική Ἐπιθεώρησις», 5 και 20 Μαρτίου 1899).

— Αἱ νέαι ἀνασκαφαὶ τῆς Ἀβύδου, ύπο E. Αμαλινά. («Ἐπιθεώρησις τῶν Δύο Κόσμων», 1 Ιουνίου).

— Η Βυζαντινὴ Κοινωνία, ύπο Καρόλου Διέλ. («Ἐγκυλοπαιδική Ἐπιθεώρησις», 1 Σεπτεμβρίου 1900).

— Τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα τῷ 1807. («Ἐπιθεώρησις τῆς Διπλωματικῆς Ἰστορίας». 1900. Τεῦχος 3).

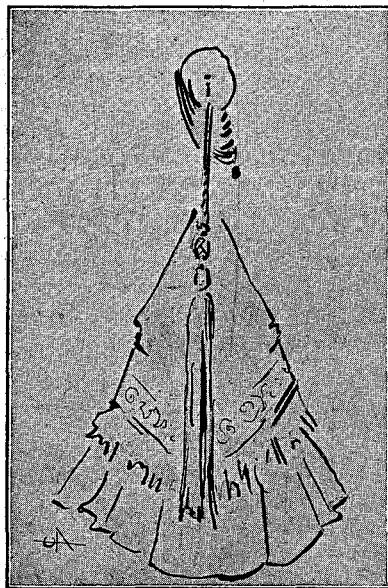
— Οἱ Βυζαντῖνοι θεοφοι, ύπο Καρόλου Διέλ. («Ἐγκυλοπαιδικὴ Ἐπιθεώρησις», 21 Ιουλίου 1900).

— Ἐλληνικαὶ ἐξ ὀπῆς γῆς ἀρχαιότητες τῆς Σμύρνης ἐν τῷ Λούβρῳ, ύπο Ρ. Ρενιό. («Ἐγκυλοπαιδικὴ Ἐπιθεώρησις», 28 Ιουλίου 1900).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ"

Ἐπιθυμοῦντες καὶ ἄλλως καὶ ἐπιδιώκοντες τὸ λογοτεχνικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν πρόγραμμα τῶν «Παναθηναϊών», ἀρχέζομεν προσεχῶς σειρὰν ἐκδόσεων εἰς κομικούς αὐτοτελεῖς τόμους. Αἱ ἐκδόσεις τῶν «Παναθηναϊών» θὰ διακρίνονται διὰ τὰ δύο οὖσά δημοφιλεῖς γραφίσματα τοῦ περιοδικοῦ ἥματος, ἀντα ἐφελκυσαν τὴν γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν, τὴν μέρουμαν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τοῦ ἐνδιαέρθοντος τῶν δημοσιευμάτων, καὶ τὴν ἐπιέντησιν τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς ὡς πρὸς τὴν ἐκτύπωσιν, εἰκονογράφησιν, διακόσμησιν καὶ αὐτὴν τὴν ποιότητα τοῦ χάρακον. Ἰδεῶδες ἥματος εἶνε αἱ «ἐκδόσεις τῶν «Παναθηναϊών»» νό σημειώσωσι πρόσδοτον ἐν τῇ ιστορίᾳ τῶν ουγγαρόνων γραμμάτων, ἡ δὲ κατὰ μικρὸν ἀποτισθησόμενη σειρὰ νό μὴ εἶνε ἀναξία τῆς βιβλιοθήκης παντὸς ἀληθῶς φιλομούσου καὶ φιλοτεχνού. Τὰς ἐκδόσεις τῶν «Παναθηναϊών» ἐγκατέζομεν διὰ τῶν «Τραγουδιῶν τοῦ σπιτιοῦ» τοῦ συνεργάτου ἥματος κ. Γεωργίου Στρατήγη. Τὰ ποιήματα ταῦτα ἀναγραφόμενα ἐν τοῖς γραφείοις τῶν «Παναθηναϊών» ἐν ἐκλεκτῷ κύκλῳ λογογράφων, ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν ἐκριθησαν λίαν εὐμενῶς. Η ποίησις των εἰλικρινῆς καὶ τρυφερὰ ἀποτέλεστο τὸ ἀρώμα τῆς οἰκογενειακῆς ἀτμοσφαίρας· ἐξέρει τὴν γλυκεῖταν θαλπωδήν τῆς ἁστίας· αἱ συγκινήσεις αἱ ὑπνώτοντοι εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν παιδικῶν χρόνων, αἱ ἀγαμήσεις αἱ συνδέομενα πρὸς τὰς λευκὰς κεφαλὰς τῶν γονέων, πρὸς τὸ εἰκόνοστάσιον, ἐνώπιον τοῦ ὅποιον ἐκάμψθησαν τὰ μικρὰ γόνατα, πρὸς τὰ ἀντικείμενα, τοὺς συντρόφους τοῦ καθ' ἐκάστην βίου καὶ πρὸς τὰ προσφιλῆ πρόσωπα ἀναγεννᾶται· διὰ τοῦτο πᾶσα καρδία θὰ αἰσθανθῇ ζωηρῶς τὴν ποίησιν ταῦτην.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ: Ἐν σειλίδῃ 2 τοῦ προηγουμένου τεύχους, στίχῳ προτελευταίῳ ἀντί «μάρας μας» ἀναγνωστέον: «μάρας μου».



Η ἔξελιξις τοῦ ἐνδύματος (ὑπὸ Θ. Αρνίου).

